

SALA DE LECTURA

CRONICA

REVISTA DE CULTURĂ
Prețul : 15 lei

12

1286
Anul XXVII
15-30.VI.1992

renaștere românească, integrare europeană

Afișul „Sărbătorii muzicii” organizată la Iași de Centrul Cultural Francez

VAL GHEORGHIU

sau

EXPRESIVITATEA NATURII STATICE

Expoziție personală de pictură la galeria „Cupola”. La vernisaj: Mihai URSACHI, Valentin CIUCA, Val GHEORGHIU, Traian MOCANU.

Val GHEORGHIU :

„Casca romană”

Expoziție

Ironia discretă a lui Val Gheorghiu

Lumea obiectelor ce ne înconjoară constituie, cu vremea, inventarul nostru intim, manifestându-se nu o dată autoritar și orgolios. Într-un anumit fel, se produce o răsturnare de termeni, posesorul devenind posedat. Dincolo

de utilitatea imediată, obiectul ținteste mai departe spre eternitate în virtutea, presupusă și insinuată permanent, a dreptului său la admirație. Așa se petrec lucrurile în cazul colecționarilor de artă, dar nu numai al lor. Și noi,

ceilalți, colecționari, ca să zic așa, involuntari, ne înconjurăm de obiecte fără a mai putea renunța prea ușor la ele. Au, cred, oarecare dreptate extrem orientalii — a se vedea reflecțiile lui Malraux în chestiune — când consideră că noi, europenii, locuim de fapt în niste veritabile muzee, agresați continuu de obiecte demult pensionabile. Este ceva adevărat într-o asemenea observație, atita vreme cit în propria noastră locuință, spațiu intim, se

manifestă mai multe interdicții decât libertăți. Obiectul ne manipulează, el trebuie păstrat cu grijă, ocrotit, el trebuie, eventual, să rămână chiar dacă prețul pe care trebuie să-l plătim zilnic e destul de mare. Sigur, am putea glosa copios pe tema raportului complex dintre om și obiect, mai ales că, supremă ironie a soartei, pe lângă stresul obiectului, ne-am împovărat, de vecuri, și cu reprezentarea lui artistică. Mă îndreșc

că, pictându-le, practicăm un fel de exorcism. Trebuie să recunoaștem că obiectul ne-a atras și ne mai atrage încă în ipostaza sa de stilleben, stilleben sau natură moartă. Este poate vorba de o expresie a confortului nostru spiritual și nu numai. Genul ca atare a interesat artiștii, dar și publicul doritor să-și impodobească interioarele cu imaginile unor dejunuri fabuloase cantitativ, dar și exotice calitativ. Valentin CIUCA

(continuare în pag. 10)

Mutația valorilor est-etice

Sint uimit de multe, deși se petrec și fenomene care nu mă miră.

Sint uimit de participarea la vot a ieșenilor, în ultima rundă pentru alegerea primarului, cind nu mai conta cîți votează, ci numai cu cine. Cred că la această revigorare a spiritului civic am și eu o contribuție: în precedentul număr al „Cronicii” i-am luat în balon pe ieșeni vizavi de delăsarea lor în treburile cetățuiei proprii. Alții i-au luat tare, i-au pus la zidul Goliei și i-au ars cu fierul roș al verbului: asta poate să țină la Caracal, dar nu la Iași. A nu uita că, pe aici, părintele Ion Creangă (al ironiei moldave) trăgea cu pusca-n ciori, acesta fiind modul lui de-a bate șaua, ca să priceapă iapa. Critica deșantată, disprețul suveran îl încrîncează pe ieșan; dimpotrivă, ironia îl mobilizează, îi dezleagă limba, care se dovedește a nu fi chiar de lemn. Tănase. Avînd oarece independență de gîndire și de acțiune, se întîmplă că pe ieșan nu poți să-l iei de unde-l lași și nici să-l aștepți să vină unde și cînd îl chemi.

Cînd, cu trei săptămîni în urmă, ieșenii au fost chemați, rugați, somați să vină la urne, cel puțin pentru a nu goi visteria Primăriei (printr-un nou tur de scrutin), ei au cam dat de înțeles că-i doare-n cot. Acum, duminica trecută, întrucît nu i-a mai mobilizat nimeni, au vrut să arate că, dacă vor, pot. Pot să voteze chiar candidatul Convenției, ei, șoldovenii atît de conservatori, de retrograzi, de criptocomuniști și liber cugetători (vorba celui), cum i-a tot blagoslovit o anumită parte a presei, timp de 2 ani și șase luni.

Pentru acea parte a presei — dar nu și pentru mine — este, probabil, o surpriză că ieșenii probează discernămint politic, care părea a fi doar în posesia gazetarilor acreditați la democrație. Se dovedește că și ieșanul de rînd are cap, nu numai picioare. Dacă în februarie ieșanul a votat un om (E-mil Alexandrescu), iată că-n iunie el a votat o idee (Convenția Democratică). Noul primar trebuie să fie convins de acest lucru. Asta nu-i scade din merite, dar nici nu i le sporește. Dl. Constantin

brief vor putea exista și în România a-legeri libere. Iar noi vom alege — ce? Asta-i întrebarea. O întrebare la care avem vreme să gîndim pe îndelete!

Firește că, dintr-un anumit punct de vedere, e rău că alegerile au fost amînate. Avem o situație economică foarte gravă, a cărei rezolvare depinde de cursul reformei, iar continuarea sau stagnarea acesteia depind de factorul politic ce poate rezulta în urma alegerilor — ce fel de parlament, ce fel de guvern, ce fel de președinte? Chestiuni care, la rîndul lor, depind de cîtă înnoire va fi. Or, din acest punct de vedere — privind șansele înnoirii — poate că amînarea alegerilor are și partea ei bună. Avem timp să judecăm la rece situația în care ne aflăm și să decidem asupra a ceea ce vrem în viitor. Așa că, sincer vorbind, tot răul... spre bine! Mai bine ceva făcut puțin mai tîrziu dar cu mai mult discernămint.

Cînd lucrurile sînt tensionate, de obicei e nevoie de o pauză pentru calmarea spiritelor, pentru reflecție. Și iată că avem acest timp de gîndire la dispoziție. Un timp cînd va trebui să

locul tiraniceii cenzuri din trecut, știind bine că aceștia nu o vor înșela nici cît au înșelat-o pe cealaltă.

Deci, cea mai importantă publicație literară a țării este în comă sau a răposat. Vor urma la rînd, dacă nu cumva și sînt în situația „României literare”, celelalte publicații ale Uniunii Scriitorilor. Înșiși instituția respectivă se află în pericol. Eventualul ei deces, care se proliferază acut, va aduce, vai, pînă și unor scriitori, satisfacție. Uniunea asta, stalinist concepută și populată nu de puține personalități malefice, de înșiși doar cu legitimitatea de scriitor și cu ifose paranoice de unici creatori, de bîșnițari de cuvînte și agresivi culturali, de turnători cu leafă și academicieni de mucava, apăsată periodic de tot felul de „indicații prețioase” și amenințată permanent cu drastice măsuri de „ordine”, cea mult supusă judecăților de o pretinsă „opinie publică”, de o „finanțare a poporului” și nu odată condamnată prin ele cu verdicturi groțeste, tocmai ea, ca un paradox fericit, a întreținut viața literară din timpul întunecat al dictaturii, cînd ca un bob de lumină într-o candelă, cînd ca flacăra unei luminări, ajungînd să devină instituția cea mai periculoasă pentru despotismul comunist. Asta s-a împlinit și cu prea multă tăcere, care nu a fost numai lasitate, și cu multe compromisuri, care nu au fost toate prețul arginților, dar mai ales cu muncă și sacrificiile marelui majorității a scriitorilor, opuse oficialilor lor conducători, și, în sfîrșit, cu speranțele celor tineri, ce băteau la ușa ei. Așa cum a fost, cum noi am fost în ea, dispariția ei nu va bucura decît pe cei ce au subminat-o în permanență de pe pozițiile dictaturii, dorînd s-o domine. Acestora nu le mai rămîne decît să aștepte clipa funebă și să desfundе sticlele cu șampanie. Dacă va fi așa, îi sfătuiesc ca la banchetul respectiv să acopere oglinzile, precum la orice înmormîntare. Altfel vor risca să-și vadă în ele chipurile ca niște portrete cu pinza ciuruită de bacteriile și insectele în care ei au crezut și încă mai cred.

A murit sau este în comă „România literară”. Primul semnal că „Republica literelor” este cu adevărat în ruinare. Peste atîtea extirpări violente petrecute pe sufletul scriitorilor din România, dispariția instituției lor nu va mai trezi probabil nici o mirare. Ei sînt deja împrăștiati ca frunzele de vînturile toamnei.

Corneliu ȘTEFANACHE

Simirad a învins, dar greul abia acum începe: trebuie să convingă. În ceea ce-l privește pe dl. Vasile Dumitriu, domnia sa trebuie să-și învingă amărăciunea unei înfrîngerii care n-a fost, totuși, rușinoasă și să întindă mîna peste fileu. I-aș cere, poate, prea mult să accepte că, în această dispută, el reprezintă o idee pe care majoritatea ieșenilor n-o mai suportă, fiind de altfel compromisă la scara întregii țări. Funcționînd sub suzeranitatea înaltei porți fenestrate, agrementată recent cu atributul democrației (originale!), dl. vice-primar, deși s-a declarat independent, nu putea spera la mai mult, în condițiile unei degradări galopante a calității vieții și ale unei brume de speranță pe care cetățeanul de rînd a fost obligat de împrejurări s-o întrezărească în alt orizont, decît cel cam prea trandafiriu ce i-a fost oferit.

Și-acesta nu-i decît începutul unei mutații a valorilor est-etice, pe care mereu amînatele (dar, în sfîrșit, hotărîtele) alegeri generale o vor consfinți, ca semn că nu-i suficient doar să te rupi de comunism: trebuie să te și îndepărtezi. Dacă pentru România acest proces e deosebit de complicat, cu atît mai greu este pentru locuitorii din estul acestei țări estice. Hai, nu vă mai mirați...

Nicolae TURTUREANU

distingem între programe realiste și lozinci înșelătoare, ca și asupra persoanelor aflate în fruntea lor sau a persoanelor (obscure) ce se ascund în spațiile lor. Și mai ales asupra acestui fapt — fondul obscur al lucrurilor — ar trebui să gîndim îndeosebi.

În orice caz, vom avea destul timp la dispoziție pentru a ne decide între ce și ce să alegem: un fost prim secretar de județ? un om de cultură? un om de știință? un specialist în economie? un specialist în justiție? Există multe posibilități de alegere, după cum se vede. De aceea ar fi culmea ironiei — dar și a disperării — să învingă alegerea cea mai nepotrivită și să triumfe răul.

Să nu uităm însă că pînă și natura se înnoiește în fiecare an. Și să luăm aminte, de asemenea, că și societatea trebuie să se înnoiască din cînd în cînd. Poate vom avea ocazia ca, în sfîrșit, în toamnă, și România să cunoască o înnoire generală din punct de vedere politic.

Vasile CONSTANTINESCU

Brize

Argument

Voi încerca (inelegant) să pornesc, relativ întîmplător, de la expoziția mea de natură moartă, deschisă acum la Galeria Cupola din Iași. **Întîmplător** deoarece chestiunea relației artă-public în momentul de față poate porni, desigur, și de la multe alte manifestări consumate în prezent. La această relație aș dori să mă opresc, ea înscriindu-se de altfel în complexitatea de relații — și de alte tipuri decît cele artistice — care marchează societatea românească de după decembrie 1989. Sînt întrebate de cite cineva care intră în expoziție pentru cine pictez? și, mai exact, pentru cine pictez o astfel de pictură?

Mărturisesc, pus în fața unor astfel de întrebări, că nu găsesc cele mai simple răspunsuri, adică acele răspunsuri care sînt satisfacătoare. Cel mai simplu cu putință, curiozitatea existentă în privitorul ultimei mele expoziții.

Bine, las la o parte eventualitatea unei deficiențe de educație artistică a celui ce mă întrebă, dar dincolo de asta — întrebarea în sine are doza ei de îngrijorare, în fața căreia nici un artist de oarecare seriozitate nu poate rămîne indiferent.

Deci: pentru cine pictez aceste tablouri, care, în ansamblul lor au un aer de artă oarecum ermetică?

Răspunsul cel mai simplu se află, cred, în intenția care m-a dominat atunci cînd — acum un an — am început să lucrez aceste naturi statice. A fost o **intenție** decurgînd dintr-o reacție, o reacție la valul

Lacrima oarbă

Strigăt crud

1. Basarabia! țara cu patru a ca o biserică cu patru turle, cum zicea un cîntăreț. Numele său mi se transmitea încărcat de mister. Corola îmi picura în suflet blajinitate. Duhul avertiza cit de greu e drmul întoarcerii în pîrînti.

2. Cum aș putea să-ți aburesc legenda, într-o icoană pe lemn, ca un tărînzugrav? Cum să uit, cum și-au luat schitul și te-au făcut roabă în temniță? Pe tremurătoarele buze ti-au pus șapte lăcate și căluș de mesteacăn la corzile vocale. Mormintele se mutau în ceruri. Ți-au strivit mugurele și i-au bătut nectarul. Spicul urcă în pirgă singele nevinovat. Petala era smulsă cu gheara în formă de seceră. În tulpina cireșului înfingeau cuie, să i scoată sarea vieții. Furau iarba, stîna și cîinele credincios. Limba și-o maculau cu „altoaia” păturașă. Între vocală și consoană, puneau urna aceea cu cenușă scrișnită: miahchiznacul. De la vatră era alungată resemnarea și cnutul lovea amintirea oaselor părinților din pîrînti. Magii călătoreau în suflet ascunși de norii-pătîmirii cu steaua Domnului.

3. Dar, ca un vulcan cu lava durerii descătușate ai erupt. În acel ceas al începutului de mîntuire. Candela de iertare a luminaț pe verticală. Cucuta a început să se vestejească. Smirna sfînteste mireasmă sfîntă. Inul curat al Maichii. Precista împodobește odoare în altare. Fagurele nu mai este sterp. Izvoarele și-au reluat murmurul originar. Fîntîna nu mai este mută. Glasul e ca o înviere a privighetorii. Linștea deschisă.

(continuare în pag. 7)

Horia ZILIERU

Precizare

În palmaresul concursului **AUTORI: COPIII!**, tipărit în numărul precedent al revistei, s-au strecurat cîteva erori pe care dorim să le corectăm. Astfel, menționăm faptul că **Cristian Covătaru**, cl. a VI-a, Liceul „O. Băncilă”, a obținut premiul I pentru pictură, **Adelina Maxim**, cl. a V-a, Șc. gen. nr. 23 Iași — mențiune pentru poezie, iar prenumele elevei **Moisuc** din cl. a VII-a, Liceul Național (premiul III, pentru poezie) este **Dana** și nu **Oana**.

De asemenea, se cuvine menționat faptul că **Dl. Constantin Simirad** a distribuit, cu acest prilej, diplome și premii în cărți din partea Convenției Democratice Iași.

de vulgaritate și de dulgărie care se revarsă zilnic asupra noastră, pe stradă — mai ales pe stradă — dar și în casă, prin televizor, în surrogatul de viață politică, mai ales parlamentară.

Am știut de la început că producînd aceste naturi moarte, cu gradul lor de simplificare, de monotonie a motivului, de asprime a culorilor, voi provoca o atitudine de ușoară respingere chiar din partea aceluia public care, în general, îmi primește cu oarecare simpatie prezența constantă în sala de expunere.

Nu-i nimic, mi-am zis, nu strică — din cînd în cînd — chiar dacă îmi contrariez propriu-mi public, să-i servesc acestuia și cite o modestă lecție de rigoare profesională, dar mai ales de nealinieră la valul de concesiile făcute gustului periferic, atît de pernicios pe moment, dar mai ales pe termen lung.

Deci: o suită de tablouri în care stăpînește — cu umilitatea lui veșnică — obiectul care ne înconjoară și în prezența căruia ne regăsim adesea pe noi înșine, cei atît de captivați acum de noile relații interesate. Si interesante, la urma urmei, de ce să n-o recunoaștem? Deci: Pentru cine fac această pictură oarecum austeră?

Mi-ar place să cred că pentru cei care sustrăși, o secundă, iureșului tranzacțional, au răbdarea să vadă că spiritul nostru nu se poate lipsi de acea frumusețe riguroasă, neconcesivă, menită a întretine valorile perene ale unei culturi. O cultură atît de pusă la încercare în pasajul totalitar străbătut dar și în această tranziție atît de convulsivă. O cultură, totuși, viguroasă în rezistența ei la morbul dispariției.

Val GHEORGHIU

Însemnări ieșene

Tot răul... spre bine

Multe patimi s-au consumat în legătură cu data alegerilor generale. Și s-a făcut totul pentru a fi amînate cît mai tîrziu posibil. Lucru care a și reușit perfect, de altfel. Vom avea alegeri în septembrie. Dacă... evident, dacă pînă atunci — cum ar dori unii! — nu intervine un nou puci la Moscova, care să favorizeze la noi o altă mineriadă, care să arate că pluripartidismul e o nenorocire și că ar fi mai bine dacă am reveni la partidul unic al dictaturii proletariatului. Dar să sperăm că mare e Dumnezeu și că nimic din toate acestea nu se va întîmpla, astfel că în septem-

Urme pe zăpadă

Împrăștiati ca frunzele de vînturile toamnei

„România literară” și-a încetat apariția. Nu-mi dau seama dacă este comă sau deces, pot doar constata că anunțul (buletin medical ori ferpar?), publicat pe prima pagină din ultimul număr al amintitei reviste, a trecut aproape neobservat. Oare cîți dintre cititorii ei au suspinat întristați, aducîndu-și aminte de nu prea vechea lor grijă de a nu scăpa cumva vreun număr al acestei publicații sau de clipele de satisfacție de atunci, cînd descopereau, citind printre rînduri în paginile ei, nu puține adevăruri? Oricum, pe ei, cititorii, asaltați acum de tot felul de virtuteji politice și economice, care mai de care pretinzînd să aducă între oameni adevărul, bunăstarea și cînstea, dar stîrnind și mai mult mîncina, sărăcia și perversitatea (ca o continuare a celor trăite pînă acum), nu-i putem face răspunzători de această dispariție. Să invinuim echipa redacțională, care s-a preocupat numai de cultură, de literatură și de ceva politică (s-ar fi putut altfel?), ignorînd cu totul „tainul”? Să împungem cu degetul pieptul editorului — Uniunea Scriitorilor — care a plutit pe valurile tranziției de pînă acum fără un cap de economist? S-ar găsi aici destule hibe, știut este că marea majoritate a indivizilor cu pricina — numiți scriitori — este predispusă la tot felul de „nepriceperi” financiare și mai ales la opoziție față de orice fel de putere. Iată ce a ignorat sau, mai precis, n-a ignorat actuala putere, dovedind că n-a învățat nimic din falimentul răposatului regim totalitar, din comportamentul acestuia în relațiile cu scriitorii. A crezut că scriitorii vor tăcea sau se vor mulțumi cu unele mîrișuri, ca în trecut, și, cînd a văzut că tagma respectivă nu mai este dispusă să se supună, a lăsat-o fără nici un ajutor. Astfel a pus în fața scriitorilor cenzura economică, în

Val GAFTA: Sabin Păuța, ai părăsit Iașul în anul 1984 și te-ai încumetat să înfrunți America, Statele Unite, țară în care concurența pentru un muzician este de-a dreptul nemiloasă. Cum ai ajuns acolo, cum ai răzbit, cum te-ai descurcat?

Sabin PAUTZA: La vremea aceea am fost invitat de guvernul american să fac un fel de tur al Statelor Unite, timp de șapte-opt săptămâni, cînd am vizitat mai multe orașe mari americane, interesindu-mă, în mod deosebit, desigur, viața muzicală. La sfîrșitul acestei călătorii am hotărît să nu mă mai întorc. Am cerut azil politic în Statele Unite și a trebuit să aștept aproape șase luni pînă cînd hîrțile mele de la Serviciul de emigrare au fost rezolvate.

După șase luni am intrat în drepturi, adică puteam să lucrez, să am cont în bancă, să mă mișc oriunde în Statele Unite. Prima mea slujbă a fost să cînt la orgă într-o biserică, asigurîndu-mi în felul acesta un venit suficient ca să pot trăi. La doi ani de la stabilirea mea acolo am reușit să-mi aduc și familia: soția și cele două fete. Ei aveau, chiar de la sosire, toate drepturile. Copiii au intrat la școală, soția mea a început să lucreze la un Conservator, unde predă pianul și canto.

V. G. După cum povestești, lucrurile par a fi fost destul de simple.

S. P. Vreau să înțelegi... La început a trebuit să o iau de la zero. În momentul în care am rămas acolo, vorbeam limba foarte puțin, n-aveam slujbă, n-aveam bani, n-aveam casă, n-aveam nimic. După doi ani de America, eu mi-am cumpărat prima casă, după două săptămîni de lucru, mi-am cumpărat prima mașină, și acum avem al treilea set de mașini noi, pe care le-am cumpărat eu și cu soția mea, și este a doua casă pe care o avem acolo.

V. G. Și numai ca simplu organist la o biserică ai izbutit să-ți cumperi case și mașini?

S. P. Ca organist aveam un salariu destul de modest. Dar cam la un an de cînd mi-am adus soția și fetele, am dat concurs pentru ocuparea unui post de dirijor și director muzical la Plainfield, un oraș din Statul New-Jersey, învecinat cu New Yorkul.

A fost, într-adevăr, un concurs foarte greu: pretendenți mulți și foarte bine pregătiți. Am avut și puțin noroc pentru că, după ce am fost selecționați șapte dirijori, din treizeci și ceva, fiecarea ni s-au dat cinci repetiții și un concert, în stagiunea respectivă. Fiecare candidat urma să primească o notă din partea orchestrei, o altă acordată de public și cea de a treia de o comisie alcătuită din specialiști. Cel care realiza media cea mai mare urma să câștige.

V. G. Orchestra aceasta, care-și alegea cu atîta grijă dirijorul, este chiar atît de importantă?

S. P. Orchestra simfonică din Plainfield este cea mai veche din Statul New-Jersey și concertele sale au loc foarte aproape de New York. Pe de altă parte, Statul New-Jersey este mic, dar foarte populat și cu o intensă activitate universitară, culturală, muzicală. În sfîrșit, cum spuneam, concurența pentru postul respectiv a fost foarte mare, dar eu am avut puțin noroc. De ce? Repertoriul pentru concertele finale era fixat dinainte iar noi, cei șapte, rămăși în competiție, trebuia să tragem la sorți data programării. Mie mi-a căzut, spre norocul meu, un program splendid: am avut, în deschidere, „Jocurile românești” de Bela Bartok, pe care le orchestrasem mai înainte, și le-am dirijat în varianta mea. Am mai cîntat ceea ce pregătesc acum, după 8 ani, pentru unul dintre concertele de la Iași: „Preludiul” și „Moartea Isoldei” de Richard Wagner, dar atunci, cu o solistă extraordinară de la New York-City-Opera. Iar în partea a doua, „Simfonia a III-a” de Johannes Brahms. Ca repertoriu, concertul era splendid.

Comisia de experți pusese însă ochii pe altcineva: un dirijor

tinăr, american, foarte bun, care mai tirziu a intrat ca prim-dirijor la o orchestră din Statul New York. Orchestra din Plainfield și publicul au optat însă pentru mine. În final, am fost numit director muzical și dirijor la această orchestră, iar acum se implinesc 6 ani de cînd lucrez cu ei. Sigur, între timp am colaborat și cu alte orchestre din Statele Unite, Canada, Mexic...

V. G. Dacă nu-i simplu să ajungi să profesezi muzica în America, imi imaginez că și mai complicat este să-ți menții acolo standardul de competitivitate artistică și profesională.

S. P. Da, este adevărat. Dar munca mea acolo nu se limitează numai la dirijat. Eu decid repertoriul, eu decid ținuta

interviul „Cronicii”

iu și, în fiecare an, le ofer cite o compoziție a mea.

Orchestra este bună și mă urmează, a căpătat încredere în mine. Concertele le dăm într-o catedrală imensă, splendidă din punct de vedere acustic. Am acolo și o orgă cu patru manuale, și am interpretat „Simfonia” de César Franck, cu orgă. În concluzie, orice om, nu numai un muzician, orice om căruia îi place să muncească și este serios interesat să se dezvolte, poate să aibă succes în America. Nu am întîlnit încă nici un român acolo care să

prietenii mei români și americani de acolo, cu Liliana Ciulei, violonista, am dat concerte și am trimis ajutoare de zeci de mii de dolari în România, sub formă de medicamente și alimente, că așa trebuia atunci, de asta era nevoie. Dar cred că ajutorul cel mai mare pe care pot eu să-l dau, ca muzician, este nu atît financiar, cît să promovez muzica românească, să invit tineri soliști și compozitori, ca să facem cunoscută arta românească. Pentru că merită să fie cunoscută în lume. V.G. Aici, lucrările tale de

muzicală contemporană și americană.

Mă aflu acum în proces de a-mi înregistra pe compact-discuri toată muzica mea, inclusiv cea care a fost odată înregistrată aici. Este un proces care va dura vreo 4 ani, căci trebuie să înregistrez vreo 700 de minute de muzică. Vor fi șapte discuri compact, cu diferite orchestrații de acolo, dirijate de mine sau de colegii mei. Cu „London Symphonietta” voi face un disc la Londra, dar majoritatea vor fi înregistrate de ansambluri din Statele Unite. Așa încît va fi simplu să vă trimit niște discuri cu lucrările mele.

V.G. Imi povesteai că la reședința ta actuală, din orașul Locust, ți-ai amenajat un studio muzical. În ce constă și ce scop are?

S.P. Cum îți spuneam, acum doi ani am cumpărat a doua casă, într-o zonă mai puțin populată, rezidențială, cum consideră ei. Și casa asta fiind destul de mare, la al treilea etaj mi-am amenajat câteva camere, le-am tratat acustic și mi-am instalat acolo așa-zisul meu studio muzical. Am tot ce îmi trebuie: un pian electronic care, de fapt, este și orgă, și clavecin, și orchestră, și tot ce vrei. L-am conectat la un computer foarte puternic, încît are și memorie; tot ce cînt întră acolo, a doua zi, dacă vreau, pot să ascult ce am cîntat, imi scrie și notele ori imi proiectează partitura pe ecran: orchestră, soliști, cor, percuție, absolut totul. Am posibilitatea să înregistrez pe 36 de canale, să mixez și să schimb, dacă nu-mi place, o notă de acolo... o scot afară și bag alta. Instalația este digitală. Orice element poți să-l scoți afară, să-l amplifici, să-l modifici după dorință. Sigur, nu poți să obții de la el și talentul, pentru că este doar un instrument ca oricare altul.

V. G. Să revenim la concertele tale cu orchestra din Plainfield. Ai avut ocazia să colaborezi și cu soliști români?

S.P. Am concertat cu mulți soliști români sau de origine română: Liliana Ciulei a cîntat de două ori cu mine, acolo; l-am invitat pe basul Ionel Pantea, de la Luxembourg; a fost și violonistul Șerban Lupu și Gabriela Imre, pianista care a studiat la Cluj și acum trăiește în Statele Unite.

Intenționez să invit acum soliști buni din România. Sper că Dan Grigore va concerta cu mine, în Statele Unite, în stagiunea viitoare. Am înțeles că avem la ora actuală, în România, tineri soliști, foarte talentați, pe care nu am ajuns să-i cunosc, dar mi-au fost recomandați cu căldură: aveți un violonist, Gabriel Croitoru, un violoncelist foarte bun, Virgil Cazacu și chiar aici, la Iași, am cunoscut o tină pianistă, Raluca Știrbă, pe care aș fi fericit să-i aduc acolo, să cînte în concertele mele.

Aș dori să se mai știe că, aceste două concerte de la Iași reprezintă un tribut personal pentru toți prietenii mei de aici, care nu m-au uitat și cărora le-am purtat întotdeauna o căldură amintire.

V.G. Constat că Iașul a lăsat urme durabile în sufletul tău.

S.P. Este orașul tinereții mele și al celor mai buni prieteni. Am trăit 20 de ani la Iași, încît orașul acesta m-a adoptat. Bănățean fiind, mă consider în același timp ieșean, pentru că așa am devenit cunoscut de toată lumea: compozitorul ieșean Sabin Păuța. Nu-mi zicea nimeni compozitorul bănățean Sabin Păuța. Deși, bănățenii mei, tot așa mă știu, de-al lor.

V.G. Iar acum te-ai adoptat și americană. Te gîndești să revii cînd în Iași?

S.P. S-ar putea. Nu imediat, anul viitor, dar mi-ar face plăcere, poate, peste doi ani, să revin să dirijez din nou orchestra din Iași.

Consennat de Val GAFTA

Poporul român merită o soartă mai bună

Un ieșean din America SABIN PAUTZA

Cine nu-l știa pe vremea cînd era locuitor al Iașului? Devenise una dintre cele mai populare figuri ale orașului. Popularitate determinată de muzica sa, dar și de farmecul deosebit al aceluia auzit cu fața de adolescent. În curînd va implini 50 de ani, fizionomia i-a rămas aproape neschimbată, doar o barbă neagră, cu cîteva fire argintii, abia dacă lasă să se vadă că timpul a trecut și peste el. De cînd nu l-am văzut? De cînd nu mai este al Iașului? De cînd, prin forța împrejurărilor, a devenit american.

artistică a orchestrei și tot eu trebuie să simt pulsul publicului și deci, spre ce fel de muzică mă orientez din punct de vedere stilistic. Acolo nu merge ca în Europa: decizi tu, fără să te gîndești prea mult la public. Americanul, dacă nu-i place ce-i cînti, nu-ți mai vine la concert sau nu-ți plătește subscripția. A trebuit să mă acomodez foarte repede cu gustul lor, axat pe muzică clasică și romantică, pînă, cel mult, la primele decenii ale secolului XX. Se opresc undeva, la Stravinski și Honegger și bineînțeles, dintre contemporani, la compozitorii americani, cum ar fi Leonard Bernstein, Aaron Copland, George Gershwin. Cite puțin și cu multă grijă, încerc să extind acest perimetru stilistic, la care ei țin foarte mult, către preclasică — într-un sens, către muzica modernă — în celălalt sens.

Pe cit îmi stă în putință, programez și muzică românească acolo. Primul meu concert, ca director al orchestrei din Plainfield, a început cu „Rapsodia a II-a” și prima „Suită” de George Enescu. Mai tirziu, am prezentat o lucrare de Pascal Bent-

nu se fi descurcat, adică indiferent că-i medic sau simplu șofer. Încît, orice om harnic și doritor să muncească, acolo se descurcă. N-aș vrea să se înțeleagă că oamenii care o duc greu aici, nu sînt harnici. Eu îi cunosc pe românii mei, dar nefericirea a făcut ca noi să fim dezavantajați de condițiile pe care le-am avut, 40 de ani de comunism ș.a.m.d. și de condițiile actuale care cer timp ca să fie rezolvate.

Din nefericire, țările celelalte, Statele Unite, Franța, Anglia... nu ajută cît ar trebui să ajute România ca să iasă din acest impas. Ei încă așteaptă să vadă ce se întîmplă, și această așteptare nu ne folosește nouă românilor de aici. Ar trebui să aibă mai mult curaj, să investească în România și să o ajute să se dezvolte. Pentru că poporul român merită o soartă mai bună. Noi am fost întotdeauna gata să-i ajutăm pe alții și acum, cînd avem nevoie de un ajutor, acesta întîrzie să vină. Nu cred că este drept.

În ceea ce mă privește, fac ce pot. În momentul cînd am aflat de Revoluția din România, am organizat recitaluri cu

odinioară: „Jocurile”, „Ofranda”, piesele corale, camerale, de muzică ușoară se bucurau de apreciere și popularitate. Erai unul dintre cei mai creativi și surprinzători compozitori. Spune-ne însă ce ai mai scris în acest răstimp de cînd ai părăsit Iașul.

S.P. La început, m-am orientat îndeosebi spre muzica religioasă. Și aici am compus muzică pentru biserică, dar în cel mai desăvîrșit secret. Corul Institutului Teologic imi cînta, de ani de zile, lucrările religioase care erau nesemnate, erau anonime. Numai eu și prietenii mei preoți știam despre cine-i vorba. Încît, prima lucrare pe care am scris-o acolo, în 1986, a fost o Misă, în limba latină, pentru un cor foarte bun de la o biserică episcopală. M-am întîlnit recent cu dirijorul corului de acolo și mi-a spus: Domnule, noi nu vrem să învățăm altă Misă pentru sărbătorile noastre majore, pentru că aceasta este cea mai bună pe care am cîntat-o cu acest cor, de cînd lucrez cu ei.

Am mai scris o Misă inspirată de muzica negrilor, care se cheamă „Ebony Mass” — „Misa de abanos”. Mai tirziu, ca urmare a colaborării cu un grup instrumental, un fel de orchestră de cameră de pe lângă Universitatea din Trenton, capitala Statului New-Jersey, am compus lucrări pentru cvintet și pentru septet de suflători, pe care le-am cîntat în concertele și turneele lor prin Statele Unite.

Între timp, am devenit membru al Uniunii Compozitorilor Americani, se cheamă ASCAP — Asociația compozitorilor și publiciștilor muzicali din Statele Unite.

Cea mai recentă lucrare a mea este, tot așa, o comandă a unui excelent violist, care a fost solistul orchestrei din Cleveland și care a înregistrat multe discuri cu muzică din repertoriul de violă. După ce, din întîmplare, a auzit a doua Simfonie a mea, mi-a cerut să-i compun ceva. Între timp, am înțeles că soția lui este o foarte bună pianistă, încît am decis să scriu un dublu concert pentru violă, pian și orchestră, cumva unic în literatura de specialitate, și această lucrare este gata, este pusă în lucru și va fi cîntată în primă audiere pe 7 februarie, anul viitor, cu o zi înainte de a implini eu însumi 50 de ani, fiind și un fel de cadou pentru mine.

V. G. Cu toate acestea, nu ai adus cu tine în România nici partituri, nici înregistrări ale muzicii tale.

S.P. Da, asta este o treabă care se poate rezolva foarte ușor. Ce am adus eu acum este material de orchestră, pentru că cei de la Filarmonica din Iași mi-au dat de înțeles că ei nu prea au acces la literatura

Nici cultura nu se poate sustrage crizei economice

— Ing. I. Amihăiesei, președintele Consiliului Județean Iași —

1. Nu este cred nici un ieșean, cît de cît școlit (fie el și... inginer) să nu știe ce-a însemnat și ce înseamnă Iașul în cultura națională.

După cum cred că nu este nici un ins angajat într-un fel sau altul în administrație, care, indiferent de opțiunile politice, să nu fie animat de cele mai bune intenții față de actul cultural în general. Desigur, gândurile și intențiile bune nu ajung.

În ceea ce mă privește, cu toate acuzele care mi se aduc (zic eu gratuite) am sprijinit întotdeauna cît am putut instituțiile de cultură și învățămînt, chiar și-n condițiile deosebit de grele ale regimului comunist, cînd riscurile erau apreciabile.

Imediat după revoluție, în funcțiile care le-am avut, am acordat prioritate zero instituțiilor de cultură și învățămînt, atît în privința acordării unor spații cît de cît adecvate, cît și sub aspect organizatoric și financiar.

Citeva exemple doar: Centrul Cultural Francez, Facultatea de Teologie, Academia de Arte, Studioul de Radio și Televiziune Iași, Editura „Junimea”, redacțiile unor ziare ș.a.

Din puținele fonduri existente s-a acordat prioritate în executarea unor lucrări de stringentă necesitate la Filarmica Moldova, Muzeul de Literatură al Moldovei, Palatul Culturii, Centrul Cultural Francez, ș.a. Desigur nevoile de fonduri sînt mult mai mari.

În perspectivă imediată acționăm energic — împreună cu Primăria — pentru a reda patrimoniului cultural al Iașului o serie de clădiri reprezentative, cum sînt: casa N. Gane, casa Xenopol, casa Bașotă, casa Roșetti, seminarul Veniamin Costache, ș.a.

2. Atît la nivel central, cît mai ales local, bugetul pe acest an este deosebit de sărac, și nu numai pentru cultură.

Pe total an și județ, bugetul pentru cultură are la această dată prevederi însumînd 113,4 milioane lei, pe principalele categorii de instituții de cultură, avînd următoarea defalcare:

- bibliotecii (județene, municipale, orașenești): 10,6 milioane lei;
 - muzee: 46,0 milioane lei;
 - teatre și instituții muzicale: 50,4 milioane lei;
 - alte instituții și acțiuni de cultură: 6,4 milioane lei.
- Aceste prevederi sînt insuficiente

chiar pentru cheltuielile curente ale următoarelor luni și se impune o suplimentare imediată a bugetului (în curs de legiferare la Parlament)

3. Criza economică la care vă referiți afectează societatea noastră pe ansamblu, sub toate aspectele, și, regretabil dar inevitabil, nici cultura nu i se poate... sustrage.

Sînt de acord că în acest proces tranzitoriu de criză economică generalizată sînt domenii bugetare prioritare ca sănătatea, învățămîntul, apărarea și desigur cultura, dar, din păcate, toate depind sub o formă sau alta de redresarea economică generală și nu în ultimul rînd de climatul social-politic, unde și oamenii de cultură au un cu-

C e s-a făcut deci ca Iașul să se bucure în continuare de reputația, la nivel național, de oraș cultural?

Mai întii, expresia „oraș cultural” comportă multiple interpretări. Nu vreau să intru în detaliile unei analize semantice, mă voi opri doar la accepția curentă care servește drept criteriu de clasificare a localităților: la Iași, putem crede că activitatea culturală este prioritară, întrucît ea asigură însăși identitatea orașului. Care este raportul între credința noastră și realitate?

Din nefericire, acest raport, determinat fiind de factorul economic, nu este favorabil realității culturale. Să nu se înțeleagă totuși că, la Iași, nu există viață culturală. Dimpotrivă, iar aceasta este, pe de o parte, meritul celor care produc actul cultural, și, pe de altă parte, meritul culturii însăși: ea nu poate fi suprimată de adversități, oricare le-ar fi natura.

Aș dori însă, pentru cultura ieșeană, pentru cultura românească, o viață ceva mai confortabilă, care să o facă să beneficieze din plin de avantajele civilizației. Numai că acestea sînt strîns legate de starea eco-

nomică, iar bugetul de care dispunem nu reprezintă nici jumătate din ceea ce ar trebui pentru o existență aflată încă foarte departe de amintitul confort.

Ce putem face pentru depășirea crizei economice?

În primul rînd, să n-o agravăm adîncind criza morală.

Să invităm la un mod de a percepe cultura care să fie, în primul rînd, un mod măcar mai respectuos, dacă nu întotdeauna competent.

La Iași, activitatea culturală asigură însăși identitatea orașului

— Maria Carpov, inspector-șef la Inspectoratul pentru Cultură al Județului Iași —

Să consolidăm, în general, relația dintre cultură și necesitate, să disociem cultura de risipă, de aleatoriu, de superfluu.

Să nu refuzăm ideea că pictorii, scriitorii, actorii etc., în afară de har, de care nu discut, au un mod specific de a munci, da, de a munci, și că munca lor trebuie ocrotită în așa fel încît ea să se desfășoare tocmai în specificitatea ei.

Ancheta CRONICII

Cultura ieșeană și bugetul de austeritate

În dorința de a informa pe cititorii noștri asupra situației culturii ieșene confruntate cu dificultățile perioadei de tranziție, ne-am adresat factorilor de răspundere din administrația locală și conducătorilor instituțiilor culturale.

Publicăm în acest număr răspunsurile primite pînă acum.

Paginile revistei rămîn deschise și altor intervenții.

1. Iașul este recunoscut pe plan național ca oraș cultural; în acest sens ce s-a făcut în perioada posttotalitară și ce gânduri de imediată perspectivă sînt întru susținerea și promovarea instituțiilor culturale existente cît și a unor eventuale noi instituții?

2. Care este bugetul pe anul acesta cît și pe anul viitor și cum va fi repartizat pe obiective ce țin de actul cultural efectiv?

3. Ce s-a făcut pînă în prezent și ce vă propuneți concret în ideea susținerii depășirii crizei economice în care se află cultura și instituțiile ei cît și pentru sprijinirea oamenilor care o slujesc — pictori, scriitori, actori etc.?

vint greu de spus.

În aceste condiții, măsuri imediate cu caracter spectaculos sînt greu de imaginat, nu mai zic de realizat!

Desigur, pot fi aduse importante și eficiente îmbunătățiri organizatorice, se pot optimiza și cîntări mai bine puținele fonduri de care dispunem (unele pot fi chiar ușor ameliorate), dar rezultate mai consistente vom putea obține începînd cu anul viitor, odată cu promulgarea legii finanțelor locale (în discuție în Parlament).

Ne-am propus gesturi culturale majore

— Lucian Vasiliu, directorul Muzeului Literaturii Române —

1. Din punctul nostru de vedere, reconstituind și regîndind vechea secție de literatură a Complexului Muzeal Iași, ne-am străduit ca noua instituție, numită MUZEUL

Alocațiile trebuie acordate conform costurilor reale

— Corneliu Calistru, directorul Operei Române —

1. Pentru instituția noastră ca și pentru toate celelalte, cel mai important lucru l-a constituit dispariția autofinanțării în acel procent irealizabil de peste 80 la sută.

Pe de altă parte dispariția constrîngerilor ideologice a permis o altă deschidere repertorială cît și o manieră de lucru relaxată, nesupusă tensiunii generate de stressul „vizionărilor” de tristă amintire.

În privința promovării și susținerii instituțiilor de artă cît și a înfloririi de noi instituții, acestea sînt probleme ce țin de forurile superioare ierarhic: Prefectură, ministere etc.

2. Bugetul unei instituții ca a noastră se compune din:

- alocații bugetare;
 - plan de venituri proprii.
- Pentru anul 1992 la punctul a vom primi 73 milioane lei, iar la punctul b vom realiza 2,5 milioane lei. Total = 75,5 milioane lei. Bugetul pentru 1993 se află în stadiul de proiect (total 83 milioane), evaluarea făcîndu-se după indicațiile Ministerului, la prețurile existente în 30.04.92, — precizîndu-se că indexările necesare vor fi aplicate de către Ministerul Finanțelor.

Din bugetul anual, circa 85 la sută reprezintă cheltuieli pentru salarii, iar restul de 15 la sută — cheltuieli de montare (premiere, refaceri), cheltuieli materiale și gospodărești, onorarea unor prestări de servicii.

3. În primul rînd alocațiile bugetare trebuie menținute și acordate procentual la potențialul instituției și la costurile reale. În al doilea rînd planul de venituri proprii este necesar să dovedească eficiența instituției. În acest sens, am procedat la mărirea numărului de premiere și reluări de titluri: 4 premiere în stagiunea 90/91; 6 în stagiunea 91/92 aici adăugîndu-se și primul Festival de Operă și Ballet la Iași. Pentru stagiunea 92/93 ne propunem realizarea a 5 premiere.

În altă ordine de idei prețurile biletelor trebuie și ele acordate costurilor reale.

În privința sprijinirii slujitorilor artei Ministerul Culturii este în curs de a elabora un sistem de contracte care va permite o mai mare circulație a valorilor precum și o remunerare cît mai apropiată de valoarea și întrebuințarea personalului.

Cenaclul literar „Junimea”

Poezia — semn al existenței

Ineditul ședinței 255 a Cenaclului literar JUNIMEA a rezultat din faptul că unul din cei trei „conducători”, respectiv Val CONDURACHE, a fost și protagonist, lansîndu-și „primul și singurul volum de versuri” scris — „La belle époque” (Editura „JUNIMEA”, 1992). Dar iată cîteva declarații legate de acest eveniment: „surpriză incredibilă din partea lui Val CONDURACHE de a publica o carte de poezie — o carte de premiu literar” (Lucian Vasiliu); „mă bucur că a apărut această carte la editura pe care o conduc. E o sinteză miraculoasă a zestrei culturale, făcută însă fără ostentație de Val CONDURACHE” (Nicolae CREȚU); „cartea aceasta e foarte... VAL. Criticul literar și eseistul de valoare națională se tot lăuda că scrie la un roman. Am învățat însă să nu-l mai cred. Toate poemele cărții sînt scrise între 1985 și 1989. Nu cumva Val e un nostalgic, punînd titlul LA BELLE EPOQUE unei cărți scrise în epoca de aur? Val e un om interesat de viitor, îi plac zodiile, știe să le și deslusească. În cartea aceasta se găsesc toate minciunile care îl bîntuie pe un poet.” (Ioan HOLBAN); „practic, Val e foarte vulnerabil în acest moment — un critic care își permite să scrie o carte de poezie va fi pierdut pentru toți, ca poet sau critic” (Dorin Spineanu); „n-am mințit cînd am spus că nu voi

mai scrie nici o carte de poezie. Am vrut să dovedesc lumii și mie însumi că am existat în perioada 1985—1989” (Val CONDURACHE). Lectura „de atelier” a fost asigurată de tînăra Cristina POPEȘCU, despre care, de pildă, prozatorul Corneliu ȘTEFANACHE a spus „m-a captat în mod plăcut”.

Ședința 256 a început printr-o evocare a vieții și activității scriitorului junimist George ȘION, de la nașterea căruia s-au împlinit 170 de ani. După speech-ul d-lui Dan JUMARA (muzeograf la casa POGOR), Nichita DANILOV l-a prezentat pe „poetul seriei” — Volodia MACOVEI, ale cărui versuri au produs o discuție tumultuoasă, cu accente polemice, între Dan ȘION, Lucian VASILIU, Dorin SPINEANU, Corneliu ȘTEFANACHE, Cassian MARIA SPIRIDON, Liviu ANTONESCU și Val CONDURACHE. Invitatul de onoare al ședinței, poetul Horia ZILIERU (care tocmai a împlinit 59 ani), a readus în final discuția într-o albie ușoară: „i s-au recomandat lui Volodia mai multe lucruri, dar care poet riscă să le ia în seamă?”. În continuare, sârbătoritul a ținut un excelent discurs despre condiția creatorului în perioada anterioară și a terminat prin recitarea citorva poeme, după care au aplaudat pînă și Dorin SPINEANU și Nichita DANILOV.

Cătălin SAVIN

Caragiiale surizind mihnit „tranzitiei” noastre

Profesind *indoiala* în subtextul operei sale, Caragiiale cultivă în complementaritate, *ironia*, la fel de incitantă și fertilită estetică (și etică) în demersul artistic de radiografiere a societății românești, de la debuturile ei de modernizare cu excesele, complexele și antinomiile specifice oricărui moment istoric de ruptură.

Asemenea etape, în care totuși imitația cu tot potențialul ei de riscuri și binefaceri devine motorul progresului (cu orice preț), generează, confirmând teza maioreșciană a *formelor fără fond*, felurite discordanțe atât pe plan obiectiv cât și subiectiv, adevărată *mană cerească* pentru spiritele satirice și pentru marii umoriști.

Inteligența și luciditatea de excepție i-au favorizat autorului *Scrisorii...*, odată cu implantarea în realitatea imediată, distanțarea critic-comprehensivă de peisajul socio-uman al epocii și realizarea ridicolului din zonele de intilnire între lumea veche și elementele novatoare, încă neasimilate. Intrucât nu credea în valori și adevăruri absolute și nici într-o eventuală proprie intruchipare a idealului moral, Caragiiale nu și-a asumat rolul de instanță supremă de judecată, ci, în consonanță cu disponibilitățile harului său, a preferat să recurgă la mecanisme mai subtile și mai eficiente ale *IRONIEI*, capabile să relativizeze valorile și să readucă în atenție *zicerea* horafiană: *est, modus in rebus...*

Din acest unghi al echilibrului clasic, l-am redescoperit pe Caragiiale în inima *tranzitiei* noastre, reiterând cu același zimbet mihnit, de observator moralist: *Reformele trec, năvaturile rămân.*

Spre exemplificare, secvențele următoare, centrate pe titluri dictate de Actualitatea de zi cu zi.

Poetul, criza de hirtie și Sf. Petru

Transferul narațiunii în atemporalitatea mitologiei permanentizează motive, conflicte, eroi simbolici, erori.

Caragiiale ne povestește despre nefericirea originară a poetului și criza de hirtie care ar fi zguduît, pentru prima oară, boltile cerești, îndată după „împărțea la lumii”.

Poetul retardat cărui „nu-i mai rămăsese nimic de apucat” a fost miluit, în cele din urmă (nu fără înțelegere și simpatie) de Puterea albastră cu „o cutie cu penite, un clondir cu cerneală și trei topuri mari de hirtie”. Sf. Petru specializat în intervenții pe lângă Mai Marele său, obține unele rezerve cu care îl alimentă — la cererile care se indeseau — pe *infometatul* creator. Pină-ntr-o bună zi: — Nu mai pot da de la mine, draguță, fără voia Domnului, că lucrurile astea le am și eu luate-n primire cu scoteală... Aide de te roagă singur...
Și Domnul s-a-n durat și i-a mai dat poetului — cinci clondire și zece topuri. Dar cind a vrut să plece Poetul, Domnul zice:

— Ia ascultă, măi băiete, nu mai strica atita, fă și tu nițică economie... vezi ce scumpă e acum hirtia!... *Partea poetului*

Cheia Situațiunii

Acum cind facem alergie la vocabule ca *muncă, disciplină, ordine*, trebuie să ne îndreptăm atenția spre alte remedii pentru a ieși din impasul în care ne aflăm.

Nae, bunul amic al scriitorului, ne luminează asupra cauzelor Crizei, propunând și mijloace de redresare sigure și rapide:

“... pentru că nu se împacă și numa intrigi și la conservatori și la liberali. În loc să facă un guvern de coaliție, cu toți bărbații de Stat, care să le zică regele, mă-nțelegi, serios: vă ordon ca să limpezii *situațiunea*, fiindcă așa nu se poate pentru ca să meargă, ca dumnea-ta să tragi încolo și dumnealui încoace...”
Da, dar...

Primum bibere, deinde...

Cum l-ar fi putut ocoli liberalii, așa cum o cereau interesele de partid, în plină campanie electorală, pe băcanul conservator, cită vreme „reclamele” de pe geamul prăvăliei sale erau atât de ispititoare: *ICRI MOIU PRIMA — STRIDII PROSPETI — SOMONU DU RHIN* etc.”

Liberalii cumpărau prin intermediari, băcanul conservator se făcea că nu observă; mai mult chiar, fidelul adept

conservatorilor nu-și va putea ascunde admirația și reprimă cuvinte de laudă la adresa cucoanei (o femeie gaitantă și cu dare de mină) a frunzașului „colectivist”, organizatorul boicotului, după ce aceasta, răpusă de poftă, a trecut o dată cu pragul prăvăliei (și peste idealurile partidului), ca să-și umple trăsura cu fel de fel de bunătăți:

“Uite, d-ai-a imi plac mie liberalii... oameni cilibii! cind e vorba de delicatețe, nu se mai încapă politică. Băiete! un rind de țuică la domni!... fac eu cinste!”

(*Politică și delicatețe*)

fără anestezie

Vorba romanilor de la care vom fi moștenit și apetitul gastronomic: *Primum bibere, deinde...*

Nimic nou sub soare

Ex. *aripa tinăra* a partidului L., ar avea motive să se simtă flatată, dacă membrii ei ar fi astăzi supranumiți *amanți ai libertății*, blazon pe care Caragiiale îl contestă contemporanului său, bravul garibaldian Stan Popescu.

“Stan Popescu n-a fost în viața lui amant al libertății! Dacă o clipă ar fi fost sincer liberal, astăzi ar avea, numai din chirii și acareturi, 24 de mii de lei, venit pe an, în loc de 200 lei pe lună din slujbă! El! luptătorul pasionat pentru libertate, să ajungă la bătrînețe subdirector a ce? a unui stabiliment oficial de robie — pușcărie locală!”

(*Istoria se repetă*)

Ritmul secolului s-a schimbat, oamenii nu mai au răbdare. Timpul necesar testării devotamentului politic a scăzut considerabil. Sint îndeajuns doi ani (și ceva) ca să determinăm atașamentul, fidelitatea unui membru sau lider de partid, față de idealurile nobile pe care cu patimă le-a îmbrățișat.

Statornicie și credință liberală...

“A! strigă atunci ministrul văzind pe Costache ușierul, cunoscut pentru nestrămutatele lui principii liberale! A! infam colectivist! tu mi le-ai luat?!”

Astea vă sunt mijloacele de luptă? Notele! Dă-mi notele!... dă-mi-le înapoi că te zdobesc.

Să n-am parte de ochii mei, Coane Alecule! Să n-apuc să mai văz pe liberali la putere dacă le-am văzut măcar!”

(*Accident parlamentar*)

S-ar părea că ridicolul ca și moartea pun semnul egalității între oameni, chiar și între un distins parlamentar și un biêt ușier.

“...am onoarea a fi membru la nouă”

Dacă ar trăi printre noi Ion Luca, ar avea motive temeinice să ne mai și laude, nu numai să ne ironizeze... Ar fi avut prilejul să constate ce înflorire cunoaște la noi *spiritul colectivist* pe care, paradoxal, abia am așteptat să-l dezmințim. Ar putea fi mîndru că nu i-am înșelat așteptările.

“Spiritul de asociație, trebuie să constatăm cu bucurie, a luat un mare avînt la noi.

Numărul deosebitelor societăți române, pe față sau secrete este astăzi aproape incalculabil.

Românul cît trăiește trebuie să fie membru în mai multe societăți; ba ceva mai mult, sunt români care, chiar înainte de naștere, sint membri în *Cornelia, societatea mamelor române pentru ajutorul mutual de naștere*; iar alții chiar după ce mor continuă a fi membri activi în societatea de îngropăciune mutuală: în schimbul unei neînsemnate cotizațiuni, orice membru, la caz, Doamne ferește, de moarte, are dreptul a fi îngropat cu muzică.”

Prea era amuzat umoristul nostru ca să nu-și coloreze funerar zimbetul.

Și ca să nu rămînă mai prejos de recordurile conaționalilor săi: “Ca orice român, am căutat și eu să fac parte din cît mai multe societăți. Pină mai zilele trecute, eram membru la opt;... astăzi...”

(*Românii verzi*)

Inter...

Între obsesia lui Farfuridi: “Dacă E-aluropa... să fie cu ochii ațintiți asupra

noastră” și contrapagina lui Cațavencu. “Nu voi... să știu de Europa d-tale, eu voi să știu de România mea... Să-și vază de trebile ei Europa”, vislim și noi în arca salvării naționale spre limanul echilibrului pe care curenții veacului și risul ponderator al lui Caragiiale ne vor ajuta să-l atingem.

(„Așa să ne ajute...”)

Nod în papură

“Or, mai întii și mai întii istoria ne învață anume că un popor care nu merge înainte stă pe loc... ba chiar dă înapoi,

că legea progresului este așa, că cu cît mergi mai iute, cu atît ajungi mai departe”.

Avea dreptate Cațavencu! Numai cine nu înțelege această ineluctabilă *lege a istoriei*, caută nod în papură Reformei noastre hotărîte, care în viteza mersului ei înainte, nu se uită nici în dreapta nici în stînga...

Numai cine e miop și nu are pic de fantezie, nu vede decît greutatea și nu aude decît sughițuri — incapabil să-și închipuie fericirea, edenul de la ... celi-lălat capăt!

Învățăturile lui Ion Luca Caragiiale către urmașii din presa de “crincenă opoziție”

“Pleacă, aleargă! Viră-te peste tot, în lume, în localuri publice și oficiale, în cercuri politice; scoțoește, miroase, află, află, află!”

Că doar IRONIA este și ea o figură de opoziție.

Moftangii în vremea noastră...

“Eu: Trebuie să mărturisim, cu toată părerea de rău, că în administrație uneori se fură foarte des.

Un optimist rămas în slujbă (zimbînd foarte blajin) Mofturi!”

Și paradoxul este un mecanism al ironiei!

Haz regal

Sau: „On ne badine pas avec.. le roi”

Timp I “Duminică... Tren de plăcere... Sinaia... lume după lume!

O splendidă și generoasă zi de vară.

— Frumoasă zi! zice d. Iancu la dejun pe iarbă.

— Mai frumoasă nici că se poate! zice madam Ionescu.

— Asta e zi regală, domnule! zice d. Nae, mijind din cohi, că-i e f. cald.

D. Nae și d. Iancu au chef de glume, și madam Ionescu a lui d. Nae și madam Niculescu a lui d. Iancu rid de se prăpădesc de ris, și d. Nae zice:

— Prea rideți tare... ia băgați de seamă să nu...” (altfel spus, “on ne badine pas avec... le roi”)

Timp II

A urmat un zăduf regal, prevestitor de ceva regal.

Timp III “Deodată o detunătură tita-nică cutremură toate piscurile și o ploaie turbată pornește.

— Strașnică ploaie, d-le!

— Teribilă! zice madam Ionescu.

— Ploaie regală, d-le! zice d. Nae.”

(Cortina cade pe: “Apoi, nu! le po-trivește d. Nae”.

(*Gazometru*)

Doar *irezistibilul, inefabilul etern feminin* sfidează drăgălaș *tranzitiile* tuturor timpurilor.

“O floare, o panglicuță, o deosebire de-abia simțită între două nuanțe, un nimic, distilate prin mîntea subtilă a unei femei și exprimate prin acele dulci modulații de voce și prin jocul acela încîntător al luminilor ochilor, capătă, pentru mine cel puțin un farmec indici-bil...”

(*Five o'clock*)

Aura PANĂ

Edgar Papu, Vera Călin, Venera Antonescu s.a. Ați mai aflat între timp că am urmat cursuri post-universitare de regie în cadrul I.A.T.C. București), susținindu-mi examenul de diplomă cu regia spectacolului *MARY POPPINS* (dramatizare de Silyvia Kerym) — reprezentație care a primit premiul Asociației oamenilor de Teatru în 1983.

Așadar, dați publicității Domnișoară Bălănescu, o scrisoare care începe cu o minciună și pe care apoi o dezvoltă cu sîrg. Practicați calomnia ca joc de „înalță societate”. Nu mi-aș fi permis nici în glumă să afirm că studiile dumneavoastră nu sint făcute la Institutul „Maxim Gorki”, ci la școli de faimă din Vorosilovgrad sau Kaliningrad... ș-apoi, cî m-ar fi interesat? Mă gîndesc acum la cîte din zvonurile calomnioase, care au circulat în ultima vreme pe seama mea, au avut ca punct de plecare starea dumneavoastră de „spirit”!

Am citit de curînd, undeva, o definiție a calomniei. Aceasta era prezentată ca o infirmitate psihică și sufletească a celui care o practică și, în același timp, o armă perfidă de intimidare în mina celor ce se vor puternici nuprin comprehensiune și toleranță, în relațiile cu lumea, ci prin agresivitate și violență, oarecum degizate.

În încheiere, domnișoară Bălănescu, transcriu pentru dumneavoastră și pentru cei ce mai practică încă jocul de-a calomnia, spusele lui Blaise Pascal (1623 —1662): „Toate silințele violenței nu pot impuțina adevărul. Ele nu fac decît să-l scoată și mai mult la iveală”.

Vă doresc o vacanță cu sănătate și mult soare,

Iași, 9 iunie, 1992

A dumneavoastră,

Natalia DĂNĂILĂ

(Bacău, mai 1992)

În absența nebunului

Ediția din acest an a *Galei naționale a recitalurilor dramatice de la Bacău*, desfășurată între 27 și 31 mai, a fost jubiliară nu numai pentru că era a zecea, ci și pentru că se împlineau 20 de ani de când doi critici teatrali de la revista "Ateneu", George Genoiu și regretatul Mihai Sabin, au avut inițiativa unei asemenea reuniuni teatrale. Gala și-a câștigat, în cele două decenii de existență, un loc specific în sistemul nostru festivalier, bucurându-se prin ani de participarea unor mari actori ai scenei românești, precum Emil Botta, Irina Răchiteanu Sirianu, Olga Tudorache, Mircea Albușescu ș.a. Chiar dacă ultimele ediții s-au bucurat mai puțin de prezența unor asemenea personalități scenice, fiind frecventate mai ales de actori tineri, interesul publicului s-a păstrat, astfel că manifestarea își poate urma drumul și în viitor. La actuala ediție au participat 27 de concurenți de la teatre din toată țara și chiar studenți de la Academia de artă din București și din Iași. Au fost prezentate recitaluri — ca să zic așa — "de toată mina", unele răspunzând adecvat exigențelor acestui gen de spectacol individual — cum au fost, de pildă, cele susținute de Adriana Trandafir, de la teatrul "Odeon", de Mihai Drăgoi de la Teatrul "Bacovia", de Ida Jarcsek-Gaza, de la Teatrul German din Timișoara și de alți câțiva concurenți: altele au fost simple colaje de versuri sau de texte în proză care s-au bazat doar pe talentul actorului, fără o preocupare pentru ideea de mini-spectacol, fără regie și scenografie și, uneori, chiar fără un scenariu unitar, bine structurat în jurul unui ax ideatic. Cu asemenea lecturi de texte au venit actori ca Marian Despina de la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, Bogdan Caragea de la Teatrul de Operetă din București, Cornel Miron, de la Teatrul din Turda și alții.

Am văzut și unele recitaluri pregătite minuțios, cu decoruri, cu regie, cu mișcare adecvată, chiar cu oarecare atmosferă, dar fără a se împlini ca spectacole din cauza lipsei de har a actorilor sau a unor greșite orientări în interpretare. Cazul cel mai evident e al actorului Florin Predună, de la Teatrul "V. I. Popa", din Birlad, care prin recitalul "Eminescu e în noi", ajunge să ofere un exemplu de cum nu trebuie interpretată scenic poezia eminesciană.

Dar să ne oprim puțin asupra recitalurilor bune — care au și fost distinse de juriu cu premii și mențiuni. Am reținut mai întâi mini-spectacolul *Adrianei Trandafir* — o evocare a mării cântărețe Maria Tănase. Calitatea recitalului rezultă nu numai din buna organizare și funcționare a spațiului scenic, a luminilor și a excelenței folosirii a muzicii, adică a cîntecelor Mariei Tănase, interpretate chiar de ea, discret dublată de actriță, pe viu, ci și din perfectă înțelegere a caracterului și sufletului personajului, pe care Adriana Trandafir ni le dezvăluie cu sensibilitate și măsurat dramatism. Capacitatea actriței de a trece cu ușurință de la o stare la alta asigură ritm interior și emoție spectacolului. Juriul a acordat acestui recital premiul I, la egalitate cu cel al *Vioriciei Vatamanu* de la Teatrul Mic din București. Aceasta din urmă a fost răsplătită mai ales pentru marea sinceritate și pentru firescul

deosebit al interpretării, pentru fina reliefare a dramatismului personajelor — în special al celui din "Piticul din grădina de vară" de D. R. Popescu. Cele două premii întâi, în valoare de 20 000 lei fiecare, au fost oferite de Centrul Internațional de Cultură și Arte "George Apostu" din Bacău și de Inspectoratul pentru cultură al județului.

O bună propunere de recital-dramatic a avut și Mihai Drăgoi, care a și fost distins cu premiul al doilea (în valoare de 15 000 lei, oferit de revista "Ateneu"). Actorul și-a ales texte potrivite temperamentului său, pornind de la Tichia cu clopoței de Luigi Pirandello, pe care a brodat alte pagini de foarte bună calitate dramatică și umoristică; excelent a interpretat el fragmentul intitulat "Dictafonul". La rîndu-i, Ida Jarcsek-Gaza — distinsă cu premiul al treilea (în valoare de 10.000 lei) a reținut atenția juriului și a publicului prin tensiunea susținută a interpretării dramei unei Medei moderne, prin judicioasa punere în valoare a spațiului de joc minuțios compus — calități care au făcut să fie ușor depășit de spectatori handicapul prezentării spectacolului în limba germană.

O categorie aparte de concurenți au constituit-o cei câțiva studenți-viitori-actori, cu atât mai mult cu cât unii dintre ei s-au prezentat foarte bine, astfel încît juriul a ținut să-i evidențieze prin cele trei mențiuni acordate. Doi dintre ei sînt la Academia de artă "George Enescu" din Iași: Vitalie Bichir, anul II și Radu Octavian Mateescu, anul I. Ambii și-au ales texte dificile chiar pentru actori cu experiență. Interpretind un fragment din "Meșterul Manole" de Lucian Blaga, cel dintîi a impresionat prin capacitatea de a pătrunde esența dramatismului personajului și de a reliefa cu limpezime ideea nobleței tragice a sacrificiului pentru un ideal. Mitul creatorului, efemeritatea omului în relație cu durabilitatea opereii sale au fost revelate cu forță dramatică și sens atît printr-o rostire curată și nuanțată, cît și printr-o mișcare scenică de o expresivitate particulară: pantonima sa convins prin plasticitate, ritm și putere de sugestie: visul lui Manole a fost, din acest punct de vedere, un moment emoționant. Cel de al doilea student ieșean, Radu Octavian Mateescu, a propus o viziune proprie asupra lui Iona, personajul celebru al monodramei lui Marin Sorescu. Recitalul său a fost lucrat minuțios, folosind doar lumina reflectoarelor, resursele interioare ale actorului și disponibilitățile sale expresive care nu-s deloc neglijabile.

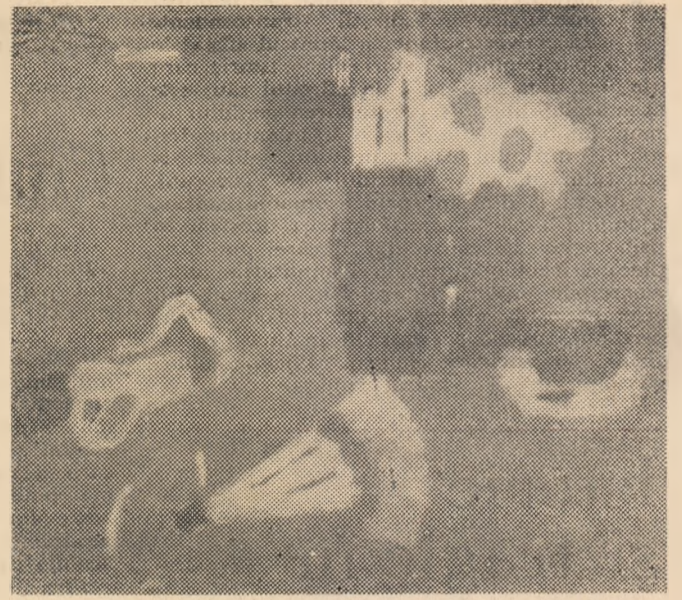
De la Academia de teatru din București a fost distinsă, tot cu o mențiune, studenta Cristina Buzburuz, din anul IV, pentru recitalul sorescian "De la vale din deal" — în care a dovedit naturalețe în interpretare și bună înțelegere a textului.

Juriul care a acordat aceste distincții a fost alcătuit din: actrița Carmen Tănase (președinte), scriitorul Ovidiu Genaru, și criticii Ștefan Oprea, Ludmila Patlanjoğlu, Sebastian Vlad Popa.

Cine a citit cronică noastră de anul trecut despre ediția a IX-a a galei, își mai amintește, poate, că vorbeam acolo despre un "nebu" care a făcut nu numai senzație, ci a impus și o anume ștachetă valorică manifestării teatrale. Anul acesta am regretat lipsa unui asemenea nebu și, în general, a nebuniei sublime atît de necesară teatrului. În absența lor, am fost cu toții cuminți și banali.

În încheiere, un cuvînt bun pentru organizatori: Ministerul Culturii, UNITER, Prefectura și Inspectoratul pentru cultură ale județului Bacău, Centrul Internațional de Cultură și Arte "George Apostu", Televiziunea Română și Teatrul "Bacovia" care au asigurat condiții civilizate pentru desfășurarea galei.

Ștefan OPREA

Val GHEORGHIU: „Evantaiul”

Ironia discretă a lui Val Gheorghiu

(urmare din pag. 1)

tativ. Așa s-a născut la flamanzi, dar nu numai la ei, acest gen extrem de productiv incit Charles Sterlyng, conservatorul Muzeului Luvru, i-a consacrat un studiu aproape exhaustiv. Marea audiență a naturii statice în toate mediile ține de evidență. Vase de argint masiv, cupe bogat ornamentate, porțelanuri, fructe de tot felul, vinat, flori au devenit subiecte autonome încă din perioada artei grecești, trecînd glorios prin cea romană, ajungînd, cum știm desigur, pînă la expresiile ei cele mai moderne.

Dacă unii au flatat, din motive diverse, obiectul, alții l-au privit cu luciditate (vezi lecția lui Cézanne), în timp ce unii l-au demitizat de-a dreptul. Cred că Val Gheorghiu, expozantul de la Galeria Cupola, și-a propus un fel persiflant, à rebours, de a trata natura statică. Să fie vorba despre o antipatie față de obiect sau detașarea lucidă față de efemer? În prelungirea lui Cézanne care construia imaginea și astfel o domina, Val Gheorghiu nu-l ignoră nici pe Pallady, fiind preocupat de reducerea obiectului la adevărata sa dimensiune, deși îl introduce într-un context cultural. Asocierea obiectelor distribuite în cadrul nu este deloc întâmplătoare deoarece, dincolo de

viziunea strict plastică, este urmărită și intenția comunicării poetice. Așadar, obiectul poate fi privit ca un portret iar viața sa lăuntrică se poate mai ușor descifra prin relație.

Ca întotdeauna, Val Gheorghiu e atent la dozajul cromatic, la juxtapunerea petelor de culoare, la echilibrul formelor și, mai ales, la subtextul livresc al nivelului doi de lectură. Vag sau decis conturate, formele se decupează prin alternarea, cum spuneam, a tusei largi, armonia ansamblului fiind deplin convingătoare. În registrul culorilor reci, utilizînd efecte complementare sau în game calde, cu tonuri catifelte, deși dens materiale, pictorul transcrie, de fapt, mici istorioare antropomorfizînd obiectele. Ceea ce trebuie, de asemenea, remarcat vizează spiritul colocvial în care artistul tratează motivul. Ne aflăm, desigur, într-o continuitate stilistică, dar și de atitudine. Ironia lui e discretă, și tocmai de aceea cuceritoare. Cred că și prin această expoziție — de ce a numit-o artistul *antipatică*?

Val Gheorghiu ne dovedește că se află la egală distanță între rațiune și sentiment, implicare afectivă și maliție ca joc al spiritului înșcoditor.

Valentin CIUCA

Cartea de teatru

G. Topirceanu - critic dramatic

Cercetătorul și criticul de teatru Constantin Paiu a avut splendida inițiativă de a aduna între copertile unei cărți cronici și articolele despre teatru ale poetului G. Topirceanu. Risipite în paginile unor publicații de la începutul celui de al doilea deceniu al secolului, acestea erau cu desăvîrșire uitate chiar și de oamenii de teatru. Cît de mare păcat ar fi fost ca ele să fi rămas în continuare necunoscute ne dăm seama parcurînd paginile cărții îngrijite cu sîrg și impecabilă competență de Constantin Paiu: ni se relevă personalitatea, pe cît de discretă pe atît de profundă, a unui critic sever și aplicat, excelent cunoscător al teatrului, scriind cu o ușurință cuceritoare care însă nu înseamnă niciodată superficialitate, descifrînd metafora teatrală fără a o diminua prin analiză rece, ci tratînd-o cu delicatețea poetului de rafinement. Stilul criticului Topirceanu e elegant, colorat de ironia și umorul atît de specifice autorului de balade vesele și triste. Criticul e la curent cu tot ce e nou în teatrul începutului de secol, atît ca literatură, cît și ca artă a spectacolului, în special ca artă a actorului, pentru că despre regie se vorbește puțin și neconcludent: dar nu pentru că Topirceanu nu s-ar fi priceput să judece actualul regizoral (în puținele cazuri cînd o face dovedește acuitate critică și competență), ci pentru că arta regiei era încă timidă, scena fiind stăpînită exclusiv de actor.

În studiul care prefățează volumul, Constantin Paiu se oprește — cu minuțiozitatea cercetătorului și cu deschiderea criticului de azi, bun cunoscător al fe-

nomenului teatral — asupra legăturilor directe pe care Topirceanu le-a avut cu viața teatrală ca dramaturg, traducător, revuist, slujbaş administrativ și critic, dar întîrzie — justificat de conținutul și scopul cărții — asupra valorii cu totul particulare a demersurilor critice ale scriitorului, desfășurate în special în paginile „Vieții Românești” și a revistei ieșene „Teatrul”. Topirceanu a scris despre spectacolele Teatrului Național din Iași într-o perioadă cînd acesta era slujit de mari actori și condus cu înțelepciune calmă de Mihail Sadoveanu. Referindu-se la valoarea propriu-zisă a cronicilor teatrale semnate de Topirceanu, autorul studiului o compară cu cea susținută de Tudor Argezei în presa bucu-reșteană; iar cînd vorbește despre harul critic al poetului, socotind cronicile și articolele drept eșantioane ale unei „inteligente artistice” deosebite, aduce imediat în sprijinul afirmației sale opinia lui Eugen Lovinescu care, referindu-se la Topirceanu, remarcă tocmai această „inteligentă artistică „operînd nu doar la nivelul beletristicii, ci și în atitudinea critică față de teritoriul creativității în ansamblu, deci și față de teatru”. În consens cu ideea că „esența caracteristică a inteligenței rămîne spiritul critic”, cercetătorul demonstrează, cu textele lui Topirceanu pe masă, că subtilul poet era critic prin vocație nu numai prin cultură și pasiune pentru teatru, că paginile lui de critică sînt și astăzi valabile, ceea ce înseamnă că ele au atins esența fenomenului teatral, care nu se alterează

niciodată. Opiniile sale privitoare la locul și rolul spectacolului teatral în complexul spiritualității naționale sînt identice — zice cercetătorul — cu cele privind arta în general și literatura în special, iar dominantă cronicilor dramatice „vizează importanța acordului armonice dintre realitate și ficțiunea artistică, nevoia de originalitate, de contribuție novatoare în redarea adevărului prin intermediul imaginii artistice”. Criticul nu-i indiferent față de înțelesurile morale ale spectacolului teatral, dar nu cade niciodată în didacticism grație abilității sale în lansarea ideilor: observațiile îi sînt rapide, incisive, spirituale, uneori caustice.

În ceea ce privește conștiințiozitatea profesională, Topirceanu poate fi și azi un model: criticul nu concepe să vadă un spectacol fără a citi textul și să scrie despre el înainte de a asista cel puțin la două reprezentații. Comunicarea spectacolului cu publicul e esențială în viziunea criticului, eficiența (educativă, culturală) a produsului scenic interesîndu-l cu precădere, din definiția teatrului făcînd parte obligatoriu și categoria numită *public*: „Fără el nu există teatru”.

Antologia realizată de Constantin Paiu se dovedește extrem de utilă momentului teatral actual — cînd publicațiile de specialitate sînt atît de puține —, dar nu numai prin faptul că redescoperă un critic uitat, ci mai ales pentru că acesta se dovedește foarte modern și deci folositor culturii teatrale în general și profesioniștilor criticii teatrale în special, ca și celorlalți slujitori ai teatrului (actori, regizori, ș.a.) care vor descoperi în aceste pagini idei surprinzătoare de proaspete și de actuale despre arta și meseria pe care o practică.

Lectura acestei cărți este prin ea însăși o bucurie, stilul criticului fiind tot

atît de curat, sprinten, incisiv, colorat ca și al poetului.

Șt. O.

* G. Topirceanu — *Despre teatru: însemnări și digresii*. Antologie, studiu introductiv și note de Constantin Paiu, Editura Junimea, Iași, 1991.

Strigăt crud

(urmare din pag. 2)

deușa casei primitoare. Dorul și doina cîntă sub streșină.

4. Ce-aud, însă? Tunete de tancuri. Vine cazacul cu ucuzul. Mîini hrăpăreteș, în taină, giulgiu de prigoană și de pribegie. Vor să-ți ia piinea și astrul și pămîntul-lamură. Pune clopotele să bată și vor răspunde țărîna, frunza, spinul, spicul și roua. Lacrima nevăzutei stalactite crește munți în grai și pravilă. Ochiul văzător al lumii nu vede? Urechea nu aude ecou de ciubotă muscală pe timpane? Sfirșitul de veac se îngroapă, în cădere, în singe. Maica-Tară și-a reluat veghea încordată. Sufletul său trece pe punți-lactee, soarbe apa suferînd de-a nu mai fi despărțitoare de turle, fluier de os și cer apropiat. Cine altcineva să te apere? Oare? ne este „pecetluită cu ceară casa” cea mare. Ori, din „clopote avîntul va cădea” prea tirziu. Să murmurăm, pe muntele cu crini, în sfînta îngîndurare a magului din Lancrăm: „Seara se-nțimplă mulcom s-ascult în mine cum tot se revarsă poveștile singelui uitat de mult”.

5. Basarabie, atotbună, fii fiica faptei tale!

Ființele demonice, bînuite de neliniști metafizice și aspirații transcendente își convertesc adesea lăuntru sfîșiat în faptă, participînd la istorie, la o istorie care „în începutul său, ca și în sfîrșitul său, este spectacolul libertății, protestarea geniului uman împotriva lumii care îl înlanțuie, triumful infinitului asupra finitului, eliberarea spiritului, domnia sufletului” (E. Todoran).

Eliberarea din sine prin asumarea istoriei, ajungînd pînă la transformarea acesteia în psihologie, este consecința al cărei punct de plecare trebuie căutat în frămîntările anterioare ale eroilor. Ne referim la eroii din „Geniu pustiu” și, în special, la Toma Nour, personaj care dovedește reale inclinații metafizice, un adevărat demon rătăcitor, alungat din patria-i cosmică primară.

Istorie și tragic în „Geniu pustiu”

Demonii, „cei nenăscuți în timpul lor”, „cei cu stea moartă”, rebeli împotriva voinței de a fi, sint, în fapt, îngeri care și-au pierdut paradisul, alungați de divinitate pentru că au încercat să-și depășească propriile limite, tinzînd spre cunoașterea absolută.

În sistemul de imagini peratologice conflictual acesta este de natură tragică, un conflict care se naște — după D. Popovici — între planul superior, al Divinului, și cel inferior care cuprinde lumea de valori, al umanului.

Există, așadar, în căderea orgolioasă a înșelătorilor o conștiință a tragicului ce se va regăsi la eroii eminescieni participanți la istorie, ei înșiși „îngeri căzuți”.

Ca și Toma Nour, Ioan, celălalt personaj al romanului, „se simte nenăscut la punctul acela în timp care ar conveni caracterului lui”, însă, „sătul și dezgustat de viață”, el decide a se arunca întreg în curentul timpului căci „în timpuri mari (...) e o lășitate de a nu fi de nici o partidă”. „Timpuri mari”, izbăvitori de sine și de gustul amar acumulat prin existență sint timpuri revoluției de la 1848, iar acest an este „anul durerii” pentru Toma Nour, ardeleanul convins ca și Mureșanu, că răul este „pirghia lumii”. „Timpuri mari”, epocile tulburi ale istoriei, preferința ființelor demonice (după Goethe), generează situații în care subiectul este confruntat tragic cu lumea obiectivă, „situații-limită” (K. Jasper) ce devin din punct de vedere afectiv *sufărîntă*.

Sentimentul tragicului oa „rău asumat prin înfruntarea conștiință a limitei” (G. Liiceanu) provine din convingerea că limita nu poate fi suprîmată. Conștient de identitatea sa de „ființă fără stea”, suflet apostat și pustiu, Toma Nour trăiește înainte de a se angaja total în istorie o experiență unică și pentru el irepetabilă: aceea a iubirii. Dar, cum pentru astfel de oameni valoarea erotică nu poate fi absolută, dezamăgirea ce urmează elanului inițial are tentă tragică și duce la scindarea ființei, la ceea „dramă a cugetului”, a ireconciliabilității dintre minte și inimă.

Intrînd în istorie, Toma se anihilează pe sine ca spirit și-și convertește apatia în faptă revoluționară, „murînd în cer, ca să trăiască pe pămînt”, dar în fond întîlnindu-se cu sine însuși ca libertate, ca existență, ca autor de decizii grave, independent de întreaga lume (K. Jaspers).

Dezgustul pentru viață al lui Toma, concluzia unei meditații în stil schopenhauerian asupra răului ca „sîmbure al vieții”, ideea că „decît un vis searbăd mai bine nimic”, îl conduc spre implicarea în faptă devenită rost al existenței.

Însă nici implicarea faptică nu oferă o soluție acestui suflet demonic, căci istoria devenită situație limită prin cuprinderea în sine a celorlalte (hazardul, vina, moartea) este simțită tot ca *sufărîntă*. Și cum „istoria este dreptul la tragic al omenirii” cei care o înfăptuiesc vor fi cu atît mai mult personaje tragice. Acea „epocă de tranziție” („trăsătura fundamentală a istoriei este faptul de a fi tranziție”, afirmă undeva K. Jaspers) pe care personajele sint conștiente că o trăiesc, este în ultimă instanță cadrul în care are loc un scenariu tragic unde conflictul este de ordin superior.

Devenit din profet al revoluției, înfăptuitor al acesteia, Toma Nour are conștiința „jertfirii de sine” din care reiese sentimentul tragicului în „Geniu pustiu”. Apatia transformată în acțiune duce la faptă istorică, văzută ca „produs al dialogului dintre conștiință și limită purtat pe scena lumii” (G. Liiceanu).

Personajele tragice prin definiție, Toma și Ioan sint fețele demonice ale creatorului lor, cel care meditănd asupra istoriei ce duce popoarele cînd la înălțare, cînd la cădere, își face din evenimentele sociale și naționale o preocupare constantă, convertită în activitate asiduă atît de redacțiile gazetelor „Curierul de Iași” și „Timpul”, cit și ca poet, prozator, dramaturg.

Eugenia DRISCU

Mihai Eminescu

PRIVITOR CA LA TEATRU

Eminescu inedit

La mijlocul lunii mai, Muzeul Literaturii Române, a lansat ultimul număr al revistei MANUSCRIPTUM (1/1991), în care sint publicate 24 poezii „inedite” ale lui Eminescu. După cum se pare, momentul este asemănător cu cel din 1902, cînd Maiorescu a predat Academiei lada cu manuscrise pe care o avea, în păstrare, de la Eminescu. I-am și văzut pe unii îmbrăcînd cămașa lui Vlahuță sau a lui Iorga, primii „fericiți” care au avut prilejul să salute, entuziasmați, comara dezgropată. Și l-am auzit, imediat, pe Vlahuță: „Citim și sufletul nostru tresare ca la un glas cunoscut pe care demult nu-l mai auzisem, pe care nu credeam să-l mai putem auzi vreodată — glas iubit, glas sfînt, care vorbește din eternitate”. Și mai departe: „Ele (poeziile) vin de departe, încărcate de durerile vieții și de misterul morții aceleia care a dat cea mai puternică și mai înaltă expresie gîndirii românești”. Cuvintele lui Vlahuță sint tot atît de adevărate astăzi ca și în 1902, fiindcă, așa cum a spus Iorga, Eminescu trebuie cunoscut de către toată lumea, în ultimul rînd pe care l-a scris. La entuziasmul de început, nu strică un pic de judecată rece, o oarecare rezervă pe care a dovedit-o Ibrăileanu, față de postume. Să fie, oare, toate cele 24 de poezii independente? Putem vorbi, în cazul fiecăreia, ca de o lucrare finită? Ce s-ar fi întîmplat dacă Eminescu ar mai fi trăit măcar 20 de ani și ar fi avut răgazul să revină asupra lor? Nu cumva le-ar fi introdus în alte texte, mai lungi, anulîndu-le caracterul independent? Punem aceste întrebări întemeiate și pe faptul că 15 bucăți (aproape două treimi din 24) sint foarte scurte, de numai cîte 2 versuri (v. pag. 33, 47, 49.) sau de 3 (37), de cîte 4 (27, 43, 53, 92), șase (33, 39, 41), șapte (53, 81) sau cel mult opt (27, 33).

Eminescu are, printre antume și poezii foarte scurte. Dar numărul lor este extrem de redus: una de șase versuri (*Se bate miezul nopții*), una de 11 (*De cîte ori iubito!*), două de 12 (*Și dacă ramuri bat în geam* și *Peste virșuri*) și una de 14 versuri (*Inger de pază*). Nu are, însă, nici una de 4 versuri, de 3 sau de două. Pe lîngă toate acestea se mai adaugă faptul că la cele mai multe dintre ele nu se vede, nu se poate motiva caracterul autonom, independent. Cine poate dovedi că *O poveste*, spre exemplu, este o poezie de sine stătătoare și nu ne gîsim în fața a două versuri „rupte”

dintr-o bucată mai lungă: O poveste, o poveste cum n-a mai fost nici nu mai este./ Care de frumoasa lumii, lumii însăși îi dă veste.

Aceeași observație pentru bucata intitulată *Unde-n sălcii argintoase*: Unde-n sălcii argintoase/ Viespii fac faguri de miere./ Unde soarele-n tăcere/ Arde-n bolta nouroasă /, căreia se vede, foarte clar, că-i lipsește începutul.

Caracterul de „ciornă” al celor mai multe dintre aceste poezii se vede din faptul că ele nu sint finite; sint mai mult proiecte asupra cărora urma să mai revină autorul lor (cf. în *modul vechi soarele sună*, 29, sau distihul de la pag. 33, *S-a dus, ori cele trei versuri de la pag. 37*). Intersantă mi se pare informația de sub poezia de la pag. 53, *Și răsună printre papuri*, alcătuită dintr-o strofă de 4 versuri și dintr-una de trei. Iată nota editorului: „a doua strofă e scrisă cu creion negru, probabil cu alt prilej”, ceea ce ne face să credem că poetul putea veni cu un alt adaos, într-o ocazie viitoare.

Mie mi se pare că doar trei, din cele 24 de poezii, au caracter independent și acestea sint: *E trist ca nimeni să te știe* (59); *O, râmii, râmii cu bine* (61) și *De pe ochi ți se ridică* (65).

La poeziile inedit se adaugă și cîteva reconstituiri, între care și *Mușatin* (745 de versuri), publicat, mai înainte, în revista „Lucașfărul” din 17 iunie 1889, față de care se prezintă, acuma, cu unele omisiuni (lipsește versurile 608-611, 622-623; 641-650; 742-751), din care se vede că editorul și-a dat seama că locul lor nu era acolo. Se vede, în același timp, că o reconstituire este mult mai dificilă decît s-ar părea la prima vedere. Ne întîmpină, în MANUSCRIPTUM, și cîteva corectări de erori tipografice, dintre care o reținem pe cea din versul 304: „Acu cinci sute de ai” (în loc de ani!), în rimă cu *era*. Alte erori au rămas necorectate: *cîinii* (v. 50), după cum au apărut altele care nu existau în prima redacție: *mîinile* (v. 447).

La pag. 132-134 este reproducută o variantă a *Lucașfărului* (24 de strofe, dintre care 11 și anume 1, 4, 5, 6, 9, 13, 18, 21, 22, 23, 24, sint preluate, fără nici o modificare, din textul cunoscut al marelui poem).

În privința ortografiei, ar trebui să procedăm la unificare. Nu mi se pare potrivită menținerea formelor, duble *veșnic-vecinică*, nici menținerea fonetismului *ovăz*, cînd Eminescu spunea și scria *ovăs* (vezi *Scrisoarea III*).

Gavril ISTRATE

OF THE MASTS, MANY A HUNDRED

(„Dintre sute de catarge”)

by Mihai Eminescu

Of the masts, many a hundred
Leaving shores so far behind,
How many of them be sundered
By the waves and by the wind ?

Of the birds flying around
O'r the vastness of the Main's,
How many of them be drowned
By the winds and by the waves ?

Be it luck you will pursue,
Or th'ideals of thy mind,
They forever follow you
In the waves and in the wind.

Dim for all will be your chaunt,
Your thought ever dim remains,
They perpetually haunt
In the wind and in the waves.

PRAYER

(„Rugă”)

by Mihai Eminescu

As a queen having favoured thee,
We all kneel down beseeching thee;
Raise us and so deliver us
From all the surges haunting us.

Be thou shield for our defence
And be thou our salvation's fence.
Thy so delightful brow
Incline too upon us.

So chaste art, mother, thou,
A virgin ever thus,
O Mary!

We, from the pity of the Lord,
Having on earth a short abode,
Pray to thy holy charity
And to the star above the sea,
Hearken to all our deep complaints,
Thou who art queen over the saints.
From dark loom, mother, now,
A light so sweet for us,
So chaste art, mother, thou,
A virgin ever thus,
O Mary!

English version by
Victor PLOSCARU

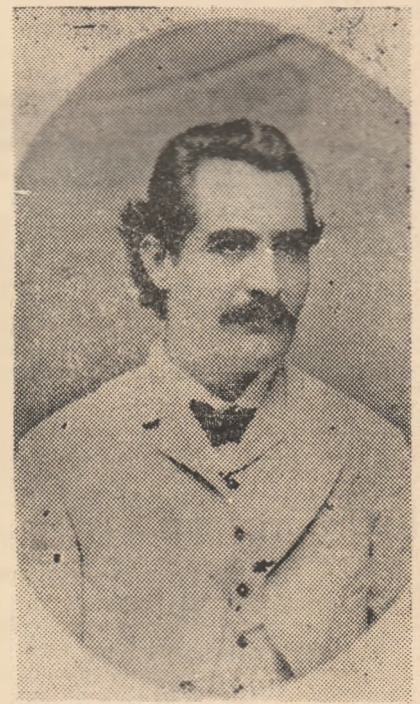
Fascinația lecturii

Ediții eminesciene

Orice bibliotecă ce se respectă și-a făcut un punct de onoare din a-și constitui colecții integrale și reprezentative din opera poetului nostru național. Ediții princeps, ediții critice, ediții de masă, Opera omnia, studii, bibliografii — iată numai cîteva „argumente” pentru o continuă cînstire a celei mai distincte dintre valorile spirituale românești.

Credem că nu este lipsit de interes să trecem în revistă structura colecției de ediții eminesciene, ca parte integrantă și ca tezaur inestimabil din fondul de carte al Bibliotecii „Gh. Asachi”, una dintre principalele bibliotecii ale municipiului și județului Iași. Nu înainte de a face însă precizarea că se cunosc, după Bibliografia edițiilor Eminescu (1879-1989), 616 ediții, din care 276 apar pînă la centenarul din 1950 și 340 după această dată. 206 ediții sint în limbi străine, unele bilingve, altele plurilingve, în total poetul fiind tradus în 35 de limbi. Din edițiile apărute în perioada 1883-1950, în fondurile bibliotecii noastre au intrat 61 ediții, din care 2 bibliofile, 2 omagiale și 12 în limbi străine, iar în perioada 1950-1989 alte 134 ediții în peste 1000 exemplare, din care 7 bibliofile și 19 în limbi străine.

Nu lipsit de însemnătate este și faptul că instituția noastră posedă principalele ediții apărute sub îngrijirea lui Maiorescu, Xenopol, Morțun, Chendi, Scurtu, Tonegaru, Dragomirescu, Murărașu, Perpessicius, Rotaru, apoi ediții bibliofile ilustrate de Teișanu, Bordenache, Ligia Macovei, Boușcă. Cea mai veche ediție, lipsindu-ne totuși ediția princeps, este cea din 1890 — „Proză și versuri”, volum editat de Morțun la Iași în vederea obținerii unor beneficii destinate construcției unor statui. Din edițiile Maiorescu, biblioteca deține exemplarul apărut în

1920, la librăria Socec, identic cu ediția a X-a prezentată de Perpessicius.

Dintre tipărițile realizate la Iași menționăm că în componența colecției bibliotecii noastre există 5 ediții, reprezentative pentru începuturile editării operei eminesciene, acțiune continuată în ultimele decenii de editura Junimea. În „Eminesciana” au apărut pînă acum 52 de ample studii care au declanșat, după caracterizarea lui Edgar Papu, acea „explozie eminescologică” din istoria literară românească.

Iată doar o schițare a tabloului cu privire la constituirea acestei colecții, foarte importantă pentru cunoașterea operei eminesciene de către cititori, a celui care a rezumat o întreagă teorie a Universului într-o strofă memorabilă: „Din sinul vecinicului ieri/ Trăiește azi ce moare/ Un soare de s-ar stînge-n cer/ S-aprînde iarăși soare”.

Nicolae BUSUIOC

TU ÎN LUME SĂ TE-NCHIPUI

La jumătatea secolului al XVII-lea, marele gânditor francez Blaise Pascal anunța într-o formă cu totul originală și impresionantă prin adevărul potențial conținut, străvechii idei legate de condiția omului ca parte a Universului infinit. Captiv între cele două infinituri — *infinutul mare și infiniutul mic*, individul reprezintă el însuși o entitate binară, raportat fiind la vastele spații obiective sau subiective luate în discuție. Cunoșcând sau nu logica pascaliană, Eminescu realizează, două secole mai târziu, un poem a cărui structură ideatică se bazează în mod fundamental pe așa-numita tehnică a „punerii în abis” („la mise en abyme”), atât de minuțios și de profund sugerată de filozoful de la Port Royal.

Poemul *Melancolie* (publicat în „Convorbiri literare” la 1 septembrie 1876) apărea într-un concurs de împerejurări nefast, poetul fiind marcat profund de moartea mamei și de pierderea postului de inspector școlar. Versurile sunt pline de sentimentul apăsător al prezentei morții, accentuând pesimismul și înstrăinarea ce-l dominau pe autor. Cele două părți ale poemului, structurate pe cîte trei planuri imagistice, sînt perfect echilibrate. La nivelul fiecărei părți, planurile sînt detașate prin restringeri succesive ale cadrului: puse apoi în paralel, cele două părți își găsesc corespondențe fidele, oglindindu-se una în cealaltă, după cum vom vedea mai jos.

Prima imagine (versurile 1-6) este situată pe plan cosmic, deci la nivelul infinitului mare, care, raportat la ființa umană — aici, poetul — reprezintă totalitatea pascaliană („le tout”). Un crepuscul al inimii (J. P. Richard) aduce în mod repetat, obsesiv, în stările onirice ale poetului, imaginea catafalcului din mijlocul unei biserici, ființa moartă reprezentîndu-l chiar pe poet însuși, cum se relevă în final. Exact aceeași tehnică

limitate stă înfinitatea cosmosului. Strivit de imensitatea naturii, omul își află superioritatea absolută în constientizarea propriei sale condiții: rațiunea face măreția omului. Această dublă natură umană îl conduce pe Eminescu spre recunoașterea propriei imagini în oglinzile paralele între care se găsește. Lumea proteică se restringe în ea însăși, trecînd printr-un punct de origine ce desparte realul, obiectivul, de abstractiuni și visare. Punctul de maximă luciditate este echivalent morții fizice, poetul sugerînd prin aceasta că transcenderea către esențele universului și ale individului este posibilă numai prin

pria sa inutilitate și neputință de a se autodepăși. Poetul nu caută (numai) libertatea pelerinajului într-un spațiu imaginar, ci mai ales confirmarea așteptărilor născute pe parcursul acestor explorări. De aceea, planul al doilea (versurile 7-32) îi îndreaptă toate gândurile spre propria existență, ca oglinda cea mai fidelă a realității cunoscute. Constatarea vine însă ca o lovitură ce doboară și ultima fărîmă de credință: fiecare clipă înseamnă o cădere în moarte, o dizolvare totală în esența universului etern. Motivul ecleziaștului apare și aici. „Vanitas vanitatum” — totul este desertăciune, pînă și propria ființă, de care poe-

Spațiul Pascalian în poemul „Melancolie”

„Nous ne cherchons jamais, les choses, mais la recherche des choses.”
Blaise PASCAL

moarte.

Al doilea plan al poemului (versurile 7-16) adîncește privirea pascaliană către infiniutul mic, prin restringerea cercului focalizator în plan terestru. Aici urmează căutarea a ceea ce înfinitul mare îi refuză omului, în cîmpia stînsă și ea de valul rece al morții. Flacăra evanescentă a vieții scade o dată cu aprofundarea cunoașterii detaliate a lumii inconștiente: de la explozia de lumină siderală, stingerea ajunge la scintilei ale văzduhului, la ruine ce lucesc, pentru ca în final să rămînă doar ca o amintire, prin umbra atotstăpîitoare. De remarcat că punerea în abis pe cale vizuală este dublată de senzații auditive, într-o gradare inversă, către amplificarea lor externă, sub imperiul liniștii, al încremerii totale, ce supradimensionează realitatea. Însă, pe măsură ce zgomotele din lumea exterioară cresc, ființa poetului se rupe de cuvînt, pînă la tăcerea pură, iden-

tul se detașează ca de un lucru străin.

Tradusă în planul conștiinței poetului, înstrăinarea fundamentală a omului față de *totalitate* și față de *neantul* sinelei, reprezintă un mesaj al materiei universale, ce se cere descifrat. Dar și această cale duce către neînțelegere, căci în înțelesul său etimologic, în limba arabă „sifr” („cifru” pascalian) este numele vidului, care în sistemul numerelor corespunde lui zero. Povestea pe care poetul o aude povestită „ca de o străină gură” pune în lumină un paradox fundamental produs de această stare pascaliană de „căutare a căutărilor lucrurilor”: limbajul este exorcism al vidului, însă „eul fabulator” explorează și reproduce la nesfîrșit spațiul lui interior, care este însuși vidul fascinant. „Eul fabulator” relevă și generează ceea ce încearcă să exorcizeze și în această circularitate, limbajul se autoanulează, se aneantizează în adevărul pe care l-a emanat.

Premiile revistei CRONICA la Festivalul-concurs național de poezie și interpretare critică a operei eminesciene „Poni Lucea fărul...”, Botoșani, 13-14 iunie 1992: Adrian Nicolae POPESCU și Marian COSTANDACHE

se întilnea în pictura barocă, unde artistul își realiza autoportretul, disimulat într-un cadru mai larg și ascuns sub aparența unei oglinzi, a unui tablou de interior sau a unui personaj secundar. La Eminescu, biserica este cosmosul, plin de fastul ritualului funebru, pe catafalcul norilor stînd luna — de fapt o reflectare în infinitul mare a conștiinței poetului. Afirmația poate fi întărită și prin alt element: simbolul androginic sugerat prin imaginea lunii, numită metaforic „regina nopții și-al noștilor monarc”, deci prin contopirea femininului cu masculinul. Mergînd la planul corespunzător din a doua parte a poemului, vom afla ambivalența simbolului în conștiința poetului: credința și sufletul. Dar, în textul biblic elohist, omul e făcut „bărbat și femeie” totodată, „după chipul lui Elohim”, rezultînd că și divinitatea — aici, imaginea poetului oglindită în infinitul mare — era androgină. De asemenea, androginul reflectă și ideea primitivă a îngemănării Cerului cu Gîia; idee reperabilă în situarea imaginilor poemului *Melancolie* la nivel cosmic și respectiv terestru, în cadrul celor două părți principale. Imaginea artistică figurează, de fapt, un analogon al autorului ei, el se definește prin produsul propriei sale gândiri.

Totuși, spune Pascal, totul înșeală pe om: imaginația, simțurile, rațiunea, în vreme ce în fața rațiunii noastre

tificată de Pascal, cu experiența umană totală. Văzută la scara cosmică, imaginea inițială a mortificării Universului, voalînd presentimentul propriei morți în subconștientul poetului, se restringe în cercuri concentrice, pînă la fixarea în punctul optim — biserica ruinată, supusă și ea dezagregării implacabile. Ideea de descompunere a materiei nu apare însă cu sensul de putrezire, ci de mineralizare sau altfel spus, de aneantizare a ei. În partea a doua a poemului, imaginea exterioară va apărea răsfrîntă în oglinda conștiinței umane, de asemenea, concentrată în mod gradat pînă la pierderea în sine însăși, într-un fel de negativ al ideii obiective.

Primul plan al părții a doua (versurile 25-26) pornește după aceeași logică pascaliană, de la ideea credinței omenirii, ca nivel maxim de obiectivare a unor noțiuni abstracte, ce țin de o dimensiune interioară fiecărui individ: „Credința zugrăvește icoanele-n biserică”. Este, altfel spus, deschiderea unei porți către infiniutul mic, numit de Pascal *neant* („le néant”), adică „ceea ce este lipsit de ființă”. Dar, la fel cum în primul vers deschiderea porții spre infiniutul cosmic stă sub semnul incertitudinii („Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă” — s.n.) și aici, credința este numai simbolizată prin chipurile pictate pe un perete supus și el ruinării. Lumea este pierdută în pro-

Pentru poet, viața este o realitate potențială, dar lipsită de semnificație, atît timp cît ea poate fi povestită. De aceea, aspectul fabulatoriu al ei devine divertisment, esența căutată de conștiință în tăcerea echivalentă cu moartea. De fapt — spune Pascal — divertismentul este singura cale de a fugi de vidul din noi, care ne atrage și ne respinge, în același timp. Prin divertisment, omul încearcă să uite că moartea, mizeria și ignoranța, atribute care îl caracterizează, nu pot fi vindecate. Poetul este obligat să accedă la acest divertisment, căci el reprezintă singurul reper la care se poate raporta, atîta timp cît nu a dobîndit tăcerea absolută.

Prăbușirea idolilor de pe soclurile lor vine din aceeași pătrundere nestăvilită a rațiunii umane pînă în esențele lumii, acolo unde se poate cunoaște sensul absolut al vieții, al faptelor umane, reievate deci ca fragmente materiale sau abstracte, venite din vid, pentru a fi proiectate în vid. Totul se concentrează în sine însuși, pînă la anulare. Viața individului chiar pare o repetare a ceva ce a mai existat, cineva punînd aceeași existență în forme diferite, la diverse intervale. „Acel ce-mi spune povestea pe de rost” nu este însă o ființă divină, căci în fond divinitatea reprezintă pentru fiecare reflectarea propriei imagini, idealizate, în toposul incert al refuzărilor. Este doar glasul

MARIAN CONSTANDACHE

Săvirșirea din goliciune

1.
Să fi știut : orb pe dinafară, dar cit de limpede înlăuntru
simțindu-mi nordul pe creștet, cînd și tăcerea e pingărită
prin fructele căzute din lumenul iertării
Să-mi fi închipuit drumul de femeie sfîrșindu-și bocetul
lingă trupul meu.

Să fi luminat cu peștii veșmintelor hruba de tăgăduire
unde mi se îmbălsămează nașterea țintuită între oasele
cervicale ale ferestrei.
Cum dintotdeauna ți-a stat trupul înainte aidoma unei pietre
de potenieire,

Ca și cînd l-ai dăruit ofrandă abstenențelor de ofrande,
Te jeluieste miinile cînd le așezi la piept ?
Te prevestești cu saturn pe frunte — om obosit lingă focuri
obosite, chiar nu știi ?

Lasă-i și umbrei puțină de a te disprețui, sau consola
E celălalt fără de tine, ești chiar tu cum vei arăta dincolo
Te temi, că vei dispărea de tot ?
Nimic mai hazliu în această gîndire.

Un alt pintec te așteaptă dincolo și-i pregătit să te nască
din nou, sărbătorești fructul, dar uiți de crucea din lemn,
Pe întuneric hirjoana mirilor cit de asemenea e cu horcăilele
unui muribund.

De o parte solemnitatea clipei, de cealaltă căderea,
posezi sau ești posedat, libația-i aceeași,
Chiar dacă stai neînduplecat tot va trebui să ți se deschidă
O fereastră în trup

Luminîndu-i pe acei care te vor inaugura,
Tăindu-ți cu fierul ombilicul care te mai ține legat de această
Viață de om obosit,
Lingă care doar umărul ușii paradisiului mai tresaltă.

2.
O singură dată să-ți fie milă de tine, o singură dată să te
privești altfel decît în oglindă
(Drezezi hainele pentru o despărțire fără de lacrimi)

O singură dată să încerci a-ți număra miinile,
O singură dată să greșești și să o iei de la capăt,
(Încerci să nu te mai gîndești la cuțit cum la un trup
preacurat de fecioară)

O singură dată să te petreci pînă la ușă doar cu piine și apă
iar de acolo să-ți faci semn de adio,
O singură dată să te rostogolești pe scări aidoma unei lacrimi
uriașe,

O singură dată să se prăbușească cele treisprezece ziduri
ale casei tale
Și să nu hohotești.

Trebuia ca apocalipsa să-mi dăruiască cea mai frumoasă
lecție de pian.

Revelații în grădina de vară

Tocmai acum ?

Cînd mama descoase de pe trupul tatălui sudoarea morții
Cînd din camera cealaltă aud cum sora mea
dezmiardă pustul din pintec

Tocmai acum cînd am terminat de săpat groapa
pentru cei care vor veni din pămînt
Cînd sint înfiorat

Și nu mai simt plesnind corzile de lut ale miinii mole
Intînsă dintotdeauna depărtării și ceții
Tocmai acum cînd descînt în evangheliarele nisipului
Locul sărat din inima vulturului

Si-mi șterg miinile de pereții nopții
Simțînd cum se retrag ierburile din piepturile

enoriașilor apelor

Tocmai acum cînd sint gata să beau paharul plin
Să fac schimb de lacrimi cu uneltele reci ale trandafirului
Cînd gura pedepsită a șarpelui se pregătește să glăsuiească
Tocmai acum să mă lepăd de tine

Lazăre

Tocmai acum ?

propriei conștiințe ajunse la un nivel superior de intuire a adevărului.

Călugării zen parcurg stări inițiatice și revelatorii, privesc intens spațiul dintre două oglinzi oraculare, puse față-n față. În oglinda atemporală a spiritului, poetul își vede propria moarte, dincolo de care numai rațiunea caută revelația, într-o încercare de rupere a legilor ce o robesc trupului muritor. Risul sardonice „ca de dureri străine” se explică așadar prin superioritatea celui care, înțelegînd inutilitatea zbatelor umane de-a lungul existenței, percepe de dincolo de moarte ridicolul propriei vieți. În subtext, trebuie să reținem ca pe o „inimă a abisului”, ideea că rațiunii umane îi este dată cunoașterea absolută numai prin pătrunderea în moarte, ea fiind incompatibilă cu existența fizică, limitată în mod inevitabil pe coordonate spațio-temporale.

Extras prin naștere din infiniutul mic, omul este înghițit de infiniutul mare, iar lipsa mijloacelor de comunicare între cele două toposuri identice, exceptînd dimensiunile, este atît de perfectă încît înspăimîntă. Eminescu intuiește și

el dubla natură a ființei umane, dar la el opoziția nu cunoaște remediu. Căci el nu-și asumă rolul Mediatorului lui Pascal, deși se apropie foarte mult de condiția lui. El rămîne pînă la sfîrșit în captivitatea celor două infinituri, ca un contur vag, acoperit treptat de umbrele vremii, definindu-și astfel substanța umană, de care nu se desparte. Încercarea de regresie către infiniutul mic eșuează, deci, omul lovindu-se chiar de elementul care trebuia să-i ofere calea spre absolut: propria sa dualitate. Sensul punerii în abis este tocmai reflectarea imaginii universului și a lumii imediate în oglinda conștiinței individuale, în scopul infirmării valabilității legilor ei, atît timp cît nimic nu ducează în sine mai mult decît prezența vie a ființei umane. Pendularea eternă între *totalitate* și *neant* simbolizează mai mult decît nehotărîrea de a accede la umplerea propriului vid; ea reprezintă drumul omului prin labirintul existenței, călăuzit de firul reîntoarcerii în spațiul concret al omenescului.

Adrian Nicolae POPESCU

Toate-s vechi și nouă toate...

M. Eminescu

Articolele politice ale lui Mihai Eminescu au fost considerate, nu o dată, locul gingaș al opere sale, unii fiind de opinia că verva pamphletară își copleşte obiectul pierzind din vedere balanța binelui și a răului, că atitudinea critică acută precumpănește în dauna examenului rece, detașat, în fine, că Eminescu gazetarul, prin teoria păturii superpuse, ar avea poetice gânduri paseiste, ar fi încercat de sentimente xenofobe, ar fi prea de tot român, ar judeca economicul și urmările lui politice de pe poziții rasiale sau, și mai rău, și-ar fi pus scrisul în slujba susținerii ideologiei partidului conservator. Reacții de un tip sau altul nu au fost puține și au împiedicat, în anii noștri, editarea integrală a publicisticii.

G. Călinescu ne-a învățat că satiricul „spumegă” de furie și că, de putem trece de ideea că e dezavantajat prin chiar poziția de satiric care ar presupune neapărat părtinire, putem gusta **Scrisorile** cu o desfătare estetică fundată pe contemplarea

Intermundiu și semibarbarie

Înainte de a vedea cum anume a înțeles Eminescu situarea noastră în temporalitatea lumii de aici, voi aminti ceea ce a devenit, pentru câteva seminiții, o îndelungată obsesie. E vorba de sentimentul viețuirii într-o lume vizibil diferită de oricare alta.

În multe feluri a fost înțeleasă acea situație de limită a timpului care este intervalul, «lumea dintre lumi». Avea să apară, la un moment dat, ca singurul spațiu locuit de zei, întrucât intermundiul nu înseamnă o lume bine determinată, dar nici o alta opusă ei, ci tocmai ceea ce rămâne în afara oricărei istorii date. Așa gîndeau unii dintre stoicii vechi și dintre epicurienii într-o vreme cînd lumea antică își trăia vîrsta tîrzie, crepusculară și cînd doctrinele salvării au cuprins spații tot mai largi.

Veacurile creștine au înțeles că intervalul stăruie ca desăvîrșit pentru acele făpturi care nu sînt nici oameni și nici zei. Ele stau în vecinătatea Creatorului, asemeni naturilor angelice sau cîntețelor — prin cădere — la mile date, asemeni naturilor demonice. Oriunde le-ai afla, puterea lor rămîne imensă deoarece transgresează timpul. Un interpret ca Vladimir Lossky va crede că tocmai acestora le este proprie veșnicia care, deși esențial diferită de timp, se află totuși printre cele create de Dumnezeu. Se va spune, însă, prin gînditori de felul lui Pascal, Nietzsche sau Cioran, că intervalul ne este dat ca o condiție ultimă. Rămînem crucificați între cer și pămînt sau între ființă și neant. Făptura noastră spînzurată definitiv între Satan și bunul Dumnezeu, cu posibilitatea sau cu damnația de a participa la fiecare din cele două limite numite. Locuim tocmai acest spațiu al lui «între», urmînd a da chip nedeterminării sau ambiguității totale. Nu trebuie să vezi în această răstignire, ce se reia cu fiecare dintre noi, vreo pricină de disperare sau de orgoliu nemăsurat, ci doar o intimplare dată omului pentru todeauna.

Nu aș fi amintit cele trei chipuri ale intervalului dacă ele ar fi singurele ce întîmpină în orizontul trăirii sau al mentalului moldo-valah. E tocmai ceea ce observă Eminescu, anume că lumea dintre lumi avea să cunoască aici și o cu totul altă formă, mult coruptă, esențial decăzută. Nu mai apare ca o lume suficient determinată, pro-

prie omului în fireasca lui situație temporală. Ci este dată, înainte de toate, prin întîlnirea unor timpuri și lumi diferite, a unor serii temporale suficient de străine una de alta. Însemnul definitiv al acestui intermundiu este răsrucea, locul de întretăiere a drumurilor sau locul de continuă trecere. Iar primejdia sa maximă o constituie dificila — dacă nu imposibila — așezare a omului în temple, carte, edificii, instituții, morală, credință. Și în același timp, nevoia oarecum blestemată de a relua mereu totul de la început.

Față de modul în care temporalitatea socială se constituie în alte părți, aici totul pare să fie urma unor teribile inversiuni. Întîrziind asupra lor cu aproape fiecare fragment publicat în «Timpul», Eminescu reface mai vechiul topos al «lunii pe dos». Punctele cardinale se pierd, căci oamenii veniți de aiurea, «pături de parveniți și de scursături din cite-și patru unghiurile lumii», își suprapun voința de stăpînire într-un alt Babilon al istoriei. Începînd cu secolul fanariot, ei au generat «patrioții de meserie», «bunii români» și «reformatorii radicali», atît doar că «patriotismul lor se măsoară cu lefuri, cumul, diurne, pensii reversibile, sinecuri etc.» (**Dezvoltarea istorică a României**, în **Opere**, IV, 1938—1939). Apatridul comercializează pînă și ultima idee rămasă, cea de patrie, devenită și ea între timp un alt nume al deșertului; o strigă asurzitor în piața publică, știind că are cine să-l audă: «declasații societății române», fanariotii români și românii fanariotizați, mijlocitorul între aerul de respirat și respirație, terțul neexclus care acum exclude, sau cel care asigură «mișcarea parazită» a unui timp, cum îi va spune Călinescu (1978, 138 sq.). Indiferența lor este absolută, ca într-un ținut al nimănui («Ce-nseamnă toate acestea / istorie, începuturi, jertfe / în ochii unor oameni pentru care România e numai **din intimplare** o patrie, cărora formele ei moștenite nu vorbesc în nici o limbă și nu au nici un înțeles?»).

Spațiul în care se petrec astfel de inversiuni nu mai apare ca un edificiu firesc, nu are ziduri ce apără, și turnuri îndreptate spre cer, Eminescu îl vede asemeni unui interregnum, sau mai curînd asemeni unui hotel al tuturor

neamurilor și intimplărilor posibile («țara noastră străveche nu mai e patrie, ci un hotel mare, în care un milion de străini din cite-și patru unghiurile lumii își dă rendez-vous», cum scrie în **Partea decorativă a vieții publice**). Forța unui asemenea spațiu stă în disimulare și indistinție. Cuvîntul devine echivoc iar fapta se afundă în promiscuitate. Cu nedeterminarea sa, își amintește de acea putere a pustiuului sub care un rege borgesian îl va pierde fără urmă pe celălalt-ul său.

Forma decăzută a intermundiului convine întru totul celui pe care Eminescu îl numește străin; străin de patrie, dar ajuns el singur patriot de meserie; străin de idee, dar devenit diseminator al noilor idei; străin de comunitate, dar apt pentru orice joc politic, ce împinge comunitatea într-o parte sau în alta. Tocmai acesta este învățătorul întru salvare națională, misionarul ieșirii apoteotice din veacul de acum, omul roșu («A adormi România prin protestațiuni patriotice și a face în același timp, pe cît se poate, treburile străinilor, iată trăsătura comună a tuturor guvernelor roșii»). La distanță de orice tradiție, el aduce învățătura nouă despre cum ar putea masele să pătrundă cu exaltare într-o altă istorie, albă și transparentă, nu înainte de a ucide în ele propriul lor simț istoric. Iar pentru un popor care a izbucnit fie și o singură dată în istorie, simțul istoric este ultimul lucru pe care îl poate pierde, întrucît l-ar pierde o dată cu zeii săi și cu credința sa. Este ceea ce caută a lămuri în **Semibarbaria noastră**, un text definitiv în felul său.

Strălucind în decăderea sa totală, intervalul trăiește în cele din urmă starea de semibarbarie. Atunci are loc deplina «corupere a unui popor primitiv prin viciile unei civilizații străine». Nimic nu mai amintește de întîlnirea omului cu propriul său cer, cu ceea ce duce dincolo de el («avem numai viciile civilizației pe de o parte, numai viciile barbariei pe de alta. **Semibarbari**, iată termenul tehnic pentru starea noastră»). Ceea ce-ți rămîne atunci este însăși traversarea unei astfel de lumi intermundiare, trecerea deșertului care a izbutit să atingă sinele însuși. Faptul devine posibil cînd vreme simțămîntul căderii nu s-a pierdut definitiv, trezînd în sinele a celei comunități care tinde a se recunoaște printre celelalte. Căci nu în intervalul propriu-zis, ca lume între lumi sau chiar ca lume pe dos, constituie răul timpului, ci mai curînd pierderea oricărei diferențe prin care sinele unei comunități se anunță.

Stefan AFLOROAEI

Lección eminesciană de deontologie

unui dezecilibru: „Automatismul invectivei pune de obicei pe poet în inferioritate morală față de obiectivitatea cititorului și cea mai prețioasă satisfacție estetică e conștiința noastră că satiricul n-are dreptate, că el spumegă fără reflecție” în curată mișcare reflexivă”.

Mai puțin estet decît criticul său, gazetarul Eminescu nu urmărește delectarea publicului, după cum nu caută nici cucerirea, cu pîlde scilicet ori cuvînte inchiuzitoriale, a adeziunii la principii — fie ele și ale partidului în al cărui organ de presă își pune semnătura. Principiile sînt fraze, statele nu se conduc cu principii de o deșartă generalitate și a căror proliferare duce la demagogizarea și proletarizarea poporului într-un fals avînt egalitar. Statele se conduc cu merit și muncă. Gazetarul e un mare lucid iar patima, cită este, e ținută constant sub control și justificată de fapte. Toate referirile la „rasă” sînt ale unui om care și-a asumat propria „rasă” (naționalitate), cu bunele și relele ei, și care e tentat să stabilească ierarhii și să rostască sentințe, după ce a înțeles istoria. Nu oamenii — ca evrei, greci, bulgari, țigani sau unguri — sînt incriminați, ci fatalitatea care îi face să fie cum sînt și să făptuiască ce făptuiesc și pe care, în lipsă de alt nume, gazetarul o numește „rasă”. În viziune eminesciană, păstrarea naționalității e echivalentă cu păstrarea umanității din om.

Eminescu vede adînc în firea lucrurilor și găsește îndărătul pînzei politice groteliști a vremii mașinăria grea, infernală care mișcă micimea omenească. Departe de a fi o spumegare fără reazim, atitudinea gazetarului profund implicat e totdeauna eminamente etică. Articolele din „Timpul” creează o imagine apocaliptică, de cataclism moral, a societății românești; țara a devenit „Americă dunăreană, țară a nimănui și a tuturor”, „ventil de siguranță al relelor sociale din statele vecine”; aici ambitus-ul răului pornește de la frază și se termină trist cu „degenerarea fizică a rasei”. Filmul societății e caleidoscop, mișcîndu-se pe varii domenii și personaje, dar e reductibil la câteva caracteristici: discrepanța între poziția socială și munca socială, oportunistul și demagogia, ruperea violentă de tradiții. Teoria statului dezvoltată de Eminescu, gîndirea sa politică în general au în centru ideea de moralitate a legăturii între individ și stat, spusă răsplată și aplicată la fenomene sociale și economice dintre cele mai diverse. Adresîndu-se „onorabilei tagme” a puternicilor zilei el îi cere: „Fiți economic și social ceea ce sînteți intelectual și moralicește”.

Corpus-ul de articole politice e o fiziologie a societății românești, un studiu al apucăturilor ei, al înaintării organice a răului din virful piramidei sociale pînă la cei din urmă membri ai ei. Fatimile politice nasc în popor instincte, modificîndu-l interior și antrenîndu-l într-o solidaritate în rău căreia nu i se mai poate opune, fie din neștiință, fie din oboseală. Vremile vechi sînt invocate pentru pilda solidarității în bine pe care o conțin. Uneori, paradoxul lucește în demonstrațiile gazetarului; este însă atît de organic integrat în mersul argumentelor încît cititorul nu poate decît să recunoască existența unei „lumi ca nelu-mea” la hotarul românesc.

Mergînd de la lamento-ul bărbătesc pînă la gestul justitiar fără rezerve de invocare a spînzurătorii, articolele deschid deseori, prin metafore și sinteze din textul poetic și devenite stele cardinale ale mentalității sale, orizontul absolutului, îscat din furia pasivă a cuvîntului. Întreaga publicistică eminesciană poate fi considerată o lecție de deontologie — a meseriilor de gazetar politic, de critic literar, de profesor, de parlamentar, de rege.

Irina ANDONE

Melancolie

Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă,

Prin care trece albă regina nopții moartă.

O, dormi, o dormi, în pace printre făclii o mică

Și în mormint albastru și-n pinza argintie,

În mausoleu-ți mindru, al cerurilor arc,

Tu adorat și dulce al nopților monarc!

Bogată în întînderi stă lumea-n promoroacă,

Ce sate și cîmpie c-un luciu vâl îmbracă;

Văzduhul scinteiază și ca unse cu var

Lucesc zidiri, ruine pe cîmpul solitar.

Și țintirimul singur cu strimbe cruci veghează,

O cucuvaie sură pe una se așează,

Clopotnița trosnește, în stîlpi izbește toaca,

Și străveziul demon prin aer cînd să treacă,

Atinge-n cet arama cu zimții-aripei sale

De-auzi din ea un vaier, un aiurit de jale.

Biserica-n ruină

Stă cuvioasă, tristă, pustie și bătrînă,

Și prin ferestre sparte, prin uși țiuie vîntul —

Se pare că vrăjește și că-i auzi cuvîntul —

Năuntru ei pe stîlpii-i, păreți, iconostas,

Abia conture triste și umbre au rămas;

Drept preot toarce-un greier un gînd fin și obscur,

Drept dascăl toacă cariul sub învechitul mur.

Credința zăgrăvește icoanele-n biserici —

Și-n sufletu-mi pusese poveștile-i feerici,

Dar de-ale vieții valuri, de al furtunii pas

Abia conture triste și umbre-au mai rămas.

În van mai caut lumea-mi în obositul creier,

Căci răgușit, tomnatic, vrăjește trist un greier:

Pe inima-mi pustie zadarnic mina-mi țiu,

Ea bate ca și cariul încet într-un sicriu.

Și cînd gîndesc la viața-mi, îmi pare că ea cură

Încet, repovestită de o străină gură,

Ca și cînd n-ar fi viața-mi, ca și cînd n-aș fi fost.

Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost

De-mi țîn la el urechea — și rid de cite-ascult

Ca de dureri străine?... Parc-am murit de mult.

M. Eminescu

(„Convorbiri literare”, X, 1876, 1 septembrie, nr. 6)

INVITAȚII CENTRULUI CULTURAL FRANCEZ DIN IAȘI

Valeriu Stancu — Stimate domnule Michel Sadanowsky, stăteți conducătorul și, în același timp, cel mai vechi membru al trioului care a incitat sufletul sutelor de oameni aflați în sala Filarmonicii „Moldova” din Iași. Incitate de toate tin să vă mulțumesc pentru emoțiile estetice pe care le-am trăit datorită virtuozității artistice de care ați dat dovadă. Și acum aș dori să vă acord o invitație pentru revista „Cronica”, în redacția din Iași.

— Ce fel de revistă e „Cronica”?

— E o publicație culturală de interes național în România, publicată o dată pe săptămână, din 26 de ani. Vă văd în acest interviu pentru a vă prezenta și permanenta instituție „Centrul Cultural Francez din Iași”.

— De acord!

— Nu călătorim în aceeași moment de încheierea spectacolului din Sala Filarmonicii, unde, după cum ați putut constata, nu mai era loc să se arunce un câr.

— Asta înseamnă că ne-a mers vestea că sîntem buni. O fi mîna domnului Diener la mijloc? Lăsînd gluma la o parte, mă impresionează cu adevărat numărul mare de spectatori!

— Ce părere aveți, deci, despre publicul acesta? Ce impresii v-a lăsat?

— Egenții fără glumă de astă-dată. Un public foarte cald. Și neobișnuit de conștient, de avizat. Știu la trecerea între diferitele pasaje ale concertelor publicii nevizit: aplaudă; ni s-a îndemnat frecvent în țări cu prezență, acest lucru. Ei bine la Iași nici măcar o singură dată nu s-a aplaudat cînd nu trebuia. Asta vorbește foarte mult despre educația și căldura publicului. Ce-ai mai mare e fost bucuria noastră pentru călduroasa primire pe ne-a făcut-a publicul. Cu cit ne-am dat seama că e conștient. În plus pot afirma din toată inima că e un public foarte sensibil, cu care am putut comunica. Într-o scenă și sală s-a creat o punte spirituală, iar publicul ieșean a resimțit, a rețrăit tot ceea ce am vrut noi să-i oferim.

— Și vă asigur că publicul larg nu s-a putut documenta asupra valorii trioului în presa franceză afirmată de genul „eminentul chitarist”, „reputație internațională”, „virtuozitatea interpretului” au operat în mod frecvent. Din publicațiile franceze și din afirmațiile dumneavoastră anterioare reiese că nu vă aflați la primul turneu în străinătate. Vreți să numiți câteva din orașele unde ați concertat?

— O, dar sînt mult prea multe!

— Care sînt acestea?

— Stiu eu și Stockholm, Hamburg, Mayence, Heidelberg, Budapesta, Belgrad, Ankara, Istanbul, Alger, Oran, Casablanca, Tanger, Rabat, Taipei, Seul, Tokyo, Kyoto, Kuala Lumpur, Porto, Bangkok, Toronto, Bruxelles și multe, multe altele.

— La care, evident, se adaugă orașele franceze. V-am rugat să le enumerați, întrucît și faptul că ați susținut aceste concerte și turnee constituie un semn al istoriei trioului. În comparație cu orașele amintite, cum găsiți Iașiul?

— Îmi este foarte greu să mă pronunț, deoarece în afară de aeroport, hotel și Filarmonică n-am cunoscut nimic altceva. Îmi pare nespus de rău, întrucît am auzit multe despre acest oraș. Dar programul nostru a fost atât de încărcat, încît n-am reușit să vizităm nimic în Iași, iar miine deja plecăm. Cum însă vom reveni pentru „Sărbătoarea Muzicii”, vom avea atunci timp destul, cel puțin așa sper. Să-l vizităm și să ne împărtășim impresiile.

— Fiți atenți! Promisiunea dată...

— E datorie curată, știu!

— De altfel, vă asigur că veți avea ce vedea. Bisericele Iașului, monumentele și parcurile sale îi pătrund în suflet pentru todeauna.

— Sînt convins că mă vor impresiona și pe mine cînd voi

reveni și le voi vedea.

— De cînd fîntează „Trioul de chitare din Paris”?

— Din 1984.

— Ați avut mereu aceeași parteneri?

— Nu, în actuala formulă sîntem doar de doi ani.

— Partenerii dumneavoastră în formație sînt...

— Doi tineri interpreți Toshiji Ishii și Thierry Lebre, care au un comportament profesional extraordinar, un simț muzical deosebit și o educație muzicală solidă, sistematică. Eu am căutat întotdeauna parteneri care să aibă și dorința și voința de a

drum, care implică, evident, și sacrificii.

— De-a lungul discuției noastre v-ați referit de mai multe ori la „meserie”, dar, după opinia mea, întărită astă-seară și de aplauzele publicului, ceea ce faceți dumneavoastră e artă, artă adevărată.

— Într-un alt mod n-ai putea să trăiești ca un muzician profesionist. Foarte mulți muzicieni extrem de valoroși s-au pierdut în anonimatul unor orchestre oarecare, tocmai pentru că și-au pierdut idealul perfecțiunii, dorința de a munci, de a cînta, și de a se perfecționa mereu.

miteți câteva cuvinte prin intermediul revistei „Cronica”?

— Știu că repet o afirmație anterioară dar vă rog să mă credeți că sînt uimit și emoționat de felul în care ne-au primit, de numărul mare de auditori și sper că la solștiul de vară vor fi și mai numeroși la „Sărbătoarea Muzicii”.

— Vor fi dacă le vor permite sălile, întrucît, ați văzut, la Filarmonică sala era arhiplină.

— Da, și asta ne-a emoționat. Ne aflăm pentru întia oară în România și sîntem de-a dreptul fericiți că am fost primiți în asemenea mod. Nu numai invi-

„TRIO DE GITARES DE PARIS”

UN INTERPRET FĂRĂ IDEALUL PERFECȚIUNII TREBUIE SĂ RENUNȚE

— interviu cu domnul Michel SADANOVSKY, conducătorul trioului —

prograsa, progresul fiind elementul cel mai important pentru activitatea unui interpret, constituind maniera ideală a comportamentului său. Aceste calități ale partenerilor mei ne permit să ne înțelegem foarte bine.

— Dar sînt mai tineri decît dumneavoastră, nu?

— Da, Thierry are 33 de ani, iar Toshiji, 29.

— În timp ce dv.?

— 42.

— În acest caz, diferența de vîrstă nu constituie o barieră în comunicarea de care vorbeți și de care aveți atîta nevoie în sudarea unui trio?

— Nu, pentru că există și respectul. Față de experiența mea ca interpret și față de activitatea mea ca profesor. În prezent Toshiji e studentul meu, Thierry mi-a fost student, și cînd trebuie să redevin profesor, sînt profesor. Nu există absolut nici o problemă în această privință. De altfel, nu prea sînt obligat să fac uz de această autoritate profesională. E drept că uneori există fragmente în care le explic ce nu merge, cum trebuie și la ce trebuie să muncesc, iar ei înțeleg și-mi urmează sfaturile. E vorba de fapt de o colaborare, în care eu îi fac să înțeleagă necesitatea de a munci cit mai mult în meseria noastră, iar ei muncesc pe brînci. Și știți de ce? Pentru că ei șocul, ca și mine, că rezultatele trioului sînt cele mai importante. Acestea trebuie să fie perfecte. Un interpret în care nu există idealul perfecțiunii, trebuie să renunțe la meseria sa.

— Înțeleg din afirmațiile de mai sus că spectacolele vă sînt necesare pentru autoîmbunătățirea procesului de care aminteați.

— Exact. Spectacolele, turneele sînt ca niște oscilografie ce înregistrează rezultatele muncii noastre. Decît întreprindem turnee și ca să ne autoverificăm, așa cum ați sesizat, dar și ca să demonstrăm publicului (și nouă) că sîntem buni profesioniști, ca să arătăm ce știm. Turneele e deci o confruntare necesară în dublul sens pe care l-am arătat.

— Dar nu e prea obositor?

— Asta ne e meseria. Ieri de exemplu ne-am culcat la ora unu după miezul nopții, ne-am trezit la cinci azi dimineață, călătoria a fost extrem de obositoare pînă aici, seara am avut concertul...

— Iar astăzi vă culcați... miine!

— Exact!

— Dar miine cel puțin vă veți putea odihni.

— Vă înșelați făcînd o astfel de afirmație. Înseamnă că nu cunoașteți ritmul pe care-l are de obicei un turneu: miine vom cînta la București, poimîine vom concerta la Cluj, iar răspoiimîne la Timișoara. A doua zi după concertul de la Timișoara trebuie să fim la Paris.

— Înseamnă că am avut drep-tate ceva mai înainte: este extrem de obositor ceea ce faceți.

— Dacă am avea timp și de distracții, nu ne-am mai putea face meseria cum trebuie! În viață trebuie să-ți alegi propriul

turneu, care implică, evident, și sacrificii.

— Mi-ați spus că Toshiji e unul din elevii dumneavoastră. Unde vă desfășurați activitatea ca profesor?

— La Paris.

— Și în timpul turneeelor?

— Cînd călătoresc ca solist sau ca membru al „Trioului de chitare din Paris”, beneficiaz de această posibilitate de a preda care în învățămîntul din Occident se numește „master-klas”. Așa am procedat în China, Coreea, Japonia, la Bruxelles, Roma etc. Dau aceste lecții în calitate de master-klas din punct de vedere strict tehnic, abordînd însă și domeniul ideilor muzicale.

— Ținînd cont de faptul că atît de mulți ieșeni au fost prezenți la concert, vreți să le trans-

mitația domnului Georges Diener, directorul Centrului Cultural Francez, ci și această primire călduroasă ne-a determinat să acceptăm revenirea în Iași. De altfel, vă mărturisesc cu mîna pe inimă, vom reveni aici întotdeauna cu plăcere și cu emoție.

— Faceți aceste afirmații în urma impresiilor despre țară, despre oameni?

— Nu chiar. Impresii despre țară și oameni mi-e greu să formulez, întrucît, v-am spus, sîntem aici doar de câteva ore. Suficiente însă pentru a ne convinge de marea căldură sufletească a românilor și de profunzimea lor sensibilitate. Înțelegeți, deci, că impresiile predominante sînt cele din sala de concert.

— Nu de mult am publicat un interviu cu domnul Georges Apaix, cunoscut coregraf francez, și el îmi mărturisea același lucru, afirmînd că oamenii au mereu nevoie de această căldură sufletească.

— Absolut! Mai ales în România, unde vreme de 50 de ani comunismul a încercat să distrugă natura spirituală a omului, să-l subordoneze unor false idealuri, pentru a-l putea stăpîni mai bine. Știți, în ciuda celor

doar cîteva ore pe care le-am petrecut aici, am simțit, am înțeles că românii trăiesc nevoia profundă de a uita coșmarul în care au viețuit pînă acum.

— Înainte de a încheia, doresc să obțin de la dumneavoastră promisiunea că-mi veți acorda un interviu mai amplu în timpul „Sărbătorii Muzicii”.

— Cu plăcere! Atunci vom rămîne două sau trei zile la Iași și vom avea timp atît să discutăm, cit și să vizităm orașul. Oricum, ne bucurăm de pe acum că vom avea onoarea de a fi pentru a doua oară invitații Centrului Francez din Iași.

— A propos! Ce părere aveți despre el?

— Dacă vă referiți la sediu, încă nu-l cunosc. N-am avut răgazul de a-l vizita și deci nu mă pot pronunța asupra lui. Am înțeles, însă, că va fi o realizare deosebită cînd va fi gata. În privința activității și rosturilor sale, Centrul este foarte necesar pentru reintegrarea României în structurile culturale ale Europei. Un astfel de Centru are un rol de primă importanță pentru că e avanpostul, capul de pod care concretizează, adună tot ceea ce vă poate oferi Franța din punct de vedere cultural, spiritual. Iar dacă respectivul Centru e condus cu pasiune, ca în cazul Iașului, dacă toți cei dinlăuntru său se implică, atunci și rezultatele sînt pe măsură, iar publicul, beneficiarul demersurilor culturale, e mulțumit. Franța e dispusă la eforturi culturale pentru România, dar, oricum, atragerea publicului spre manifestările spirituale franceze, efortul de a organiza cit mai multe manifestări de acest gen într-un oraș, țîn de personalitatea celui care conduce un astfel de Centru. De aceea vreau să subliniez faptul că, deși vom susține concerte și în alte trei orașe românești, ne aflăm în țara dumneavoastră în urma demersurilor domnului Georges Diener, directorul Centrului Cultural Francez din Iași.

— Vă mulțumesc pentru sărbătoarea muzicală pe care ați oferit-o ieșenilor, pentru promisiunea că veți reveni și pentru amabilitatea de a acorda acest interviu revistei „Cronica”.

Valeriu STANCU

FETE DE LA MUSIQUE (SĂRBĂTOAREA MUZICII)

DIMANCHE, LE 21 JUIN

LUNDI, LE 22 JUIN

Biblioteca Centrală Universitară (Aula), 17h

Palais de la Culture, 17 h

„CANTORES AMICITIAE” de l'Académie d'Arts „G. Enescu” Iași
Récital de piéces chorales roumaines et françaises.

Récital instrumental des élèves du Lycée d'Art „Octav Băncila” (Mozart, Ibert, Kreisler, Beriot, Sarasate, Jianu, Chaminade, Dukas, Paganini)

Sala Sporturilor, 20 h

Récital piano Alberta Alexandrescu (2-ème Prix au Concours „Alberto Napolitano”. Capris, 1990).
(Chopin, Enescu)

ROCK-RAP-JAZZ-ROCK-FUNK

HOLOGRAF

CELELALTE CUVINTE

KAPPA

INCROYABLE JUNGLE BEAT — jazz-rock

funk français

F.T.V. — rap français

LIONEL D et DEE NASTY — rap français

Casa de Cultură a studenților, 18 h

TITEL POPOVICI QUINTET

ROMEO COZMA

JOHNNY RĂDUCANU SEXTET

BOCLE BROS TRIO (français)

DAVI QUARTET (Bessarabie)

JEAN-MICHEL PILC et ELISABETH

KONTOMANOU (français)

HARRY TAVITIAN DUO

GARBIS DEDEIAN TRIO

Filarmonica „Moldova” din Iași 19 h

Orchestre philharmonique de Iasi sous la direction d'OLIVIER GRANGEAN (français, 1-er Prix du Concours International de Tokyo).

Programme :
Alborada del Gracioso — Ravel
Valses nobles et sentimentales — Ravel
Les Tableaux d'une exposition — Moussorgsky
— Ravel
Valses ignobles et pas sentimentales — Dumitru Capoianu.

— INTRAREA GRATUITĂ —

Filarmonica „Moldova” din Iași, 19h

L MICHEL SADANOVSKY ET LE TRIO DE GITARES DE PARIS

(1-er Prix du 22-ème Concours International de Guitare de Paris)

E. Grieg, D. Reinhardt, A. Vivaldi, P. de Lucia, J.-S. Bach, D. Brubeck, A. I. Khat-chaturian.

II. MILOSZ MAGIN — pianiste et compositeur

Sonatine en trois mouvements

Tocatta

Images d'enfants

Triptyque

Opera Română din Iași, 21 h

„Vision d'amour”

Spectacole réalisé par l'Opera Roumain de Iași en collaboration avec l'acteur Radu Duda.

Meseria de a fi pedagog este fără capăt

EUGEN MUNTEANU: *Ce trășături ați atribui unui discipol ideal?*

EUGEN COȘERIU: Vreau să aminec cuvintele unuia dintre cei mai apropiați elevi ai mei, Lüdtke, care a pus ca motto al unei cărți scrise de el acestea: „Mulțumesc lui Eugenio Coșeriu, care m-a învățat să gîndesc independent”. Acesta este lucrul cel mai de preț pentru un tînar, să gîndească independent. În general, pînă acuma elevii mei au dezvoltat teză sau idei, uneori în lucrări de sute de pagini, pornind de la o disociere sau de la o remarcă a mea...

— *Dovadă cele 5 volume masive din Logos semantikos, cu studii în onoarea dumneavoastră, precum și cele trei, mai recente, intitulate Energiea und Ergon.*

— Fără îndoială că nimeni nu reușește să fie un magistru ideal, fiindcă toate activitățile umane au marginiri atît intrinseci, cît și contingente... De altfel și tendința omului este, prin definiție, către un *d'incolo*, spre ceva care este nerealizat și nu se poate realiza. De aceea trebuie să iei mereu în considerație și posibilitatea de a eșua. Ca să cunoști bine un domeniu trebuie să citești tot ce s-a scris în acel domeniu. Asta e dator să o facă profesorul, care alege apoi ce este demn de interes, ceva care poate da o sugestie sau propune o rezolvare. Apoi el spune discipolului: asta trebuie să citești, asta nu trebuie, nu merită să-ți pierzi vremea. Magistrul face astfel o primă triere a valorilor, ajutîndu-l pe discipol să și-o facă pe a lui proprie. E de înțeles, firește, că și discipolul trebuie să aibă încredere în magistrul, cel puțin pînă la proba contrarie. El, discipolul, trebuie să simtă că, dacă i s-a spus: citește, învătă sau renunță la cutare sau cutare lucru, aceasta nu i s-a spus nici din răutate, nici din cruzime, ci pentru a-l ajuta și a-l feri de căi infundate sau prea bătute. Sînt unii magistri care își dobîndesc o credibilitate aproape nemărginită și atunci și realizările discipolilor sînt bune sau strălucite. Deci discipolul trebuie să cîntărească încrederea în magistrul cu idealul de a fi el însuși, să aleagă din ceea ce îi dă magistrul ceea ce îi servește lui, pentru împlinirea personală, cu un efort personal, căci nimeni nu poate gîndi cu capul altuia. Pe de altă parte, discipolului trebuie să-i prezîntă lucrurile la cel mai înalt nivel, să nu simplifici crezînd că nu înțelege. În realitate, ceea ce nu înțelege sau înțelege greu sau greșit, este tocmai ceea ce ai vulgarizat sau simplificat. Claritatea nu înseamnă vulgarizare. Cînd cel care te ascultă depune un efort ca să te înțeleagă, atunci te înțelege mult mai bine și bucuria lui este alta.

— *Revenind la istoria dumneavoastră personală, este de înțeles că nu ați fi putut ajunge la o teorie lingvistică atît de personală și atît de perfect articulată fără o rigoare și o disciplină auto-impuse.*

— Activitățile culturale sînt activități infinite și cer un efort constant, căci nu există niciodată un moment în care să spunem: am ajuns, gata, și să ne odihnim. Meseria asta de a fi pedagog, de a fi magistru al altora, este în realitate fără capăt. Ca să poți să consideri pe discipoli, să spui că tu ești cel mai înalt nivel, e nevoie ca tu însuși să

te simți la cel mai înalt nivel și deci nu ai voie să te odihnești prea mult, prea des.

Sînt un hedonist al muncii

— *Ce înseamnă sacrificiul „pe altarul științei”?*

— Eu nu cunosc sacrificiul! Nu e nici un sacrificiu! Sacrificiu ar fi să renunți la ceva ce vrei să faci. Eu nu am renunțat la ce am vrut să fac,

deci nu cunosc sacrificiul.

— *Sinteti o natură optimistă! Pentru dumneavoastră munca nu este o „trudă” ci un „lucru”! Mă gîndeam la cei ce pretînd că au renunțat la lucrurile simple, la o viață familială normală, de pildă, pentru a putea realiza ceva în știință sau în cultură. Spun că sinteti o fire optimistă căci dumneavoastră v-ați găsit calea de la început și ați putut spune: aceasta este calea mea, iată-o, sint fericit să o pot urma!*

— Da, așa este! Pot spune că sînt un hedonist al muncii. Eu am înțeles foarte devreme că cele două dimensiuni esențiale ale omului sînt cele numite de Hegel: limbajul și munca.

— *Cum ați defini generozitatea unui magistru? Este un moment în care el trebuie să renunțe în favoarea discipolului?*

— Și aici depinde de magistrul și de discipol. Eu aș aminti exemplul foarte frumos al lui Jaspersen, care, la bătrînețe, în amurgul carierei, a avut puterea să declare în public că „iată, eu sînt, poate, depășit de vremuri, nu mai am puterea de a înțelege bine pe cei tineri și e vremea să las pe alții în locul meu să mă continue”. Sigur că el nu avea dreptate, era prea aspru cu sine, dar modelul său de generozitate nu putea să nu-i stimuleze și să nu-i îndemne la autoexigență pe urmașii săi.

— *V-aș ruga să vă referiți puțin la modul concret în care v-ați organizat viața.*

— Concret, asta înseamnă să înveți mereu, să dormi cît mai puțin, să lucrezi cît mai mult, să stai de dimineața de la 9 pînă seara la 4 să vorbești cu profesorii de la Universitatea din Iași...

— *Pe toți ne uimește, desigur, energia dumneavoastră cu totul ieșită din comun, faptul că ați susținut zilnic, aproape două săptămîni, lungi și dense conferințe, parcă fără să obosiți. Mulți ne întrebăm dacă acesta este modul firesc al vieții dumneavoastră, sau ați făcut o excepție pentru Universitatea noastră.*

— Se înțelege că este o excepție. În Germania, cînd sînt la Universitate, am un program mai redus, nu ca aici. Eu am vrut, într-adevăr, să dau cît mai mult.

Marii mei maeștri au fost Aristotel, Hegel și Humboldt

— *Unii numesc drumul dumneavoastră în științele limbajului „lingvistică integrală”. Acceptați această formulare? Pe de altă parte, v-aș întreba dacă socotiți că „zestrea” cu care ați plecat la 19 ani din țară a reprezentat ceva pentru formarea dumneavoastră.*

— Întotdeauna drumurile noi în știință se bazează nu pe „acumulări” ci pe o intuiție primară, care apoi se desfășoară în timp. La mine, cum am mai spus, aproape toate ideile dezvoltate mai tîrziu se găsesc încă la început. Cît despre maeștri, încă din tinerete eu mi i-am ales singur. Marii mei maeștri au fost Aristotel, Hegel și Humboldt. După ce ți-ai ales maestrul, ceea ce urmează este hermeneutică. Această hermeneutică este totdeauna identificare cu maestrul, dar și despărțire de el. Dar despre asta am mai vorbit... Sigur că am învățat multe lucruri și de la profesorii mei ieșeni, Găzdaru, Caraman... Găzdaru făcea un curs de limbă și lite-

la istoria limbii române și a făcut-o foarte bine în explicarea originii românilor.

Nu ești mare lingvist european dacă nimeni nu te recunoaște în această calitate

— *Ivănescu, recunoscîndu-se ca elev al lui Philippide, combată cu vehemență în special pe bucureșteni, care susțineau că autorul Originii Românilor*

ratură spaniolă, printre primele în România, iar Caraman ne prezenta la curs cele două teorii ale verbului slav, apoi, la alt curs, vorbea despre tradițiile populare slave, ucrainiene mai ales, în comparație cu cultura populară românească.

— *Cum era climatul universitar ieșean de atunci?*

— Seminariile erau bine organizate, după model nemțesc. Cîneva făcea o lucrare despre o problemă, sub îndrumarea asistentului — era Ivănescu atunci — iar alt student, numit co-referent sau co-relat îl citea dinainte și îi făcea critica, pregătindu-se și el special pentru aceasta. Se citea întîi referatul, lua cuvîntul co-referentul și își expunea obiec-

n-ar fi făcut altceva decît să adapteze la limba română *Prinzipien der Sprachgeschichte* a lui Hermann Paul. Mai mult încă, Ivănescu susținea că Philippide merită să fie considerat un mare lingvist european.

— Nu ești mare lingvist european dacă nimeni nu te cunoaște și nu te recunoaște în această calitate. Nu e vorba atît de recunoașterea unor teorii proprii, cît de recunoașterea unor soluții originale. Cu privire la Philippide, de exemplu, problema originii românilor, a migrațiilor lor, era soluționată într-un mod original. Se adăuga apoi personalitatea cu totul deosebită a omului Philippide, care putea atrage și pe alții

EUGEN COȘERIU despre idealul paidetic (II)

țiile, apoi se deschidea discuția. Profesorul ori intervenea din cînd în cînd, ori la sfîrșit, cu un fel de concluzii. Asta după sistemul german, adoptat în genere la Iași. La seminariile lui Călinescu, lucrurile se petreceau altfel, după obiceiul franțuzesc. El publica un text important, să zicem din Croce, Alain sau Valéry, pe prima pagină din *Jurnalul literar* și îl supunea debaterii de către studenții de seminar. Apoi erau și probleme speciale, mai mărunte, legate de un fenomen lingvistic sau literar, pe care îl tratau mai mulți și apoi se confruntau. Seminariile cele mai interesante erau cele conduse de Gh. Ivănescu.

— *Examenele cum decurgeau?*

— Erau și scris și oral. Mai întîi un fel de teză și apoi discuția orală. La latină, de pildă, era o traducere de făcut în scris și, apoi oral, examinarea din literatura latină dar și un text mai scurt de tradus și de interpretat.

— *Erau niște norme, niște impuneri ale numărului de examene necesare într-un an calendaristic?*

— În fiecare an 5 sau 6 examene. Eu în mai puțin de un an am dat 11 examene din 21 cîte se cereau pentru toată facultatea, apoi am plecat în Italia.

— *Despre școala românească de lingvistică...*

— Școala românească de lingvistică de atunci — și așa a rămas și mai tîrziu — nu era o școală românească. Erau trei „școli”, cea de la Iași, cea de la Cluj și cea de la București, și nici una dintre ele nu o recunoștea pe cealaltă.

— *Philippide era recunoscut ca un magistru, ca o autoritate?*

— Da, da, fiindcă Iordan, Găzdaru, Pascu și apoi și Ivănescu erau elevi ai lui Philippide. Philippide era un neogramatic, el a aplicat principiile neogramaticii

la românească la Cluj și spre bine, bine, toți am învățat la școli străine. Este vremea să facem o știință națională românească, și pentru aceasta să abordăm chestiunile cele mai importante referitoare la limba noastră. A fost apoi revista *Dacoromania*, care a reușit să fie, prin valoarea studiilor, publicate, prin mulțimea soluțiilor valabile și prin climatul impas, cea mai bună revistă românească de lingvistică și filologie din epoca interbelică. În acest timp, *Grai și suflet* se ocupa de chestiuni mărunte, ca și *Buletinul Institutului A. Philippide*; aici făceau excepție studiile lui G. Ivănescu, și în special cel dedicat problemelor capitale ale vechii române literare și cel despre constituirea unei fonetici care să nu fie fiziologică sau acustică. Acuma, revenind la Philippide, sigur că el a fost o mare personalitate; el cunoștea cel mai bine istoria limbii române, problemele ei fundamentale, era singurul dintre contemporani care avea în vedere și limba greacă în înțelegerea românei, ca unul dintre puținii care cunoșteau această limbă. Și stăpînea uluitor de bine un imens material de fapte. De asemenea *Gramatica* sa românească este foarte întemeiată și destul de originală. Așa că școala ieșeană însemna mai ales Philippide, cu personalitatea sa și cu puterea lui de cuprindere. Revin la o perspectivă mai generală și spun că, de altfel, nici nu-mi prea place noțiunea de „școală” în lingvistică, eu o văd ca o limitare, căci în realitate sînt doar două sau trei școli adevărate în întreaga istorie a lingvisticii. Într-un sens mai restrîns, sigur că poți numi o „școală” un grup de oameni diverși, pe care îi leagă fie un obiectiv comun, fie personalitatea unui magistru, sau amîndouă deopotrivă. Legătura între ei o poate da interpretarea tradiției într-un sens la care alții nu s-au gîndit pînă atunci. Totul pleacă, am mai spus, de la o intuiție sau de la o teză nedezvoltată la unul din marii autori ai tradiției: interpretînd-o, ajungi să o dezvolți, găsindu-i, poate, în cele din urmă, o soluție originală. Prin punctul de plecare este legat de tradiție, iar prin interpretare de ceea ce poate deveni ceva nou.

Fiecare să-și găsească drumul său propriu

— *Să ne situăm în punctul de vedere al unui începător, al unui student la litere, să zicem. Ați avea ceva să-i recomandați în privința proiectului de studii, a căui pe care ar trebui să o urmeze pentru a-și descoperi și urma propria vocație?*

— Mai întîi, un tînar care vrea să se ocupe de un domeniu al culturii, inclusiv de teoria limbii sau de un domeniu particular al lingvisticii, trebuie să citească foarte multă filozofie, istorie literară, pe cît se poate în limbile originale, dacă le cunoaște; dacă nu, să se apuce să le învețe. Asta nu înseamnă că recomand celorlalți drumul pe care l-am urmat eu. Fiecare să-și găsească drumul său propriu, apreciînd pe parcurs ce i se potrivește și ce nu, cît de departe poate ținti, cît îl țîn puterile...

— *Vă întrerup pentru a vă adresa, în acest context, o întrebare mai concretă. Înainte de a pleca la Montevideo, ca să deveniți profesor de lingvistică, în Italia deci, ați avut ocupații diverse: ziarist, traducător, critic de artă... În măsura în care vocația dumneavoastră era totuși lingvistică, nu simțeați aceste activități ca niște corvoade care vă abăteau de la drumul principal?*

— Nu, deloc! Dimpotrivă! Toate experiențele pe care le-am făcut, ca ziarist, critic de artă, traducător, m-au ajutat enorm să mă disciplinez; și nu numai

Eugen MUNTEANU (continuare în pag. 15)

Conștiința apocaliptică și libertatea creștină

Meditația care urmează nu are ca scop să trateze direct despre libertatea în Cristos a creștinilor. Ea încearcă să scoată în evidență una din rădăcinile libertății creștine: conștiința apocaliptică. De fapt, cei mai adesea, această conștiință este condamnată și refuzată, în cazul în care nu este fals înțeleasă sau interpretată ca metaforă a neliniștilor provocate de o societate aflată în declin.

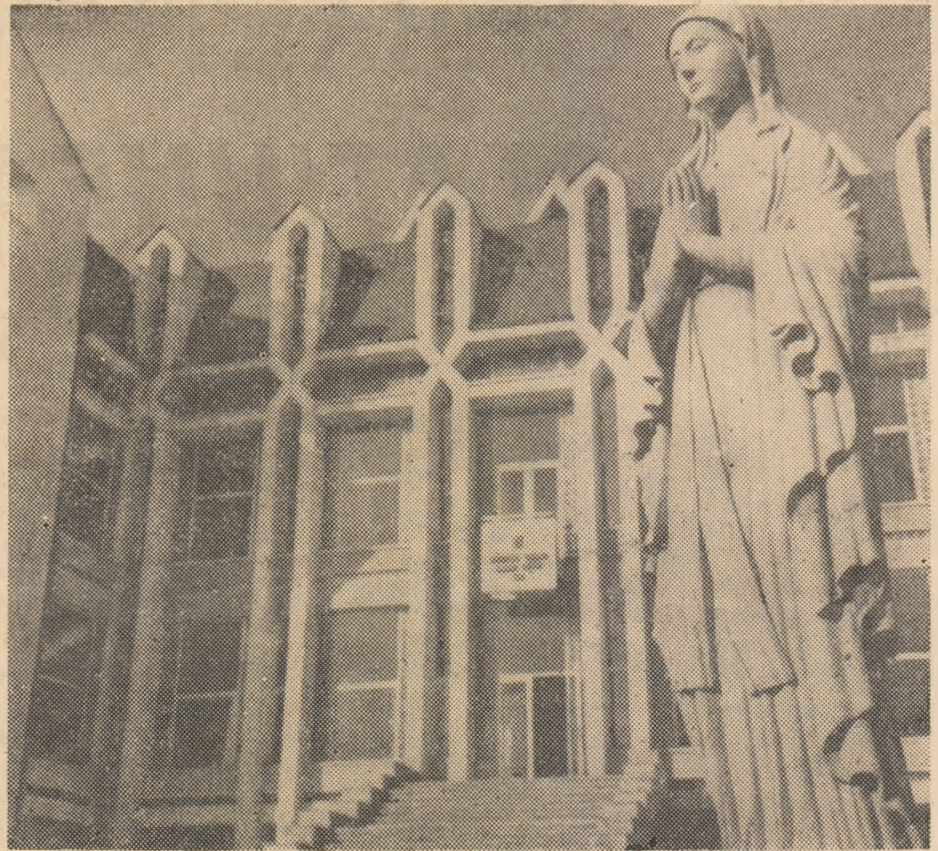
Intr-o scriere apocrifă, transmisă de Origene, Isus spune: „Cine este aproape de Mine, este aproape de foc; cine este departe de Mine, este departe de Împărăție”. Această propoziție reprezintă un comentariu lapidar al apocalipsei neotestamentare.

Este periculos să fi aproape de Isus. Este un pericol asemănător cu focul. Dar numai în faza pericolului străluceste viziunea împărăției lui Dumnezeu, care, în El, a devenit aproape. „Pericolul” este o categorie fundamentală, necesară pentru a percepe viața și mesajul lui Isus, precum și pentru a defini identitatea creștină. Lumina pericolului luminează întreaga pesaj biblic. În special scena neotestamentară. Pericolul și amenințarea traversează toate enunțurile Noului Testament. Astfel la Evangheliile sinoptice, toate textele care relatează urmările lui Isus nu sînt istorii distractive, nici povești edificatoare, ci istorii care descriu un pericol, pe scurt „istorii periculoase”. Ele ne invită numai la reflecție și la urmărirea lui Isus, și numai acolo care în discuție și în urmărirea sa descoperă misterul eliberării. Aceasta o confirmă

Isus în Evangheliile lui Ioan: „Dacă lumea vă urăște, să știți că pe Mine m-a urit mai întâi... Aduceți-vă aminte de cuvîntul ce vi l-am spus: servitorul nu este mai mare decît stăpînul său; dacă pe mine m-au prigonit, vă vor prigoni și pe voi” (15. 18 ss). Apostolul Paul dă și el mărturie: „Sîntem apăsați din toate părțile, dar nu sîntem striviți; în grea cumpănă, dar nu desnădăjduiți; prigoniți, dar nu părăsiți; trinuți la pămînt, dar nu omorîți” (2 Corinteni 4, 8-9).

Există numeroase tentative de a neutraliza pericolul pe care îl prezintă Cristos. Însa aceste tentative transformă creștinismul într-o religie de tip burghez, lipsită de pericol, dar și de mîngiere. Într-adevăr, un creștinism care este lipsit de pericole și de amenințări nu poate să consoleze.

De la Hölderlin vine următoarea frază: acolo unde se află pericolul, crește și ceea ce eliberează. Din punct de vedere apocaliptic, fraza poate fi inversată astfel: acolo unde se apropie eliberarea crește și pericolul. Viziunea eliberării, cea pe care ne-o atestă mărturiile biblice, este inseparabil legată de o dialectică a sfîrșitului timpurilor. Prin urmare, acolo unde creștinismul se instalează tot mai comod, viitorul său mesianic este slab. Însa acolo unde este greu de suportat, incit promite mai mult pericol decît siguranță, putem fi siguri: că este aproape de Cel care a spus despre Sine: „Cine este aproape de Mine este aproape de foc; cine este departe de Mine, este departe de Împărăție”.

Arhitectură nouă la Iași. Institutul Teologic Romano-Catolic sub protecția Sf. Fecioare Maria.

Dacă recunoaștem în aceste imagini apocaliptice, greu de suportat, ceva din speranța creștină, atunci celelalte imagini încărcate de speranță, Împărăția lui Dumnezeu, Împărăția libertății și a păcii, nu se vor dezintegra ca vechi visuri arhaice.

Numai rămînînd fideli imaginilor de criză, vom rămîne fideli și imaginilor de promisiune.

Pr. Diacon Ștefan LUPU
Institutul Teologic Romano-Catolic
Iași

Valoarea tradițiilor din zona Roman

Dacă istoria oamenilor se poate descifra din datele furnizate de materialele arheologice și documentele de cancelarie, calitățile sufletului sînt codificate în creațiile etno-folclorice. Bogăția spiritului stă scrisă în măreția și frumusețea lăcășurilor de rugăciune, în proporțiile modeste dar armonioase ale caselor, în rînduiala veche a interiorului locuinței, în simplitatea și rafinamentul lăcășurilor, scoartelor și ștergarelor vechi, în gingașia „pușilor” de pe cămăși, în măiestriile cusăturilor de pe cojoace sau în exuberanța culorilor. Aceste sînt particularitățile pe care le evidențiază expoziția de artă populară deschisă recent la Casa de Cultură din Roman, în cadrul manifestărilor comemorate aniversării a 600 de ani de la prima menționare a orașului Roman.

Piesele din patrimoniul Muzeului de Etnografie din Piatra Neamț, completate cu cele din bogata colecție a Bisericii din Săbăoani și cele adunate de la locuitorii satelor din fostul Țeal Roman, înconjură și readuc în memorie universul bogatelor tradiții populare din această mică zonă.

Pe li admirate aici creații populare reprezentative ale moldovenilor și ale ceangăilor, veniți din Ardeal, cu școala în urmă. Caracteristică este însă deosebită nota de unitate culturală, realizată în urma unei îndelungate conviețuirii pe meleagurile românești.

Indiferența de apartenență religioasă — ortodoxă sau catolică —, țărani din aceste sate și-au construit la fel casele lor vechi — din nutale și pămînt —, cu acoperșul în patru ape, învelit cu paie, cu aceeași împărțire în tindă și cameră, în care dormeau vatra cu fier și coșul, patul cu cuimea de haine și lădi de zestre pe capăt peste care trona „de-o față” scaunul de lemnuri pînă în tavan. Dar iconarele se punuseră diferit: ortodocșii le punuseră în colțul de răsărit, încadrate cu frumusețe, iar catolicii le înșirau pe marginea scoartei, lângă tavan. În amintirea acestei stări apuse am reconstituit un colț de interior, unde o siluetă feminină îmbrăcată în costum tradițional de nevestă tînră își leagă pruncul în copăță, iar alina în costum bărbănesc își ține în brațe un copil. În completare am expus unele epoci de lăcăr, scoarte și ștergare vechi, în care simplitatea ornamentală se armonizează perfect cu căldura culorilor vegetale, specifice moldovenescii.

O altă dovadă a unității culturale o constituie portul popular. Și moldovenii și ceangăii au folosit același costum tipic moldovenesc — cel femeiesc cu catrință și cel bărbătesc cu țări creți. Expoziția noastră evidențiază existența doar a unor particularități de detaliu. Îmbrobodirea scurtoarelor și ceangăilor cu ștergarul așezat pe un suport înalt cu coarne și capetele lăsate pe spate, pentru a fi admirate frumoasele alesături. Dar piesa păstrată în uz pînă în zilele noastre este catrința cu vrîste puține, cu dosul negru lat, și fără bata roșie la margine. Oriunde merg, și acum, femeile ceangăie se disting prin acest mod specific de de-

corare a catrinței. Subliniem pătrunderea în satele din jurul Romanului a „peștemanului” de Bacău — tot o catrință, dar cu decorul cusut la cele două capete, în culori mai vii, ce reflectă înclinația spre exuberanță a locuitorilor din orizonturile deschise, spre deosebire de sobrietatea celor din așezările de munte. De o valoare artistică deosebită sînt și cămășile vechi expuse aici. Ele exprimă specificul locului, fiind încrețite la git pe „bezărâu”, cu alțița „săbiată”, decorată compact și cu rinduri cusute în tehnica „bulbocat”. Cămășile fetelor sau cele de factură mai nouă sînt cusute cu flori, cu mărgelile colorate.

Dacă costumul femeiesc din Roman este mai decorativ, cel bărbătesc este sobru — cu cămeșoiul alb cu multe cerceule, strîns la mijloc cu briile late învrîstite și curele cu bungi deasupra, cu țări din pinză sau din lînă țigăie încrețite cu așa ziiși „1001 de creți”. Se remarcă păstrarea de către bătrîni a sumanului sobru din pănură, îndesită la pivele din zona Neamț.

Piesele de podoabă erau pieptarele, mintenele și cojoacele. Ele demonstrează capacitatea și talentul cojocarilor, mai ales ale celor din Tîrgu Roman, de a făuri particularități morfologice și decorative specifice, prin care se deosebesc costumele populare din această zonă.

În afara țesăturilor și cusăturilor, expoziția prezintă ceramica de Vulpășești, lucrată acum ca și altădată de Olaru S. Vadile, în forme simple, dar și numeroase unelte și obiecte din lemn, realizate de obicei în alte zone cu tradiții în acest domeniu, cum sînt lăzile de zestre și ploștile pictate, de Brașov. Aceasta dovedește rolul comercial deosebit al Tîrgului Roman, așezat la intersecția marilor drumuri. În acest sens să ne amintim de importanța și strălucirea tîrgului tradițional de la 6 aug. unde se întîlneau producători și negustori din toate zonele.

Deși reprezintă arta populară dintr-o mică zonă, expoziția noastră cuprinde o mare diversitate de forme de exprimare spirituală, dovedind bogatul potențial artistic al locuitorilor din jurul orașului Roman, care ne-au lăsat tradiții de mare frumusețe și originalitate.

La realizarea unei scenografii muzeale deosebite am beneficiat de sprijinul talentatei creatoare de artă plastică și decorativă — Camelia Rusu din Piatra Neamț.

Nu pot să închei fără să subliniez competența, forța și tenacitatea colegei mele Domnița Hordilă de la Muzeul de Istorie din Roman, care a conceput și coordonat întregul ansamblu de manifestări consacrate aniversării a 600 de ani de la prima atestare a orașului Roman. De asemenea trebuie să evidențiem ajutorul prețios al slujitorilor Bisericii Catolice din zonă, în adunarea materialului autentic, ca și în organizarea propriu-zisă a expoziției — această reconstituire a unui mic univers de suflet românesc.

Prof. Elena FLORESCU
Muzeul de Etnografie Piatra-Neamț

Biblion

Les cent ans de la Faculté de Théologie, sous la direction de Joseph Doré, éditions Beauchesne, Paris, 1992

Cu acest volum, editura Beauchesne inaugurează noua colecție „Sciences Théologiques et Religieuses”, care va publica anual un volum colectiv realizat în cadrul U.E.R. de Théologie et de Sciences Religieuses. Volumul inaugural marchează împlinirea a o sută de ani de existență a Facultății de Teologie din cadrul Institutului Catolic din Paris, la realizarea sa participînd, printre alții, Paul Guibertau, Olivier Abel, Paul Beauchamp, Pierre Colin, Claude Geffre, Jean Greisch, Nicolas Lossky, Michel Meslin, Bernard Sebboué. Lucrarea este structurată pe trei secțiuni: „Facultatea și istoria sa”, „Evoluția exegezei și a teologiei” și „Instituția teologică în Biserică și în societate”.

Claude Bressolette analizează evoluția Facultății de Teologie de la înființare pînă la transformarea ei în U.E.R. de Théologie et de Sciences-Religieuses. Următorul capitol se concentrează asupra formării și evoluției U.E.R. (Unitate de Învățămînt și Cercetare), instituție unică nu numai în Franța ci în întreaga lume prin diversitatea disciplinelor abordate: teologie biblică și sistematică, teologie morală, liturgică, ecumenism, științe umane; această diversitate, vizînd împletirea armonioasă a disciplinelor propriu-zis teologice cu disciplinele cultivate în orizontul științelor religioase și al științelor umane dovedește, în acest caz, că evoluția instituțională a fost tot timpul însoțită de progresul reflecției epistemologice.

În secțiunea rezervată exegezei și teologiei sînt redată punctele de vedere din cadrul unei dezbateri vizînd contribuția metodelor textuală, literară sau istorică în exegeza biblică. Claude Geffre aduce în discuție statutul hermeneuticii în teologie, al hermeneuticii văzută ca metodă de lectură și de relectură, dar și ca teorie a interpretării, ca dialectică a înțelegerii și explicării.

În cadrul ultimei secțiuni, Joseph Doré, decanul U.E.R., analizînd lecțiile istoriei, marchează responsabilitățile și sarcinile instituției pe care o conduce: lucrarea se încheie cu răspunderea la ancheta „Ce așteptați de la o facultate de teologie?” la care participă teologi de diverse confesiuni și filosofi.

Răspunsul filosofului Jean Greisch sintetizează într-o manieră remarcabilă activitatea U.E.R. „care oferă posibilități studenților săi de a susține un doctorat în teologie și în științe religioase, care cuprinde printre departamente un Institut de Științe și de teologie ale religiilor, dispune de atuurile considerabile pentru a răspunde sfidării unei umanități care caută universalitatea, dar care nu vrea să renunțe la diferențe”. Toate mărturiile cuprinse în acest volum sînt dovada existenței unor raporturi complexe, a unui spațiu de întîlnire „suj generis” între teologie, filosofie și științele umane și acest spațiu este U.E.R. de Théologie et de Sciences Religieuses din cadrul Institutului Catolic din Paris.

Bogdan Mihai MANDACHE

S. C. „BALTUR“ S. A. vă invită să vizitați

STAȚIUNEA BĂLȚĂTEȘTI

SCURT ISTORIC

Existența Bălțateștilor se pierde în negura vremii.

Consemnarea documentară are loc însă abia la începutul secolului al XIX-lea când „fintinile de slatină“ sînt „îngrădite“ și se amenajează primele barăci de lemn pentru feredee (băi).

Apele minerale au fost analizate prima dată în anul 1879.

Încă din 1883, în urma unor cercetări efectuate timp de 6 luni, dr. Konya constată că: „Izvoarele de Bălțatești sînt cele mai bogate în săruri din toate apele de pe continentul european“.

Cu peste un secol în urmă se afirma că „Apele de Bălțatești sînt menite a deveni o stațiune de boli tîmăduitoare din cele mai însemnate din Europa“.

După 1850, vin aici la tratament oaspeți din Rusia, Italia, Franța și Turcia. Aici s-au tratat Vlahuță, Delavrancea, Hogaș.

Calitățile terapeutice deosebite ale apelor, cu toate că încă la Expoziția Internațională de la Paris (1901) și cele de la București (1903 și 1906) li s-a acordat „Medalia de aur“, numai în zilele noastre au fost puse cu adevărat în valoare.

Astăzi, stațiunea dispune de 550 locuri de cazare permanentă, situate în vile noi, cochete și moderne pavilioane cu camere numai cu 2 locuri gen garsonieră, două cantine pensiune, alimentare cu apă potabilă, rețele de canalizare, străzi modern pavate, parcuri amenajate și alte obiective economico-sociale și edilitar-gospodărești, ce fac ca localitatea să constituie una din cele mai solicitate stațiuni.

TRATAMENTUL BALNEOFIZICAL

BAZA DE TRATAMENT

— cabine de băi la cadă, cu apă cloruro-sodică caldă, situate toate în pavilionul central, construite de natură să asigure un circuit lipsit de orice risc de contractare a unor afecțiuni acute respiratorii, mai ales în sezonul rece;

— cabinete cu instalații unde se execută numeroase proceduri electroterapeutice ca: băi de lumină generale și parțiale, raze infraroșii, solux, raze ultraviolete, magnetodiaflux, ionizări și ionogalvanizări cu diferite substanțe medicamentoase (salicilat de sodiu, clorură de calciu, procaină etc.), băi galvanice patrucelulare, diatermice cu unde scurte, curenți diadinamici, afuziuni, dușuri scoțiene, duș masaj, aerosoli;

— moderne instalații pentru tratament ginecologic, care se face cu ape minerale la diferite temperaturi și de instalații și paturi aferente împachetărilor cu parafină, precum și un cabinet pentru masaj manual;

— sală de cultură fizică medicală și recuperatorie dotată cu aparatură și instalații pentru recuperarea mai ales a sechelelor post traumatice și neurologice ca și deficiențelor reumatismale de tip degenerativ sau inflamator cronic;

— un bazin modern de hidro-chinetoterapie, construit în pantă, cu posibilități de a regla atât gradul de imersie (deci presiunea) cât și cel termic.

PETRECEREA TIMPULUI LIBER

Oamenii muncii veniți la tratament în număr tot mai mare de la an la an, au la dispoziție pentru un sejur plăcut: cluburi cu tot genul de jocuri distractive, bibliotecă, cinematograful cu 300 locuri, restaurant-bar, cofetării, teren de sport, popicărie, o expoziție folclorică etc.

Se pot face excursii la obiectivele turistice din zonă: „Codrii de aramă“ și „Pădurea de argint“, Văratec, Agapia, Humuleștii lui Creangă, Tîrgu Neamț, Cetatea Neamț, Oglinzi, Dumbrava Brăniște, Muzeul Memorial „Mihail Sadoveanu“, Rezervația de zimbri „Dragoș Vodă“, Războieni—Valea Albă, Hanul Ancuței, Mircești, Roman, Piatra Neamț, Lacul „Izvorul Muntelui“, Bicăz, stațiunea montană Durău — Ceahlău, sau obiective mai îndepărtate de stațiune: Borsec, Vatra Dornei, Suceava, Iași, Bacău, Slănic-Moldova.

Băile Bălțatești, prin bogatele sale izvoare de ape minerale cloruro-sodice, sulfatate-calcice, iodurate-magneziene și bromurate, de mare concentrație chimică, precum și prin existența unor factori naturali favorizanți, sînt indicate în tratamentul bolilor reumatismale, ginecologice, ale sistemului nervos și maladii asociate.

Efectele terapeutice ale balneației externe care se face în căzi sau bazine cu ape cloruro-sodice încălzite, acțio-

nează asupra organismului prin următoarele efecte: hiperemia cutanată, modificări osmolare, excitația receptorilor cutanați care provoacă declanșarea unor mecanisme excitante reflexe traduse prin reducerea conductibilității electrice a pielii, reducerea hiperexcitabilității nervoase în caz de tulburări de tip nevralgic (diminuarea durerii), echilibrarea tulburărilor neuro-vegetative, îmbunătățirea comportamentului termo-reglator periferic cutanat.

Această acțiune a sării asupra organismului determină intensificarea proceselor de oxido-reducere și apărare generală a organismului (efecte ergotropism ce continuă în cazul menținerii peliculei de sare la suprafața pielii).

La acestea se adaugă și acțiunea iodului, care constă în efecte congestive și de stimulare a secrețiilor glandulare a mucoaselor respective.

INDICAȚII

TERAPEUTICE

1. Boli ale aparatului locomotor; 2. Boli ginecologice; 3. Afecțiuni ale sistemului nervos; 4. Afecțiuni asociate. Cura balneară în cadrul acestor afecțiuni produce efecte de sumărie — chimice, termice, mecanice, acțiuni și efecte caracteristice diferitelor proceduri și tehnici auxiliare, precum și efecte psihologice determinate de bioclimatul stațiunii.

În cadrul acestui tratament complex ținem să subliniem în mod deosebit efectul hidrokinetoterapiei active din bazin, cu efect de tonificare musculară de asuplinizare articulară și de îmbunătățire a funcției de locomoție în ansamblu.

Alte efecte: scoaterea organismului din mediul familial și profesional, repausul fizic și psihic, bioclimatul sedativ și psihoterapia realizată prin îngrijiri zilnice și supraveghere medicală reprezentată factori ce influențează favorabil rezultatele curei balneare.

BĂLȚĂTEȘTI—

STAȚIUNE DE RENUME INTERNAȚIONAL

Datorită renumelui de care se bucură apele sale minerale și peste hotare, Bălțateștii și-a înscris numele pe lista stațiunilor cu profil internațional.

La cele relatate anterior trebuie adăugat că toate comunicările dintre „lumea de aici” și „lumea de dincolo” nu sunt mai puțin guvernate de legile cosmice, care permit astfel de schimburi... sau le fac imposibile, după cum condițiile necesare sunt sau nu îndeplinite.

Dar fiind faptul că de sus în jos, în lumea operă — pe care o denumim în mod simplu „planul” — sunt aceleași legi materiale ce asigură și dirijează mișcarea noastră, percepțiile în materia de față ar trebui să prezente analog celui al din-afară.

Și tot ceea ce noi emitem și primim, este prin natura noastră. Ea este iradierea materială a nostru spiritual, care traversează înălțurile ce îl înconjoară: fiecare nivel modifică această iradiere, adăugându-i ceva sau specifică. Aura este astfel manifestarea cea mai fidelă și mai exactă a „planului” nostru, a orientării sale și gradului său de maturitate și chiar a stării fizice a corpului nostru. Această modalitate de funcționare delimitează eul nostru în raport cu ansamblul: ea este totodată și prezentă, un filtru selectiv și un mijloc de comunicare sau o poartă de ieșire spre lumea exterioară.

Cea mai mică reacție a noastră — o înclinație, o voință, o dorință, un gând — se manifestează sau se exprimă imediat în aura noastră. Aura protejează de asemenea individualitatea fiecărei persoane. Din tot ceea ce ne asaltează din exterior aura nu lasă să treacă decât ceea ce este în afinitate cu radiațiile care o compun.

Traverse în planul legăturilor posibile dintre „planul” și Pământ, aceste procese ne fac să înțelegem că un medium nu poate intra în comunicare decât cu planul care îi corespunde maturității sale spirituale. El nu va putea percepe decât mesajele venite din planul care va fi al său, atunci când va muri.

Ceea ce medium-ul vede sau aude este într-adevăr real, însă pentru a ne fi folositor trebuie știți că descrierile transmise corespund unei situații și unui loc anumit. Trebuie deci să ne abținem de a generaliza sau de a extrapola, înglobând în astfel de descrieri tot ceea ce aparține „lumii de dincolo”.

Cu câteva excepții rare, am trăit până acum în Creație ca niște locatari ai unei clădiri imense, ce au ignorat planul constructiv al numeroaselor etaje, necunoscând nici un mijloc de comunicare cu diversele niveluri. Puțin câte puțin, omul s-a claustrat, intrucit nu a făcut efortul de a comunica și de a întreține astfel de legături. El s-a făcut incapabil de a dialoga. Acum se simte singur și suferă mult.

În cursul circuitului nostru evolutiv, pentru a obține maturitatea spirituală și

a ne forja o personalitate, trebuie să parcurgem postcreația și să facem un stagiul de formare în fiecare din planurile ce o compun. Avem deci un interes vital de a cunoaște itinerarul. La fel de util va fi să fim avertizați de pericolele care ne așteaptă, cit și să avem informații precise asupra ajutoarelor și forțelor salvatoare puse la dispoziția noastră.

Instruiți astfel și adăugând și voința noastră sinceră și activă orientată către Lumină vom fi în stare să înfruntăm

Funcție de cantitate și de lejeritate, fiecare extract a fost reținut la o anumită înălțime, prin atracția Sfintului Graal. Resturile care s-au desprins au devenit tot mai grele, s-au îndepărtat și au coborât mult, pentru a se stabili la un nivel mai coborât. Începând de la spiritualitatea primordială, acest clivaj s-a tot repetat până ce, în final, nu a mai rămas decât ultimul extract, materia grea, care ocupă locul cel mai îndepărtat față de Sfintul Graal.

comportat totuși întotdeauna ca oaspeți respectoși. În fapt, am perturbat echilibrele biologice și printr-o avalanșă de gândiri de ură, de invidie, gelozie, de desfriu și profit, am ajuns să poluăm planurile care înconjoară Pământul.

Acest comportament arbitrar și egoist, în opoziție flagrantă cu Voința Creatorului, a împiedicat și chiar a pus în pericol propria noastră evoluție, cit și cea a altor creaturi. Noi am introdus răul cu tot cortegiul său de mizerii și nedreptăți. Astăzi ne zbatem într-un climat otrăvit, plin de instabilitate, confuzie, dezordine, violență și chiar nebunie ucigașă. Deși se plîng de această situație, puține persoane sunt capabile de a discerne rădăcinile acestui rău și de a vedea imensa noastră responsabilitate.

Pentru a ne permite ieșirea din această mlaștină, autorul Mesajului Graalului ne sfătuiește:

“Ceea ce omul trebuie să se sforțeze să cerceteze înainte de orice este tot ceea ce poate să-i servească ascensiunii sale și, simultan, ceea ce servește promovării Creației! În tot ceea ce întreprinde, trebuie să se întrebe ce interes comportă pentru el și pentru semenii săi. În viitor, un singur scop va trebui să predomină: acela de a recunoaște și de a îndeplini rolul de ființă umană ce trebuie să și-l asume în Creație.” (Vol. III — conf. 12).

Calea pe care Abd-ru-shin ne-o arată și ne îndeamnă să-o urmăm este în prezent imperioasă. Întrebarea presantă pe care evenimentele ne-o adresează impune o decizie rapidă și ultimă care va antrena viața sau moartea, ascensiunea luminoasă ori descompunerea personalității.

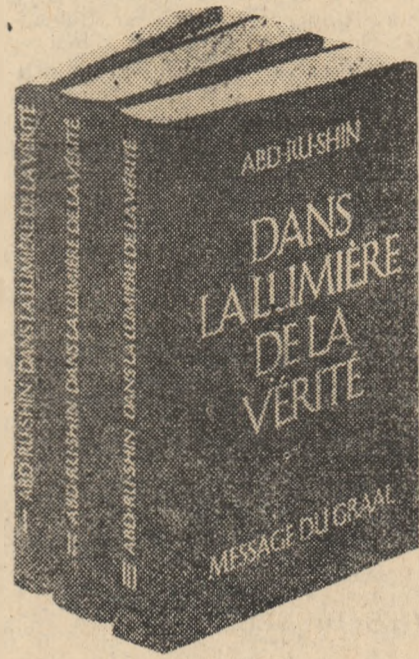
Cine este liber? Cu toate concentrarea lor dramatică, evenimentele ne vin totuși în ajutor. Refluxul accelerat al dezlegărilor karmice ne interpelează fără încetare. El ne obligă să ne scuturăm din toropeală și să reacționăm, adaptându-ne.

Realizând epurarea prin intensificarea fluxului de energie operând în postcreație, Creatorul restabilește ordinea în opera Sa. (Va urma).

Ernest SCHMITT
(Château-Thierry — FRANCE)

NOTE: — Volumul I al operei „Mesajul Graalului” tradus în limba română este disponibil (în lei) începând din luna iunie a.c.

— Persoanele ce doresc primirea gratuită a broșurei „Conférences choisies” (extrase din Mesajul Graalului) se pot adresa în scris la “Editions Françaises du Graal” — 23, rue Colbert — 93100 Montreuil Bois, FRANCE. Se pot adresa și la București, la căsuța poștală 34-50.

ABD-RU-SHIN

În lumina adevărului Mesajul Graalului

O problemă de viață și de moarte (2)

toate încercările și să ieșim învingători. Sub pana lui Abd-ru-shin, „Mesajul Graalului” ne inițiază în minunata organizare a Universului ieșit din gândirea Creatorului. El ne explică în ce fel Voința lui Dumnezeu, sub forma legilor auto-active, acționează peste tot pentru a anima și a face să evolueze tot ce a luat formă, căci această Voință stă la baza întregii mișcări.

Descrierile propuse până acum, chiar cele mai bune, au plecat invariabil de la planul terestru și au încercat — în mod penibil — să se apropie de culme, să urce către Dumnezeu.

Abd-ru-shin urmează drumul invers: el ne arată devenirea Creației începând de la sfera divină. El ne explică în ce a constat actul creator și cum s-au succedat și stabilitat numeroasele sfere, ca extracte și componente ale Iradiației Creatorului.

După ce a descris cadrul grandios și numeroasele planuri ale Creației cu viața lor și cu posibilitățile lor și după ce a evidențiat mecanismul eternelor Legi divine — sau cosmice —, Abd-ru-shin ne face să cunoaștem și originea noastră, locul nostru, mijloacele de care dispunem, cit și condițiile dezvoltării noastre.

Urmind un plan generos și pregătit cu îngrijire, Creatorul a pus la dispoziția germenilor de spirit care doreau să iasă din inconștient și iresponsabilitate, o parte din opera Sa, situată sub sfera spirituală. În toate planurile, aspirații la personalizare au fost primite cu bună-voință și au beneficiat de ajutoare mari în timpul fiecărui stagiul de formare.

În schimb li s-a cerut să se insereze în armonia existentă și să respecte ordinea cosmică.

Veniți pe Terra pentru a face aici un stagiul important de formare, noi nu ne-am

Despre idealul paidetic (II)

(continuare din pag. 13)

alt, ci și să înțeleg mai bine din interior, problemele limbajului. Sigur, făcând aceste lucruri nu se pot trăi, dar le facem în același timp cu plăcere.

— În aceeași perioadă „folosim” arti scri și literatură, proză scurtă, care, după aprecierile specialistilor, pădăne articolele neguroși și un filon tematic și narativ care va fi redescoperit și practicat abia câteva decenii mai târziu. Regrețată că ați renunțat la scrisul artistic?

— Eu nu văd nici un fel de contradicție între Eugen Coșeriu prozator și Eugen Coșeriu lingvist. Unii chiar s-au întrebat dacă n-ar fi două personalități în mine. Dar eu cred că e una și aceeași: aș zice că practica mea de autor de literatură artistică se poate vedea în organizarea și în arhitectura gândirii mele, în felul de a fi stilistic al studiilor mele științifice.

— Cu alte cuvinte, unui savant nu-i sint necesare doar munca, organizarea, inteligența, ci și talentul?

— Fără îndoială! În fond, creativitatea este aceeași, indiferent de felul în care se manifestă ea. Acuma să revenim la întrebările tinărului literat... Este important deci, în măsura în care simți că poți face ceva, să ai curaj mult, dar și bun simț, să știi să-ți delimitezi potrivit domeniul de cercetare. În le-

gătură cu acest aspect, zăminim în gând, căutăm un limbaj savant de la Moscova care nu avea nici o teorie a limbajului, nici o teorie a limbii, nici o teorie a gramaticii, nici o teorie a canonic, el avea o teorie a genitivalului! Felul acesta de a vedea lucrurile este absurd. Nu există teorie decât de la un anumit grad de generalitate în sus, tot restul fiind doar probleme particulare. Nu poți face teoria unui caz sau a unui cuvânt, nici chiar teoria cuvintului în general, decât dacă încadrezi totul în ansamblul problemelor generale ale limbajului și găsești o soluție generală originală. Atunci da, atunci ai creat o teorie! Dar, cum teoriile adevărate, întemeiate, apar foarte rar, trebuie să ne mulțumim, când sintem tineri, să rezolvăm probleme concrete și bine delimitate.

Începătorul are tentația de a-și pune probleme peste puterile lui

— Care este numărul celor cărora le-ați acordat doctoratul?

— Aproximativ 4—50, cei mai mulți germani, dar și din America de Sud, Japonia, Africa, Portugalia, Spania, Italia, Franța.

— Puteți descrie, în linii generale, metoda dumneavoastră de a face și îndruma pe doctoranzi?

— Mai întâi se propune, de acord cu candidatul, o temă ceva mai vastă decât tema care va fi tratată în cele din urmă. Timp de câteva săptămâni, candidatul caută să vadă dacă îl interesează și dacă poate delimita tema. Dacă i se pare că nu-i convine, se întoarce și spune că ar vrea altceva, sau că a găsit altceva de cercetat. Dacă spune însă că acceptă tema, mai lucrează citva timp singur și, înainte de a stabili exact limitele finale ale cercetării, prezintă o comunicare la un seminar special, pe care îl numim colocviu de doctoranzi. Aici el arată care sint greutățile pe care le-a înfruntat, ce bibliografie a cercetat și ce crede că se mai poate face.

— La acest colocviu special participă...

— Numai doctoranzi sau cei care au obținut recent titlul, în general 10—12 persoane.

— Doar doctoranzi ai dumneavoastră?

— Da, numai doctoranzi de ai mei. Aceștia îi dau sfaturi, îl critică... Acest seminar special are două scopuri. Mai întâi ca fiecare să primească ceva de la ceilalți — uneori, pentru o teză de stilistică, de exemplu, vin sugestii interesante de la cineva care se ocupă cu statistica lingvistică sau cu logica. Al doilea scop este ca toți docto-

ranzii să aibă cel puțin o deschidere spre altceva, să nu fie cu totul ignoranți în domeniile adiacente. Fiecare învață astfel cite ceva de la ceilalți și vede că există alte probleme, unele putînd fi chiar sugestii pentru cercetarea sa. Apoi doctorandul lucrează singur mai multă vreme, venind din cînd în cînd, de 2—3 ori, pentru a delimita și mai bine tema. Astfel, unele lucruri se dau acum deoparte, în eventualitatea că ar putea fi tratate în lucrări separate mai târziu. Așa se formulează definitiv subiectul tezei. Cînd este aproape de sfîrșit, vine a doua oară la Doktorandenkolloquium și spune la ce rezultate a ajuns. Abia acum trece la redactarea definitivă a tezei pe care o va prezenta. Pe tot parcursul, purtarea maestrului nu trebuie să paralizeze entuziasmul tinărului începător neluînd în seamă ideile și propunerile lui. Chiar dacă spune naivități, magistrul trebuie să-l conducă pe un făgaș potrivit, fără să-l dezarmeze, ceea ce este, de multe ori, foarte greu, căci începătorul are tendința de a-și pune probleme peste puterile lui, de obicei prea vaste, prea generale. Fiecare începător vrea să facă o teorie! El zice că ar fi bine să facă toată teoria limbajului, sau să schimbe toată teoria gramaticii. Atunci maestrul trebuie să încerce să-l conducă spre universalitate pornind de la un amănunt. El trebuie să-l convingă că problemele particulare pot fi puse foarte bine cu o viziune generală, însă aceste probleme particulare sint, din punct de vedere empiric, mai ușor de abordat.

— Este preferabil să rezolvi bine o chestiune de amănunt decât să spui lucruri vagi sau banale despre ceva general.

— Tocmai, tocmai, mai bine o bună interpretare a unui fapt decât o teorie vagă, subredă și nefolositoare. Subliniez, tendința începătorului prost îndrumat este de a nega totul și de a voi să înceapă din nou, cu mari teorii. Maestrul cel bun știe să-i arate că nici un fapt nu este prea mic și neînsemnat, nedemn de atenția lui. Am avut mai multe experiențe în acest sens, negative... Cineva, un fonetician foarte bun, în Uruguay, după ce făcuse o lucrare foarte bună despre un anumit fonem, i se părea că este prea puțin și a vrut să facă „ecolingvistică”, un fel de influență a mediului asupra limbajului. Cu asta s-a pierdut! Maestrul cunoaște domeniul său și știe, cel puțin în linii mari, — și dacă nu știe trebuie să învețe — care sint problemele esențiale, care sint problemele nerezolvate, care sint problemele rău puse și care sint, eventual, chiar zonele necercetate. De aceea, dacă vine cineva cu o idee slabă, i se spune: da, interesant, dar vezi, sint lucruri bune scrise despre aceasta, ar trebui să-i poți întrece. Dar iată, avem aceste zone necercetate, care te-ar putea interesa. Maestrul are întotdeauna o listă de subiecte posibile, în ideea că se va ivi cineva pentru aceste teme. Dacă nu, atunci ele rămîn hîrțiile maestrului pentru generațiile viitoare.

— Vă mulțumesc!

VALERIU STANCU: *Stimate domnule Georges Diener, a trecut un an întreg de când am realizat împreună ultimul interviu. Ce s-a mai întâmplat în acest răstimp?*

GEORGES DIENER: Centrul Cultural Francez a realizat o seamă de activități, între acestea „Sărbătoarea Muzicii” marciind, fără îndoială, un punct important. Important mai ales pentru că inițiativa Centrului (ajutat de instituțiile culturale muzicale ale orașului), ce s-a concretizat, pentru întâia oară în România, anul trecut la Iași, a avut ecou în întreaga țară și în prezent această manifestare internațională se va desfășura între 21 și 22 iunie și la București Cluj și Timișoara, fapt pentru care sint încântat, mîndru chiar. Evident, din punctul de vedere al activității culturale aș putea cita un număr considerabil de manifestări, toate reprezentînd pentru mine cite un moment important al vieții Centrului. Voi aminti doar un aspect, cel legat de cooperarea C.C.F. cu instituții culturale din oraș pentru promovarea unor acțiuni culturale franco-române. Aș putea oferi ca exemplu ilustrativ viitoarea piesă de teatru, *Reves dans l'obscurité*, ce va fi pusă în scenă de un tânăr regizor francez, Nicolas Lormeau, și va fi jucată de tineri actori ieșeni de la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” și de la Academia de Arte. Este vorba de o acțiune ce plasează Centrul Cultural Francez în miezul unui proiect creativ, proiect care face din acest Centru nu numai un loc de difuziune a culturii, ci și de creare a acesteia, punîndu-i astfel mai bine în valoare rolul. Cooperarea dintre Centru și cele două instituții teatrale ieșene, între regizorul francez și actorii români, se va concretiza într-un turneu în Franța, coproducția urmînd să fie reprezentată în cadrul oficial al Festivalului Internațional de Teatru de la Avignon, localitate care o dată pe an devine Mecca teatrului local unde se reunesc toți cei interesați de arta dramatică și unde nu mai puțin de 800 de companii susțin spectacole. E un motiv de mîndrie chiar și pentru mine faptul că tineri actori români și un la fel de tânăr regizor francez vor fi reprezentăți în programul oficial al Festivalului, vor juca într-un cadru atît de prestigios.

— *În privința acestei inițiative, reamintesc faptul că locuitorii Iașului cunosc deja unele elemente, întrucît revista „Cronica” a publicat un interviu cu Doamna Denise Leclerc, directoarea asociației „Jeune Théâtre National”, care a vorbit și de proiectul respectiv. De altfel, cu ocazia sosirii regizorului Nicolas Lormeau am și stabilit să realizăm împreună un interviu cu acest subiect. Mai există și alte aspecte ale activității Centrului pe care doriți să le subliniați?*

— Da, m-aș referi la starea lucrărilor pentru inaugurarea noului sediu. Sint, în sfîrșit, fericit să vă spun astăzi că renovarea e pe sfîrșite, am trecut deja la finisări, și că publicul va putea, în fine, să beneficieze nu peste multă vreme de dotările și serviciile sale. Știu că am făcut această afirmație de mai multe ori, dar acum scadența e cu adevărat aproape și instituția noastră va putea fi frecventată. Nu voi enumera de manieră exhaustivă prestațiile pe care le va putea oferi Centrul, dar voi aminti biblioteca — mediatecă ce va avea în final o capacitate de primire de 15.000 documente (fond de cărți, reviste, casete video și audio); Centrul s-a dotat, de asemenea, cu o antenă parabolică ce va permite captarea aproape în totalitate a canalelor franceze și francofone, prin programe difuzate non-stop. Vom pune la dispoziția publicului și saloane audio-video, unde fiecare va putea urmări dintr-o cabină audio sau video, compact-discul pe care și le-a ales. În domeniul formativ mai beneficiem de șase săli de curs care ne vor permite să ne desfășurăm activitățile pedagogice în condiții incomparabil mai bune decît pînă acum, pe baza unui suport în întregime sistematizat, modern, întrucît vor exista în fiecare sală sparate video, mijloace audio-video, proiectoare, retro-proiectoare și alte dotări moderne ce se vor afla la dispoziția profesorilor și cursanților, permițîndu-ne o ilustrare adecvată a lecțiilor. Profit de această ocazie pentru a sublinia că C.C.F.I. este primul care organizează cursuri de „franceză a afacerilor”. În această privință,

noi am fost abilitați de Camera de Comerț și Industrie din Paris pentru a organiza cursuri și examene în domeniul francezii comerciale și economice. Inițiativa noastră, prima de acest fel, ce va fi urmată și de colegii din București, Cluj și Timișoara, constituie o activitate importantă, pentru că va permite titularilor respectivelor diplome — și sint numeroși la Iași — să se prezinte pe piața muncii cu o diplomă extrem de căutată. Am primit, de asemenea, nu de mult, din partea Asociației „Normandie-Moldavie”, cu care avem legături de lucru și colaborare extrem de strînse, un număr de microordinate, ceea ce ne va permite, tot în domeniul formativ, să organizăm cursuri de inițiere în informatică, atît pentru adulți, cit și pentru copii. Vom organiza și cursuri de „franceză de birotică” tocmai în perspectiva realizării unui examen în „franceză de birotică”, în asociere cu Camera de Comerț și Industrie din Paris.

— *În privința subiectului legat de activitatea Centrului și de inaugurarea sediului vom mai avea prilejul să discutăm în luna octombrie. Aș vrea să ne întoarcem la „Sărbătoarea Muzicii”, reamintindu-vă că în urmă cu un an vă*

bilă”, după opinia mea. Am răspuns la respectivele articole și ziarul a avut, să-i zicem, „eleganța” de a face să apară în paginile sale, dreptul meu la replică. De aceea consider că episodul e acum închis.

— *Spuneți-mi, există diferențe între prima ediție și a doua?*

— Da, în măsura în care programul, evident, nu e același. Sint încîntat să constat că, o dată în plus, instituțiile de cultură și muzicale din oraș s-au asociat în ansamblu la această manifestare. Aș cita: Filarmonica, Opera, Academia de Arte, Liceul de Artă și un număr de instituții care găzduiesc spectacolele în sălile lor: Casa de Cultură a Studenților, Sala Sporturilor. Din acest punct de vedere, cooperarea organică între instituțiile orașului și C.C.F. își urmează cursul și sint foarte mulțumit de asta. Ceea ce s-a schimbat față de programul anunțat, este organizarea unui concert rock, prevăzut să aibă loc în aer liber în Piața Culturii din centrul orașului (așa cum se întîmplă în toate țările lumii cu excepția Senegalului, Chinei și Rusiei) și mutat apoi într-un alt loc, din cauză că Primăria n-a fost de acord cu această planificare. Am aș

— *Despre activitatea pe care Centrul o depune de doi ani încoace am discutat de mai multe ori, publicînd totodată în „Cronica” interviuri cu personalitățile invitate de dumneavoastră. Deci, nu mai revenim. Dar ne-ați putea împărtăși cîteva proiecte ce se vor concretiza pînă la inaugurarea Centrului?*

— Da, aș dori să vorbesc despre un proiect care mi se pare foarte important, un proiect francofon: e vorba de o colaborare cu Comunitatea Franceză din Belgia. Am convenit nu de mult cu domnul Marc Quaghebeur, un înalt funcționar din Ministerul Culturii al Comunității Franceze din Belgia (care e de altfel, unul din prietenii dumneavoastră și pe care ați avut amabilitatea de a ni-l prezenta) să ofere publicului din Iași, prin intermediul Centrului Cultural Francez, un fond de cărți și documente audio-video ale acestei Comunități. Colaborarea noastră va fi o realizare importantă, întrucît aceasta îi va permite Centrului să iasă din cadrul său strict francez, pentru a se îmbogăți, prin contactele în francofonie, cu reperele spirituale ale unei culturi extrem de complexe. Românii nu vor avea decît de cîștigat de pe urma acestei extensiuni a universului cultural propus de Centru.

— *Intenționez chiar să vă adresez o întrebare legată de acest subiect, întrucît acum un an înainte de a-l cunoaște pe domnul Marc Quaghebeur, avansaserați deja ideea extinderii universului spiritual al preocupărilor Centrului. „Eu mă aflu în România, tocmai pentru a dezvolta cultura francofonă, nu doar pe cea franceză”, mi-ați declarat atunci. Deci, unul din proiectele de care vorbeam anul trecut este concretizat deja, întrucît chiar astăzi m-a sunat domnul Emile Van Balberghe, consilier științific al Ministerului Culturii din Bruxelles și mi-a confirmat nu numai semnarea convenției, ci și pregătirea primului lot de cărți ce urmează să fie trimise în Iași.*

— În viziunea mea cultura are vocația universalității și ar fi sfișietor să situez pe poziția unui nationalism îngust, crispat. Deci nici C.C.F. nu poate să se cantoneze doar în universul său național. Azi Europa trebuie să se deschidă înspre această extraterritorialitate culturală, iar noi trebuie să propunem și să susținem proiecte cultural-științifice într-o perspectivă europeană, cu atît mai mult cu cit România are referințe ce aparțin clar și Europei Occidentale, referințe ce aparțin, deci, unui patrimoniu comun. Cel puțin din punct de vedere cultural această dihotomie „român-european” n-ar trebui să mai existe. Din punct de vedere economic, social, politic e o altă problemă, dar oricum lucrurile vor evolua rapid — cel puțin așa sper — și în această direcție.

— *În urmă cu un an imi vorbeai de unele greutăți financiare. Care este astăzi situația? Le mai aveți încă?*

— Cred că, din nefericire, cultura va avea mereu greutăți financiare. Deci, evident, are și Centrul destule probleme de ordin financiar. „Sărbătoarea Muzicii” costă scump, ea e gratuită doar pentru public nu și pentru organizatori. C.C.F. trebuie să asigure din punct de vedere material drumul cîntăreților francezi și a celor români pînă la Iași, cazarea, masa, tot felul de alte cheltuieli (afișe, programe etc.).

— *Sint convins că spațiul tipografic redus mă va împiedica să public tot ce am înregistrat împreună, așa încît am să mai abordez o singură chestiune vorbită de foarte multe proiecte, dar eu știu că ați semnat un contract de rămînire în Iași pentru trei ani. Cum doi ani s-au și scurs deja, cine le va concretiza?*

— Sper să le concretizez tot eu, deoarece am prelungit deja contractul de la 3 la 6 ani. Cred că o dată Centrul inaugurat, o pagină din istoria sa va fi deja scrisă și că o situație nouă va începe atît pentru mine, cit și pentru dezvoltarea culturii franceze și francofone la Iași. Încă nu știu cum mă voi adapta noii situații, dar știu că mai sint încă multe, foarte multe de făcut.

— *Asigurîndu-vă că ieșenii vor fi mereu alături de dumneavoastră — mă refer cel puțin la cei ce iubesc Franța! — eu vă doresc succes și vă mulțumesc pentru interviu.*

Valeriu STANCU

Cultura are vocația universalității

Interviu cu domnul **GEORGES DIENER,**

Directorul Centrului Cultural Francez

din Iași

puncam o întrebare asupra căreia aș reveni: „Vă ajută presa în concretizarea acestei inițiative”?

— Publicul, care, sper, va fi numeros la această a doua ediție a „Sărbătorii Muzicii”, poate constata că pe materialul promoțional al acestei sărbători (programe, afișe etc.) figurează un anumit număr de redacții ale publicațiilor ieșene. E vorba de acele publicații care au acceptat să fie parteneri ai manifestării. Trebuie să recunoaștem că e un număr destul de important, aproape toate redacțiile figurează printre susținători, aportul lor constînd în prezentarea pe larg a acestei manifestări culturale de amploare. Pot, deci, afirma că, global, relațiile cu presa sint excelente.

— *Ce semnificație mai precisă acordăți termenului „global”?*

— Global, în sfîrșit, consultînd un dicționar se poate constata că „globalement” înseamnă „în ansamblu”, „de manieră generală”.

— *Bun, sesizez că intenționați să eludați unele aspecte negative, unele probleme care există în prezent în relațiile cu presa ieșeană, așa încît am să pun eu degetul pe rană: știu foarte bine că ziarul „Opinia” nu se numără printre publicațiile care au ajutat Centrul, deși figurează pe afiș.*

— Ziarul „Opinia”, ca și celelalte redacții din oraș, a fost solicitat să sprijine manifestarea și redacția, mai exact conducerea, după unele ezitări, a decis să nu se asocieze la acest eveniment cultural. E dreptul ei, și nu am comentarii de făcut asupra politicii culturale, cu atît mai puțin asupra celei redacționale, a uneia sau alteia dintre publicații. Libertatea presei există, fiecare se exprimă, se manifestă cum crede de cuviință. Ați evocat mai înainte ziarul „Opinia” Acesta s-a exprimat asupra activităților culturale din oraș, asupra activității Inspectoratului de Cultură, evocînd cu acest prilej și Centrul Cultural Francez, într-o manieră „puțin convena-

de mai multe ori ocazia de a mă pronunța asupra problemei respective, dar țîn să precizez că importanța „Sărbătorii Muzicii” rezidă, pe de o parte, în faptul că toate concertele sint gratuite, permițînd oricărui doritor să asculte muzică, și pe de altă parte în faptul că oferă unui public, ce n-are obișnuința de a asculta cutare sau cutare gen de muzică, posibilitatea de a se familiariza cu respectivelor gen. În măsura în care concertele se organizează în locuri publice, este evident că facilitează, fie și numai trezînd spiritul de curiozitate a publicului, facilitează, deci, această imensă interferență a genurilor pe care își propune s-o realizeze „Sărbătoarea Muzicii”.

— *Țîn să vă reamintesc faptul că e mai bine de un an de cînd v-am avertizat că la noi la Primărie domină încă mentalități vechi. În fine asta e opinia mea și are mai puțină importanță în acest context. Care e însă a dumneavoastră?*

— Să zicem că n-am o opinie pe care s-o fac publică. Eu încerc să am doar activități culturale, să dezvolt o politică doar culturală și să asociez la ea instituțiile de profil, municipalitatea și prefectura din Iași. E o asociere ce funcționează cu mai mult sau mai puțin succes. Aș zice că „globalement” relațiile cu aceste instituții nu pun probleme. În chestiunea specială a concertului rock, autoritățile s-au arătat prudente, temîndu-se că s-ar putea depăși anumite limite. Din partea mea, eu cred că tineretul român nu e mai predispus spre acte de vandalism decît cel francez, italian, spaniol, englez, american și exemplele se pot înmulți cu atîtea și atîtea țări din lumea întregă. În orice caz, eu aș dori să invit toți melomanii să se bucure de manifestările ce vor avea loc peste două zile, invitînd totodată și „nemelomanii”, care nu știu ce e „Sărbătoarea Muzicii” să participe la ea pentru a afla despre ce-i vorba.

Căutătorii din străinătate se pot abona și direct la redacție, prin depunerea în contul nostru 47.21.71.66.50.10 la B.C. Iași, a sumelor corespunzătoare — în dolari S.U.A. sau echivalent în alte monede convertibile. Zona europeană: 96 dolari S.U.A. (1 an). Zona americană și australiană: 108 dolari S.U.A. (1 an). În abonament este inclus și serviciul de expediere efectuat de redacție.

Redactor șef: **IOAN HOLBAN**
Secretar general de redacție: **VASILE CONSTANTINESCU**
Redacția: Sorin LUPAȘCU ● Bogdan-Mihai MANDACHE ●
Stefan OPREA ● Cassian Maria SPIRIDON ● Valeriu STANCU ●
● Nicolae TURTUREANU
Secretariat de redacție: Virginia BURDUJA ● Mariana STANCU ●
Carmen VERICEANU ● Contabil șef: Nicolae VECHIU ● Secretare dactilografă: Adela GACEA ● Angelica MORAR ● Sector difuzare: Cătălin NICOLAU ● Corecționiști din străinătate: Paolo GIANFELICI (Italia) ● Gabriel MARDARE (Franța) ● Horst FASSEL (Germania) ● Petruța SPANU (Polonia) ● Adrian PORUCTUC (S.U.A.) ●

Tiparul: S.C. „Dosoftei” S.A., Str. Sf. Lazăr 49, Iași, 6600.

Redacția și administrația: Str. V. Alecsandri nr. 8, Iași, 6600

Telefoane, Redactor șef: 98/146433; Redacția și secretariat redacție: 98/113906; Contabil șef și Difuzare: 98/113923.

Poziția în Catalogul Presei Interne: 842. ISSN: 1220-4560.